

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

a

ΛΑΤΙΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

y

GRAMMATICA
LATINA

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
758

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1976

ΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ

Δ, Ε, ΣΤ/Ρ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
Α. Ε. ΣΤ. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΩΡΕΑΝ

Τὸ παρὸν βιβλίον δέον νὰ διαφυλαχθῆ καὶ διὰ τὰς Ε΄ & ΣΤ΄ τά-
ξεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπίσης θὰ χρησιμοποιηθῆ.

27 89 ΣΧΒ.
Θεσσαλική Επιδόση Διδασκαλίας Βιβλίου
600
667
337

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
Δ', Ε', ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1976

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΚΛΣ
ΙΤ2Β
758

ΑΚΑΔΗΜΙΑ Α. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΙΑ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
Δ. Ε. ΣΥΜΒΑΣΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΛΛΗΝΕΣ
Γρηγόριος Διδ. Βικερίων
1004

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν. — Τὰ γράμματα (*littērae*) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἑξῆς :

Γράμματα *	Ὄνόματα	Γράμματα	Ὄνόματα
Aa	ἄ	Nn	έν
Bb	μπέ	Oo	ὀ
Cc	κά (ῆ τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	έ	Rr	έρ
Ff	έφ	Ss	ές
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οῦ
Ii	ί	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ίξ
Ll	έλ	Yy	ϋ γκραίκουμ **
Mm	έμ	Zz	ζήτα

Ἐκ τούτων α΄) ἕξ εἶναι φωνήεντα (*vocāles*) : a, e, i, o, u, y, β΄) δέκα ἑπτὰ εἶναι σύμφωνα (*consonantes*) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z, καὶ γ΄) έν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (*spirītus asper*), προφέρεται δὲ ὡς έν λεπτόν χ : *historia* (πρόφ. χιστόρια).

* Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται *littērae maiuscūlae*, τὰ δὲ μικρὰ *littērae minuscūlae*.

** Λέγεται y *graecum*, ἦτοι υ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ υ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις ελλημέννας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς *pyrāmis*, *syllāba*, κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εις λέξεις ελλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν τὸ θ ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch : Athēnae. ἸΑθῆναι, philoſōphus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά. — 1) Τὰ φωνήεντα a, e, i, o καὶ y προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (προφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, operīo (πρόφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllāba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ γράμματα **i** καὶ **u** χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἤτοι τὸ μὲν **i** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γj (j), τὸ δὲ **u** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀχρηστίᾳ νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπινόημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ **i** ὡς γι καὶ τὸ **u** ὡς β, ὅταν συνεκφέρονται μὲ ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνῆεν, ὡς ianūa (γιάνουα, πρβλ. γιατρός) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aio (ἄγιό) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον, uos (= vos, βός) σεῖς, uiuo (= vino, βίβο) ζῶ· ἀλλὰ : iens (πρόφ. ἴενς) πορευόμενος, pario (πρόφ. πάρι-ο) γεννῶ, suos (πρόφ. σούος) ἰδικούς του, miñō (προφ. μίνου-ο) ἐλαττώ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων :

τὸ **b** προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς : barba (μπάρμπα) πώγων.

τὸ **d** προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα : domīnus (ντόμινους) κύριος.

τὸ **g** προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα : genu (γκένου) γόνυ.

τὸ **q** παρακολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ : quies (κβίεσ) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Καὶ τὸ **g** καὶ τὸ **u**, ἤτοι τὸ σύμπλεκτον gu, ὅταν μετὰ ἐπομένω φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ : lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἄλλὰ ar-gū-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχο.

τὸ **v** προφέρεται ὅπως τὸ β : vas (βὰς) σκευός.

τὸ **z** προφέρεται ὅπως τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζῶρτζης : maza (μάτζα) μᾶζα.

τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ. ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρομεν (οὐχὶ ὀρθῶς) :

α') τὸ σύμφωνον **e** πρὸ τοῦ **e** καὶ τοῦ **i** ἢ τοῦ **y**, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγων **ae**, **oe** καὶ **eu** ὡς τὸ **τσ** εἰς τὴν λέξιν π.χ. **τσαπί** : *cecidi* (τσέτταιντι, ἀντὶ **κέκι-ντι**) ἔπεσον, *cynicus* (τσύνικους, ἀντὶ **κύνικους**) κυνικός, *caedo* (τσαίντο, ἀντὶ **καίντο**) κόπτω, *coepi* (τσέπι, ἀντὶ **κέπι**) ἤρχισα, *ceu* (τσέου, ἀντὶ **κέου**) ἤ-
 β') τὸ **s** ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ **ζ** : *rosa* (ρόζα, ἀντὶ **ρόσα**) *asinus* (ἄζινους, ἀντὶ **ἄσινους**) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν **ti** ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνήεντος (ἂν δὲν προηγήται αὐτῆς **s** ἢ **x**) ὡς **τσι** : *consecutio* (κονσεκούτσιο, ἀντὶ **κονσεκούτιο**) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντὶ **τέρτιους**) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphthongi).—Δίφθογγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἐξῆς : **ae**, **au**, **eu**, **oe**. Ἐκ τούτων :

ἡ **ae** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **αι** καὶ προφέρεται ὁμοίως : *Aenēas* (Αἰνέας) Αἰνεΐας, *caecus* (καίκους) τυφλός·

ἡ **au** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **αυ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **αου** (μονοσυλλάβως) : *nauta* (νάου-τα) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαίνω·

ἡ **eu** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **ευ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **εου** (μονοσυλλάβως) : *Eurōpa* (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (Λέου-κας) Λευκάς·

ἡ **oe** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **οι** καὶ **ω**, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος **eu** (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ **o** καὶ τοῦ **e**) : *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comoedia* (κομειντία) κωμῳδία.

Σημείωσις. Τὸ **ae**, **au**, **eu** καὶ **oe** δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὀρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά· π.χ. *aer* (ἄερ) ἀήρ, *aenēus* (ἀένεους) χαλκοῦς, *Laudicēa* (Λα-ου-ντι-κέα) Λαοδικαία, *eunt* (ἔουντ) πορεύονται, *coerceo* (κόερκεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίρεσις τῶν συμφώνων.—1) Τὰ σύμφωνα διαίρουνται εἰς :

α') ἑπτὰ ἄφωνα (*mutae*) : **b**, **c**, **d**, **g**, **p**, **q**, **t**·

β') δύο ὑγρά (*liquidae*) : **l**, **r**·

γ') δύο ἔρρινα (*nasales*) : **m**, **n**·

δ') τέσσαρα συριστικὰ (*sibilantes* ἢ *spirantes*) : **j**, **f**, **s**, **v**·

ε') δύο διπλᾶ (*duplices*) : **x** καὶ **z** (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν **x** προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ **c** ἢ τοῦ **g** μετὰ τοῦ **s**, τὸ δὲ **z**, χρησιμποιούμενον εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους **ds**· (πρβλ. τὰ διπλᾶ **ζ** καὶ **ξ** τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἀφωνα ὑποδιαιοῦνται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturales) : c, g, q'

β') δύο χειλικὰ (labiales) : b, p'

γ') δύο ὀδοντικά (dentales) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἔνρινα l, r, m, n : consul ὕπατος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (=lcs) καὶ rx (=rcs) : mos ἥθος, dux ἡγεμών, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμῶν, princeps ἄρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ρίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

*Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὔρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὔρεθῶν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact —), cor (ἐκ τοῦ cord —), mel (ἐκ τοῦ miell-), os (ἐκ τοῦ oss —).

*Ἄν δέ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὔρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸς τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud - s) laus ἔπαινος, (salut - s) salus σωτηρία, (dent - s) dens ὀδούς, (noct - s) nox νύξ. (Περβλ. τὰ Ἑλληνικά ἐλπὶς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπηξ ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gī-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν.—1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ŷ, ἄλλοτε δὲ βραχεὰ (breves) ä, ě, ĭ, ŏ, ŭ, ŷ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακραί.

Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllaba natūra brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὐτῆ, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῆεν, εὔρισκεται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : äcris (τοῦ ἀέρος), lĕgĭtĕ (ἀναγνώσατε).

β') φύσει μακρά (syllāba natūra longa), ἂν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: amate (ἀγαπᾶτε), aulae (αὐλαί).

γ') θέσει μακρά (syllāba positīōne longa), ἂν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἐνὸς διπλοῦ: ter-gum, (νῶτον), si-sto (ἴστημι), val-lum (χαράκιωμα), a-xis (ἄξων).

Σημείωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν, λέγεται **κοινὴ** ἢ **ἀδιάφορος** (syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά: volūcres (volūcres), tenēbrae (tenēbrae).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας:

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (penultīma): māter (μάτηρ) μήτηρ, laurus (λάου-ρους) δάφνη, lēgo (λέ-γω) ἀναγιγνώσκω.

2) Πολυσύλλαβός τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς **ποσότητος** τῆς παραληγούσης αὐτῆς:

α') εἰς τὴν **παραλήγουσαν**, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά: Eurōpa (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, puella (πουέλλα) κόρη, libertas (λιμπέρτας) ἐλευθερία.

β') εἰς τὴν **προπαραλήγουσαν** (antepenultīma), ἂν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα: anīma (ἄνιμα) ψυχὴ, ropūlus (ρόπου-λους) λαός.

8. Ἐγκλισις τόνου.— Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ que (τε, καί), τὸ ve (ἦ) καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν μόριον) ne (ἦ, ἀρά γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκάστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ **τόνος** αὐτῶν:

1) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, **ἀποβάλλεται**: mensaque (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, meliōrane (μελιόραβε) ἢ τὰ κρείττω.

2) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, **ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους: filiisque (φι-λιούσαβε)

καὶ ὁ υἱός, multōsque (μούλτοσκιβε) καὶ πολλούς, aliāve (ἀλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημεῖων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἤτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)·

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν μέσην ἢ ἄνω στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·), καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) πέντε κλιτὰ (declinabilia), ἦτοι α΄ ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum), β΄ ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ΄ ἀντωνυμία (pronomen), δ΄ μετοχή (participium), ε΄ ῥῆμα (verbum) καὶ

2) τέσσαρα ἀκλιτα (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἦτοι α΄ ἐπίρρημα (adverbium), β΄ πρόθεσις (praepositio), γ΄ σύνδεσμος (coniunctio), δ΄ ἐπιφώνημα (interiectio).

Ἄρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγόμενων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὀρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἷς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικὰ διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ παρεπόμενα τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἦτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) Γένη καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μῆλον.

Σημείωσις. Διὰ τὴν ἑλλειψίν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένους ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημανομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλούντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς vir ἀνὴρ, miles στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλούντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς mulier γυνή, virgo παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφρημένῃν τινὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς collis ἄρσ., λόφος ἄρσ. - mensa θηλ., τράπεζα θηλ. - donum οὐδ., δῶρον οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς vinum οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - mare οὐδ., ἡ θάλασσα θηλ. - ara θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - silva θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαίτερας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου : aurum ὁ χρυσός, argentum ὁ ἄργυρος, ferrum ὁ σίδηρος, aes ὁ χαλκός.

2) Ἄριθμοὺς ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἦτοι ἐνικὸν (singularis) καὶ πληθυντικὸν (pluralis).

3) Πτώσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ : τὴν ὀνομαστικὴν (nominativus), τὴν γενικὴν (genetivus), τὴν δοτικὴν (dativus), τὴν αἰτιατικὴν (accusativus), τὴν κλητικὴν (vocativus) καὶ προσέτι τὴν ἀφαιρετικὴν (ablativus), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συνακτικόν.

4) Κλίσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν :

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - us δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγούσης εἰς - e)· βλ. καὶ § 19, 1·

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ·

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν)·

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - rum ἢ - ūm.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima).

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς - ᾶ (γεν. - ae)· χαρακτηριστὸ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος a (§ 13, 4).

Π α ρ ᾶ δ ε ι γ μ α

(mensa τράπεζα, θ. mensa-)

	Singularis		Pluralis	
Nominativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - ārum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζῃ	mens - īs	τραπέζαις
Accusativus	mens - ām	τράπεζαν	mens - ās	τραπέζας
Vocativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - īs	(§ 13, 2)

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insŭla νῆσος, statŭa ἀνδριάς, pugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricŭla γεωργός, pŏeta ποιητής, Sequāna Σηκουάνας, κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἄνωμαλῖαι πρωτοκλίτων ὀνομάτων.—1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς - abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεός καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deābus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiābus ἢ filiiis filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ τὰς θυγατέρας).

2) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias (οἰκοδεσπότης), mater familias (οἰκοδέσποινα), κ.ἄ.τ.

Ἄλλη ἀρχαῖκή κατάληξις, μὲ τὴν ὁποῖαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ (ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητάς), εἶναι - **āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : aulāi (= aulae, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terrae, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἡ κατάληξις - arum εἰς τινὰ ὀνόματα συγκρίπτεται εἰς - **um** : drachmum = drachmarum. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talentum = talentorum, Argivum = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἑνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνείας) nom. Aeneas, acc. Aenean· (Ἀγχίσης) nom. Anchises, acc. Anchisen, voc. Anchise· (Πηνελόπη) nom. (Πηνελόπα καὶ) Penelope, gen. Penelopae καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα: Alcibiādes, gen. Alcibiadis κλπ., κλητικὴ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda).

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - us ἢ εἰς - er (γεν. - i) καὶ οὐδέτερα εἰς - um (γεν. - i)· χαρακτήρ τοῦ θέματος **o** (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(domīnus κύριος, θ. domino -, puer παῖς, θ. puero-, ager ἀγρός, θ. agro -, donum δῶρον, θ. dono-).

Singularis

Nom.	domin-ūs	puer	ager	dōn-ūm
Gen.	domin-ī	puēr-i	agr-i	dōn-ī
Dat.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō
Acc.	domin-ūm	puer-um	agr-um	don-ūm
Voc.	domin-ē	puer	ager	don-ūm
Abl.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-orum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-os	don-ā
Voc.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ **pōpulus** λαός, **numērus** ἀριθμός, **nuntius** ἄγγελος, κ.ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς **malus** μηλέα, **fi-cus** συκῆ, **pirus** ἀπιδέα, **pōpulus** λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα **alvus** κοι-λία, **humus** γῆ, **vannus** λικμὸς σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰ-λημμένα **θηλυκὰ** ὀνόματα, ὡς **methōdus** μέθοδος, **Aegyptus** Αἴγυ-πτος, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ **gener** γαμβρός, **socer** πενθερός, **vesper** ἑσπέρα, **libēri** τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα **vir** ἀνήρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ **liber** βιβλίον, **caper** τράχος, **culter** μάχαιρα, **faber** σιδηρουργός, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ **bellum** πόλεμος, **proelium** μάχη, **scutum** ἀσπίς, **pericūlum** κίνδυνος, **oppidum** πόλις, **templum** ναός, κ.ἄ.τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἦτοι τὸ **vulgus** ἢ **volgus** ὄχλος (τὸ ὁποῖον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν **volgum**), τὸ **virus** δηλητήριο καὶ τὸ **pelāgus** πέ-λαγος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν **volgus** καὶ **virus** ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ **pelagus** ὁ πληθυντικὸς εἶναι **pelagē** (πρβλ. **πελάγη**). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρκετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς **puer**, **ager**, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (**puer-us**, ὅπως **numer-us**, **agr-us**, κλπ.), ἀλλ' ἀπέ-βαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ **r** τοῦ θέματος σύμ-φωνον (ὡς **agr-**, **libr-**, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν κατα-λήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἓν **e** βραχύ. (Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κ.λπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντί Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντί Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλίας δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων. 1) — Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee) ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὃ θεός) · β') εἰς ἐκάστην πτῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di -deorum (deum) -deis (diis), dis -deos -dei (dii), di -deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδισύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναίρουσι τὸ τελικὸν ii εἰς i, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὕπηρεσία, καθῆκον, gen. officii καὶ officii, κ.λπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.π., καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἶδς) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιε, fili = υἱέ, mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia).

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.) :

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -is : urb-s πόλις, gen. urb-is· mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα** ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτῆρα **i**, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ grus (γέρανος) καὶ τοῦ sus (ὄς), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **u** (gen. gru-is, su-is)·

β') **συμφωνόληκτα** μὲ χαρακτῆρα ἄφωνων (b, p -c, g -d, t), ὑγρὸν ἢ ἔρρινον (l, r -m, n) ἢ συριστικὸν (s ἢ v) : trabs δοκὸς (gen. trab - is), bos βοῦς (gen. bov-is), nix χιῶν (gen. nivis) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.)·

2) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα (ἐκτὸς τοῦ grus καὶ τοῦ sus) εἶναι πάντα **ισοσύλλαβα** : civis πολίτης (gen. civis), sedes ἔδρα gen. sedis), τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα** : rex βασιλεὺς (gen. reg-is), lapis λίθος (gen. lapīd-is)·

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτὰ τριτόκλιτα ἀρχῆθεν εἶναι περιττοσύλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτῆρ τοῦ θέματος αὐτῶν ἰ συνεχωνεῦθη μὲ τὸ ἐπόμενον **i** καὶ **e** τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἦτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν **s**, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : dux ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is, puppi-s πρύμνα gen. puppis, consul ὑπάτος, gen. consūl-is, orātor ῥήτωρ, gen. oratōr-is, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μὲ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : animal ζῷον, gen. animāl-is, mare θάλασσα, gen. mar-is, κλπ. (Βλ. § 13, 3)·

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἐνὸς θέματος : dux (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is κλπ., lapis (ἐκ τοῦ lapid-s), gen. lapīd-is κλπ., orātor ῥήτωρ, gen. oratōr-is κλπ.

2) άλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν καὶ κλητικήν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milet-s), gen. milīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is, κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικήν εἰς -ris, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμόληκτα. Εἰς ταῦτα δηλαδὴ ὁ χαρακτήρ s μεταξύ φωνηέντων ἐτραπή παλαιόθεν εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus - is* πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μυσ-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpus-is), κ.ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως.

Α'. Ἀρσενικά καὶ θηλυκά.

1. Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα.

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux (duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc-īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc-ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc-ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc-ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc-um	pastōr-um	homīn-um	urb-ium
Dat.	duc-ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus
Acc.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc-ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus

* Βλ. § 13, 1 - 2

Ὁμοίως κλίνονται τά: lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασιλεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, judex (judīc-is) δικαστής, lapis (lapīd-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, virtus (virtūt-is) ἀρετή, miles (milīt-is) στρατιώτης, princeps (princīp-is) ἄρχων, πρῶτος, orātor (oratōr-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ἥθος, flos (flor-is ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λαγός, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo (sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is) παρθένος, ordo (ordīn-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς, tibicen (tibiċīn-is) αὐλητής — (κατά τὸ urbs), stirps (stirp-is) ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ nix, niv-is, χιῶν, plur. gen. niv-ium· ἀρχικὸν θέμα ningui- [πρβλ. ningui-it χιονίζει]).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεως **συγκόπτουν** τὸ e, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος r. Τοιαῦτα εἶναι : α') τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is) πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β') τὰ ὀνόματα imber (imbr-is) ὕμβρος, uter (utr-is) ἀσκός, venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), Octōber, November καὶ December (πρβλ. τὰ ἐλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ. πατήρ, πατρ-ός, πατέρ-α).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbēs
Gen.	civīs	nubīs	civī-ūm	nubī-ūm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubēs	civēs	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τά : avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μήν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τά : aedes (aed-is, θηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), famēs (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημος), κ. ἄ. (βλ. καὶ § 16).

Β. Ὀυδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomin-opus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari -)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārĕ
Gen.	aequōr-īs	nomīn-is	opĕr-is	mar-īs
Dat.	aequōr-ī	nomīn-i	opĕr-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ĕ	nomīn-e	opĕr-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequōr-ă	nomīn-a	opĕr-a	mar-ĭă
Gen.	aequōr-um	nomīn-um	opĕr-um	mar-ĭum
Dat.	aequor-ĭbus	nomin-ĭbus	oper-ĭbus	mar-ĭbus
Acc.	aequōr-ă	nomīn-a	opĕr-a	mar-ĭă
Voc.	aequōr-ă	nomīn-a	opĕr-a	mar-ĭă
Abl.	aequor-ĭbus	nomīn-ibus	oper-ĭbus	mar-ĭbus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τά : marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr-is) ἀστραπή, uber (ubĕr-is) μαστός, ōs (or-is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τά : flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τά : onus (onĕr-is) φορτίον, corpus (corpōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ **mare** τὰ: animal (animāl-is) ζῶον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζευγος, κ. ᾶ.

25. Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως.

	Singularis			Pluralis		
	'Αρσ. και θηλ.	Οὐδ.	'Αρσ. και θηλ.	Οὐδ.		
Nom.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)		
Gen.	-is	-is	-um (ἦ -ium)	-um (ἦ -ium)		
Dat.	-i	-i	-ibus	-ibus		
Acc.	-em (ἦ -im)	—	-es (ἦ -is)	-a (ἦ -ia)		
Voc.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)		
Abl.	-e (ἦ -i)	-e ἦ -i	-ibus	-ibus		

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεων τινων τῶν τριτοκλίτων.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν **αἰτιατικὴν** τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-im** (ἀντὶ εἰς **-em**)
 α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἦτοι τὸ febris πυρετός, puppis πύρινα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ και securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim) :

β') τὰ εἰς **-is** ἰσοσύλλαβα ποταμῶν και πόλεων, ὡς Albis Ἄλβις, Tibēris Τίβερις, Neapōlis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim) .

2) Ἔχουν τὴν **ἀφαιρετικὴν** τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-i** (ἀντὶ εἰς **-e**) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς **-im** (βλ. ἀνωτέρω 1 α' και β') : febris - febrim, puppis - puppim, Albi - Albi, κλπ.

Σημείωσις. Κατάληξιν **-i** ἀντὶ **-e** εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις και τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἀρσ.) πῦρ, navis ναῦς και imber ὄμβρος, (civi, igni, navi, imbri). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς **igni** εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου και πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος και πυρός) .

β') τὰ εἰς **-is** ἢ **-er** ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprilis, November κλπ., και τὰ **-is** προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, ὡς aequālis ὀμηλιξ, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἡ γενε-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi)

Σημείωσις. Ἀντιθέτως, τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e: Juvenālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ -ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (περνιστήριον) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα -i (βλ. § 21, 2, σημ.).

4) Ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um): Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτῆρα i, § 21, 1 α'), ὡς civis - civium, collis-collium, navis-navium, aedes-aedium, nubes-nubium, κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 21, 1 β' καὶ 2): α') τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), strips (θ. strip-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὀστοῦν, θ. oss-), imber (θ. imbr-): plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr- frat-): plur. gen. patr-um, matr-um, fra-trum (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προῖξ, fauces (πληθ. μόσων) ὁ λάρυγξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιών, vires (πληθ.) δυνάμεις, τὰ ἐθνικά τὰ λήγοντα εἰς -as (-ālis) ἢ -is (-īlis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῖται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκειοι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium·

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al, καὶ -ar: mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium· (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 21, 1. α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um, κλπ. Ἐκ τῶν περιτοσυλλάβων ἢ φωνηεντολήκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῆθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.ά. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῆθεν arti-s parti-s mortis-genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα : arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως.

1) Bos βόως, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (θ. bo- καὶ bov-).

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carn - es carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-)·

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinē-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-)·

4) Juppīter Ζεὺς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Jov-e·

5) senex γέρων, sen-is, sen-i, κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (θ. senec- καὶ sen-)·

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἐλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus. κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π. χ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platon-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, κλπ., § 24, Α' 1).

Ἄρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π.χ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθῶν — acc. aer-a, aethēr-a, Marathon-a, κλπ. Cyclops Κύκλωψ, acc. Cyclōpa Κύκλωπα, Cyclōpes Κύκλωπες, acc. Cyclōp-as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta).

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν. -us)· χρακτῆρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρασ, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Gen.	fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ūūm	corn-ūūm
Dat.	fruct-ūī	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus
Acc.	fruct-ūm	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Voc.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Abl.	fruct-ū	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ fructus τὰ : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercītus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος, κλπ., (τὰ θηλυκά) aeus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ cornu τὰ : genu γόνυ, veru ὀβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεων τινῶν. — Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναϊρέσεως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα, senatu (senatui).

2) τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς -ubus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτύς: artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσειν ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινὰς τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus, domo Plur. domus, domuum (καὶ **domorum**), domibus, **domos**, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἶκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκά** εἶναι **μόνον** τὰ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ **μόνον**) αἰ εἰδοί, manus χεῖρ, porticus στοά καὶ tribus τριτύς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta).

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά **μόνον**, λήγοντα εἰς -es (γεν. eī ἢ eī)· χαρακτηριστὸν τοῦ ἀρχικοῦ θέματος e- (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis.			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēī	rēī	speciēī	diērum	rērum	—
Dat.	diēī	rēī	speciēī	diēbus	rēbus	—
Acc.	diēm	rēm	speciēm	diēs	rēs	speciēs
Voc.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγούσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὸν μέν, ἂν προηγῆται αὐτοῦ φωνῆν (diēi, speciēi) παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῆται αὐτοῦ σύμφωνον (rēi, fidēi).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν **μόνον**

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) ἄρσενικοῦ γένους εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ meridiēs μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον** ἢ **προθεσίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὀρισμένη προθεσία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα.

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἤτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenēa) : τοιαῦτα εἶναι

frenum-i χαλινὸς	Plur. frena καὶ freni (ἄρσ.)
ioeus-i παιδιὰ (παιχνίδι)	» ioci καὶ ioca (οὐδ.)
locus-i τόπος	» loci καὶ loca (οὐδ.)

(πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμὸς - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.)

2) **ἑτερόκλιτα** (heteroclīta) : τοιαῦτα εἶναι :

iugerum-i πλῆθρον,	Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσιν
vas, vas-is ἀγγεῖον,	Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσιν
requies -ētis ἡσυχία,	Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσιν

Σημείωσις. Τὰ **fius, -i** συκῆ καὶ **laurus, -i** δάφνη (τῆς β' κλίσεως, § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγούσας εἰς -us καὶ -u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἤτοι ὀνόματα κλινόμενα

α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὡς

baculum -i	καὶ baculus -i	βακτηρία
callum -i	καὶ callus -i	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus -i	καὶ clipeum -i	ἀσπίς
pilēus -i	καὶ pileum -i	πίλος

(πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.)

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὡς

materia -ae	καὶ materies -ei	ὕλη
elēphans -antis	καὶ elephantus -i	ἐλέφας
plēbs, plēbis	καὶ plēbes -bēi	ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖται)

γ') κατὰ διάφορον γένος ἄμα καὶ κλίσιν, ὡς
 alimonia -ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπησ
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus - us (θηλ.)
 τροφή'

4) ἔλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι :

Α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (defectiva numero), ἦτοι

α') μόνον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tiberis Τίβερις, Aetna Αἴτνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημέων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμὼν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἔθνων, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἰδουοὶ, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὁρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαλεαρίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἄλπεις κλπ., πόλεων τινων, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτίολοι (πόλις) κλπ., ἑορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια, κλπ.

Pluralia tantum, ἦτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma -orum ὄπλα	supēri -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia -ium τείχη	infēri -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae -arum ἐνέδρα	manes -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum λάφυρα	divitiae -arum ὁ πλοῦτος
indutiae -arum ἀνακωχὴ	tenēbrae -arum τὸ σκότος
idus -uum αἱ εἰδοὶ (§31)	fauces -ium ὁ λάρυγξ (26,4,Β',β')
libēri -orum τὰ τέκνα (§17)	viscēra -um τὰ σπλάγχνα
postēri -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum ὁ γάμος
maiores -um οἱ πρόγονοι	exsequiae -arum ἡ ἐκφορά.

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὡς

Ἑνικὸς

aedes, -is ναὸς
aqua, -ae ὕδωρ
auxilium, -i βοήθεια
castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i) φρούριον
copia, -ae ἀφθονία
impedimentum, -i κώλυμα
littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
opēra, -ae κόπος
rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἔμβολον

Πληθυντικὸς

aedes, -ium οἶκος
aquae, -arum ἱαματικά ὕδατα
auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στράτευμα
castra, -orum στρατόπεδον
copiae, -arum στρατεύματα
impedimenta, -orum ἀποσκευαὶ
litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμματα κλπ.
opērae, -arum ἐργάται
rostra, -orum τὸ δημόσιον βῆμα (ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

B') ἔλλειπτικά **κατὰ πτώσιν** (defectiva casibus)· τοιαῦτα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς :

dicis (γεν. ἐνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratia νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ·

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν forte κατὰ τύχην·

infitias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infitias ire ἀρνεῖσθαι·

pondo (ἀφαιρετ. ἐνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἰ ἐξῆς : unciā pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (§ 15, 2) librarum, στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν·

sponte (ἀφαιρ. ἐνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῆ, τῇ αὐτοῦ) βουλήσει·

vicis (γεν. ἐνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγῆ), εὐχρηστοι προσέτι ἡ αἰτιατικὴ vicem, ἡ ἀφαιρετικὴ vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἡ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ vices καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ vicibus (βλ. καὶ § 27, 6 [vis]).

5) **Ἄκλιτα** (indeclinabilia)· τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ. ἐνικ.) εἶδος-μορφῆ, mane (οὐδ. ὄνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἐνικ.) πρῶια καὶ secus (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ.) γένος-φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τ Α Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

- 1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν·
celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ·
- 2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν·
- 3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ **τρικατάληκτα** εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσειν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν· liber, libēra, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον·

β') **τριτόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσειν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι παντα τριτόκλιτα, ὡς faciīl-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), faciīl-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς alti-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alti-us (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

- 1) εἰς - us, -a -um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν·
- 2) εἰς -er, -(er)a, -(er)um : liber, libēr-a, libēr-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur -ura -urum, εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἄγαθός

Singularis				Pluralis		
Nom.	bōn-ūs	bon-ā	bōn-ūm	bōn-ī	bon-ae	bon-a
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs	
Acc.	bon-ūm	bon-ām	bon-ūm	bon-ōs	bon-ās	bon-ā
Voc.	bon-ě	bon-ā	bon-ūm	bon-ī	bon-ae	bon-ā
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

Singularis				Pluralis		
Nom.	liber	libēr-ā	libēr-ūm	libēr-i	libēr-ae	libēr-ā
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs	
Acc.	liber-ūm	liber-ām	liber-ūm	liber-ōs	liber-ās	libēr-ā
Voc.	liber	liber-ā	liber-ūm	liber-ī	liber-ae	liber-ā
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs	

γ') niger μέλας

Singularis				Pluralis		
Nom.	nigēr	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs	
Acc.	nigr-ūm	nigr-ām	nigr-ūm	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-ā
Voc.	niger	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs	

Κατὰ τὸ **bonus**, **-a**, **-um** κλίνονται καὶ τὰ **malus**, **-a**, **-um** κα-
ρός, **magnus**, **-a**, **-um** μέγας, **parvus**, **-a** **-um** μικρός κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **asper** (**-ēra**, **-ōrum**) τρα-
χύς, **miser** ἄθλιος, **tener** τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς **-fer** ἢ
-ger, ὡς **frugifer** (**fēra**, **-fērum**) καρποφόρος, **romifer** ἄπωροφόρος,
armiger ὄπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ μοναδικὸν **satur**, **satūra**, **satūrum**
πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ
ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατὰ λήξιν (**-us** καὶ **-e**). Οὕτως ἐκ τοῦ **liber-us** προ-
ῆλθε τὸ **liber**, ἐκ τοῦ **miser-us** τὸ **miser** κλπ. (βλ. § 17 **puer** καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **pulcher** (-chra, -chrum) ὠραῖος, **ruber** (-bra, -brum) ἐρυθρός, **sacer** (-era, -erum) ἱερός κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατὰληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς κατὰληξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν **e** βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r**. Οὕτω ἐκ τοῦ **nigr-us** προῆλθε τὸ **nigr-** καὶ εἶτα **nig-e-r**, ἐκ τοῦ **sacr-us** τὸ **sacr-** καὶ εἶτα **sac-e-r** κλπ. (βλ. § 17 **ager** καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα.

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)r.

2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, ius.

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς **x**, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἄρπακτικὸς, **felix** εὐτυχῆς κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ., ὡς **vigil** (-gīlis) ἄγρυπνος, **pauper** (-pēris) πένης, **dives** (-vītis) πλούσιος, **vetus** (-tēris) παλαιός, **prudens** (-entis) συνετὸς κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς **er**), ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (**celēr-is** ἄρσ. καὶ θηλ., **celēr-e** οὐδ., **acr-is** ἄρσ. καὶ θηλ. **acr-e** οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατὰληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν **e** βραχὺ. Οὕτως ἐκ τοῦ **acr-is** προῆλθε τὸ **acr-** καὶ εἶτα **ac-e-r**. (Πρβλ. § 38, **liber** καὶ **niger**).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων.

Α'. Τρικατάληκτα.

(**celer** ταχύς, **acer** ὀξύς)

Singularis

Nom.	celer	celēris	celēre	acer	acris	acre
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	acre
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	acre
Abl.		celeri			acri	

P l u r a l i s

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

B'. Δ ι κ α τ ἄ λ η κ τ α.

(facilis εὐκόλος, altior ὑψηλότερος)

S i n g u l a r i s

	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.		Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	facilis		facile	altior			altius
Gen.		facilis				altiōris	
Dat.		facili				altiōri	
Acc.	facilem		facile	altiōrem			altius
Voc.	facilis		facile	altior			altius
Abl.		facili				altiōr-e	

P l u r a l i s

Nom.	faciles		facilia	altiōres			altiōr-a
Gen.		facilium				altiōr-um	
Dat.		facilibus				altiōr-ibus	
Acc.	faciles		facilia	altiōres			altiōr-a
Voc.	faciles		facilia	altiōres			altiōra
Abl.		facilibus				altiōr-ibus	

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -us** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικά (περὶ τῶν ὁποίων βλ. κατωτέρω).

Γ'. Μονοκατάληκτα.

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felicēis		prudētis	
Dat.	felicī		prudētī	
Acc.	felicēm	felix	prudētēm	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felicī		prudētī	

Pluralis

Nom.	felicēs	felicīa	prudētēs	prudētīa
Gen.	felicīūm		prudētīūm	
Dat.	felicībus		prudētībus	
Acc.	felicēs	felicīa	prudētēs	prudētīa
Voc.	felicēs	felicīa	prudētēs	prudētīa
Abl.	felicībus		prudētībus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τὰ : atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audaux (audācis) τολμηρός, rapax ἀρπακτικός κ.ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τὰ : ingens ὑπερμεγέθης, vēhēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.— Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-ī**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-ium** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ **τοῦ οὐδετέρου** εἰς **-ia** : celer-celeri-cele-rium-celeria, gravis-gravi-gravium-gravia, felix-felici-felicium-felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-e**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-um** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-a** :

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, ὡς altior, altius-altiore, altiorum, altiora.

Σ η μ ε ι ώ σ ι ς. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complūres (πᾶμπολλοὶ) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγγρατῆς, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-cīpis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cīpis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-teris) παλαιός : divitē-divitum, -vetere-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἑπτὰ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia).

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inōri) inōrum, (memori) memorum

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἔλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5)· καὶ τοιαῦτα συνήθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῦ ἢ ὀνομαστικὴ τοῦ reliquus, ὁ λοιπός·

frugi συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός)·

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον·

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντὸς γένους)· (sons), sontis ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος·

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἄψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄσπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί.

43. Αἰ μετοχαί (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αὐτὸ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἰ τοῦ παθητικοῦ παρκακειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων, -ουσα, -ον· amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
ως, -η, -ον, (ἢ ἀγαπηθείς, -εῖσα, -έν).

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonūs).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στῶτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων, -ουσα, -ον κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς τὰ μονοκατάκλητα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὅχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά.

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
'Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἦτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positivus) : altus, -a, -um ὑψηλός, -ή, -όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparativus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος, -α, -ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlativus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότατος, -η, -ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός—alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a, -um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρὸς—long-ior, long-ius, long-issimus,
-a, -um·

brevis (γεν. brev-is) βραχύς—brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a, -um (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής—felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a, -um (§ 40, γ')·

prudens (γεν. prudent-is) συνετός — prudent - ior, prudent-ius, prudent-issimus, -a, -um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β').

2) τὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (βλ. § 38, bonus).

47. Διάφορος σχηματισμὸς παραθετικῶν.—1) "Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἦτοι τὰ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ραδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὅχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -limus, ὡς

facilis (γεν. facil-is) —facil-ior, facil-ius, facil-limus, -a,-um.

similis (γεν. simil-is) —simil-ior, simil-ius, simil-limus, -a,-um.

humilis (γεν. humil-is) —humil-ior, humil-ius humil-limus, -a,-um.

gracilis (γεν. gracil-is) —gracili-or, gracil-ius, gracil-limus, -a,-um.

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής —nobilior, nobilissimus κλπ.).

2) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr-i) ὠραῖος —pulchr-ior, pulchr-ius, pulcher-rimus,-a,-um

acer (γεν. acr-is) ὀξύς —acr-ior, acr-ius, acer-rimus,-a,-um

pauper (γεν. pauper-is) πέννης —pauper-ior, pauper-ius, pauper-rimus,-a,-um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον velus παλαιὸς (γεν. veter-is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus : veter-rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὠριμος, ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἦτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ρημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς -entior, -entissimus, ὡς

maledīcus (γεν. maledic-i) κακολόγος,
maledic - entior, -entius, maledic - entissimus, -a, -um.

magnīficus (γεν. magnific-i) μεγαλοπρεπής,
magnific - entior, -entius, magnific - entissimus, -a, -um.

benevōlus (γεν. benevol-i) εὐμενής,
benevol - entior, -entius, benevol - entissimus, -a, -um.

Σημείωσις. Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου providus (γεν. provid-i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦσαν maledicens, magnificens, benevōlens, providens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὅποιου ἡ γενική εἶναι divit - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπὴν) παραθετικά εἶναι divit - ior καὶ dit - ior, divit - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώμαλα παραθετικά.

bonus ἀγαθός — mēliōr, - ius ἀμείνων — optīm - us - a, - um
ἄριστος.

malus κακός — peior, peius χείρων — pessim - us, - a, - um
χειρίστος.

magnus μέγας — maior, maius μείζων — maxim - us, - a, - um
μέγιστος.

parvus μικρός — minor, minus ἐλάσσων — minim - us, - a, - um
ἐλάχιστος.

multi, -ae, -a, πολλοὶ — plures, plura πλείονες — plurim - i, -ae, -a πλεῖστοι (§41, 1, α', Σημ.)

multum πολὺ — plus πλεῖον — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συνετὸς καὶ nequam οὐτιδανός (§42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi: frugal - ior, frugal - ius, frugal - issimus, -a, -um, τοῦ δὲ nequam, nequior, nequius, nequissimus, -a, -um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus).— Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὑποία δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βα-

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγήν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnipotens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄπνους κλπ.

2) Στεροῦνται θετικοῦ προπάντων παραθετικᾶ ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντὸς)	—citerior ἐγγύτερος,	citīmus ἐγγύτατος
—	—deterior χειρῶν,	deterīmus χειρίστος
(intra ἐνδον)	—interior ἐνδότερος	intīmus ἐνδότατος
(πρβλ. Ἑλλ. ὠκός)	—ocior ταχύτερος,	ocissīmus ταχύτατος
(prae πρό, ἐμπρός)	—prior πρότερος,	prīmus πρῶτος
(prope ἐγγύς)	—propior ἐγγύτερος,	proxīmus ἐγγύτατος
(πρβλ. potis, § 42)	—potior κρείσσων,	potissīmus κράτιστος
(ultra πέραν)	—ulterior ὁ πέραν,	ultīmus ἔσχατος

3) Στεροῦνται τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι

α') τοῦ συγκριτικοῦ, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ. recens, πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetustus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά·

β') τοῦ ὑπερθετικοῦ, τὰ ἐπίθετα

alācer εὐθυμός	—alacrior εὐθυμότερος
iuvēnis νέος	—iunior νεώτερος
senex γέρον	—senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά·

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἤτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērūs ὁ κάτω, supērūs ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἤτοι ταῦτα εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικόν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus	exterior	ἐξώτερος,	extrēmus	καὶ	extīmus	ἐξώτατος
inferus	inferior	κατώτερος,	infīmus	καὶ	īmus	κατώτατος
superus	superior	ὑπέρτερος,	suprēmus	καὶ	summus	ὑπατος, ὑψιστος
posterus	posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus	καὶ	postūmus	τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπιθέτα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἤτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us ἐπιτήδειος, —magis idoneus, maxime idoneus

dubi -us ἀμφίβηλος, —magis dubius, maxime dubius

vacu -us κενός, —magis vacuus, maxime vacuus

(Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνική αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὡς

(rectus) rectē ὀρθῶς —rectius ὀρθότερον, rectissim -ē ὀρθότατα

(miser) miserē ἀθλιῶς —miserius ἀθλιώτερον, miserim -ē ἀθλιώτατα

(celer) celeriter ταχέως —celerius θᾶσσον, celerrim -ē τάχιστα

(acer) acriter ὀξέως —acrius ὀξύτερον, acerrim -ē ὀξυτάτα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον,	gravissim-ē
(facilis)	facilē	εὐκόλως	—facilius εὐκολώτερον,	facillim-ē
				εὐκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετῶς	—prudenter συνετώτερον,	prudentissim-ē
				συνετώτατα (§ 48)
(bonus)	bēnē	εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē	ἄριστα
(malus)	mālē	κακῶς	—peius χειρόν, pessim-ē	χειρίστα
non multum ἢ paulum	ὀλίγον		—minus ἥσσον, minim-ē	ἥκιστα
prope ἐγγύς (§ 50)			—propius ἐγγύτερον,	proxime
				ἐγγύτατα
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον			—diutius πλείονα χρόνον,	diutissime
				πλεῖστον χρόνον
saepe πολλάκις			—saepius πλεονάκις,	saepissime
				πλειστάκις.

54. Ἄνωμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum πολὺ,	plus πλέον,	plurimum πλεῖστον
magnopere (ἢ	magno opere)	
μεγάλως,	magis μᾶλλον,	maxime μάλιστα
—	deterius χειρόν,	deterime χειρίστα
—	ocius θᾶσσον,	ocissime τάχιστα
—	potius μᾶλλον,	potissimum μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)	prius πρότερον,	primum ἢ primō πρῶτον
merito ἀξίως,		meritissimo μάλιστα ἀξίως
nuper νεωστί,	(πρβλ. § 50, 3 α')	nuperrime μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,	satius κρεῖττον,	
secus ἄλλως (nihilo) secius ἢ setius οὐδὲν ἤττον		(πρβλ. § 50, 3, β').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

- 55.** Ἀντωνυμίας ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :
- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
 - 2) κτητικὰς (pronomina possessīva),
 - 3) δεικτικὰς (pronomina demonstratīva),
 - 4) ὀριστικὰς (pronomina determinatīva),
 - 5) ἀναφορικὰς (pronomina relatīva),
 - 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogatīva),
 - 7) ἀορίστους (pronomina indefinīta).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἔκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συνακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὔ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

(persona prima) (persona secunda) (persona tertia)

Nom.	egō	ἐγώ	tū	σύ		
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μου	tūi	σοῦ, σου	sui	οὔ, ἑαυτοῦ
Dat.	mīhi	ἐμοί, μοι	tibi	σοί, σοι	sibi	οῖ, ἑαυτῷ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē	σέ, σε	sē	ἑ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē	= ὑπ' ἐμοῦ	a tē	= ὑπὸ σοῦ	a sē	= ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς		
Gen.	nōstri		vēstri,			
	nōstrum	ἡμῶν	vēstrum	ὑμῶν	sui	σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbis	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi	σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē	σφᾶς, ἑαυτοὺς
Abl.	a nōbis	= ὑφ' ἡμῶν	a vōbis	= ὑφ' ὑμῶν	a sē	= ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum -- vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χρῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ: amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλά: multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφρασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met: egō - met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε-ἡμεῖς γε. tēmet σέ γε, sēmet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tē: tūte σὺγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēs,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμὸν
nostēr,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us,	tūa,	tū-um	σός, σή, σὸν
vestēr,	vestrā,	vestrum	ὕμέτερος, -α, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.) ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.).

Κλίνονται δὲ ὡς τριακτάληκτα δευτερόκλιτα ἐπιθέτα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἥτοι ὁμοίᾳ μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῶν τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν: mi fili υἰέ μου (§ 49, 3), meus oculus ὀφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suapte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκτάληκτα ἐπιθέτα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικά ἀντωνυμῖαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετική μὲ τὸ α' πρόσωπον) ὄδε, ἦδε, τόδε, οὗτος, αὕτη τοῦτο·

2) istĕ, istā, istūd (σχετική μὲ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό)·

3) ille, illa, illūd (σχετική μὲ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο·

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο· (δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α')·

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα·

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti = tot καὶ τοῦ dem· ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.)·

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	hīc	haec	hōc	istĕ	istā	istūd
Gen.		hūiūs	(προφ. hujus)		istīus	
Dat.		hūic	—		istī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	istum	istam	istūd
Abl.	hōc	hāc	hōc	istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	istī	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	istōs	istās	istā
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illĕ	illā	illūd	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illis	
Acc.	illum	illam	illūd	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illis	

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένου εἰς αὐτούς τοῦ προσφύματος ee: huiusce, hısce, hosce κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὔτοσί, τουτοῦ κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) is, ěä, ĩd οὗτος, αὕτη, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτὸ (σχετικὴ μετὰ τὸ τρίτον πρόσωπον· βλ. καὶ § 56, 1).

2) ipsě, ipsă, ipsũm αὐτός, αὐτή, αὐτὸ
(ὁ ἴδιος ἢ ἴδια, τὸ ἴδιον)

3) ĩdem, ěădem, ĩdem ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτὸ
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

4) alter, altĕra, altĕrum ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	is	ěä	ĩd	ipsě	ipsă	ipsũm
Gen.		eĩus (πρφ. ejus)			ipsĩus	
Dat.		ěi			ipsĩ	
Acc.	eum	eam	id	ipsum	ipsam	ipsum
Abl.	eō	eā	eō	ipsō	ipsā	ipsō

Pluralis

Nom.	(eĩ) iĩ	eae	ěă	ipsĩ	ipsae	ipsă
Gen.	eōrum	eārum	eōrum	ipsōrum	ipsārum	ipsōrum
Dat.		(eĩs) ĩĩs			ipsĩs	
Acc.	ěōs	ěās	ěă	ipsōs	ipsās	ipsă
Abl.		(eĩs) ĩĩs			ipsĩs	

Singularis

Pluralis

Nom.	ĩdem	ěădem	ĩdem	ěĩdem ἢ ĩĩdem	ěaedem	ěădem
Gen.		eĩĩsdem		eōrũdem	eārũdem	eōrũdem
Dat.		eĩdem		eĩsdem	(ĩĩsdem) ĩĩdem	
Acc.	eũdem	eandem	ĩdem	eōsdem	eāsdem	eădem
Abl.	eōdem	eādem	eōdem	eĩsdem	(ĩĩsdem) ĩĩdem	

	Singularis			Pluralis		
Nom.	alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alterā
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum	alterōrum
Dat.		alterī			alterīs	
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs	

Σημείωσις. Ἡ ἀνωνομία idem, eadem, idem προῆλθεν ἐκ τῆς is, ea, id μετὰ τοῦ προσφύματος -dem, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ-δε, ἡ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν **m** πρὸ τοῦ **dem** τρέπεται εἰς **n**: eundem, eorundem κλπ. (ἀντὶ eundem, eorundem κλπ.).

60. Ἀναφορικὰ ἀνωνομῖαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἐξῆς:

- 1) quī, quae, quōd ὅς, ἡ, ὅ (ὁ ὅποιος, ἡ ὅποια, τὸ ὅποιον).
- 2) quālis, quāle οἷος, οἷα, οἷον (ὅποιος, ὅποια, ὅποιον), τριτόκλιτος δικατάληκτος (§ 40, β', facilis).
- 3) quāntus, quanta, quantum ὅσος, ὅσα, ὅσον, (ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον)· δευτερόκλιτος τρικατάληκτος (§ 38, α', bonus).
- 4) quōt (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) ὅσαι, ὅσαι, ὅσα: (πρβλ. § 58, 6, tot).
- 5) ūter, utra, utrum ὀπότερος, ὀποτέρη, ὀπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἐξῆς:

	Singularis			Pluralis		
Nom.	quī	quae	quōd	quī	quae	quae
Gen.		eūīūs (πρόφ. eujus)		quōrum	quārum	quōrum
Dat.		euī (πρόφ. μονοσυλλάβως)		quībus		
Acc.	quēm	quām	quōd	quōs	quās	quae
Abl.	quō	quā	quō		quībus	
	Singularis			Pluralis		
Nom.	utĕr	ŭtra	utrūm	utrī	utrae	utrā
Gen.		utrīus		utrōrum	utrārum	utrōrum
Dat.		utrī			utrīs	
Acc.	utrum	utram	utrum	utrōs	utrās	utrā
Abl.	utrō	utrā	utrō		utrīs	(§ 38, γ)

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρητικῆς τῆς ἀντωνυμίας *qui, quae, quod* ὑπάρχει καὶ τύπος *quī* (= *quo*), εὐχρηστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν *quicum* (= *μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ*).

Σημείωσις 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορική ἀντωνυμία *quot* διπλασιαζομένη καθίσταται ἄοριστολογική (*quotquot* = ὁσοιδήποτε). Ἄοριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμιαὶ (*pronomina relativa indefinita*) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαὶ προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου — *cumque* (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον):

1) *quicumque, quaecumque, quodcumque* ὅστισδήποτε (gen. *cuiuscumque, dat. cuicumque* κλπ.).

2) *quāiscumque, quālecumque* οἰοσδήποτε, ὅποιοςδήποτε.

3) *quantuscumque, quantacumque, quantumcumque* ὅσοσδήποτε.

4) *quotcumque* ὅσοιδήποτε.

5) *utercumque, utraecumque, utrumcumque* ὁποτεροσδήποτε (gen. *utricumque, dat. utricumque* κλπ.).

61. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) *quīs, quīd?* (οὐσιαστικῆ) τίς, τί;

2) *quī, quae, quōd?* (ἐπιθετικῆ) ποῖος, ποία, ποῖον; (πρβλ. § 60, 1).

3) *ūter, ūtra, ūtrum?* πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο; (πρβλ. § 60, 5).

4) *quālis, quāle?* ποῖός τις; τί λογῆς; (πρβλ. § 60, 2).

5) *quantus, quanta, quantum?* πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (πρβλ. § 60, 3).

6) *quōt?* (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) πόσοι; (πρβλ. § 58, 6, *tot*).

Ἐκτὸς τῆς *quis, quid*, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαὶ κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ *quis, quid* κλίνεται ὡς ἑξῆς:

Singularis

	Ἄρσενικὸν καὶ θηλυκὸν		Οὐδέτερον	
Nom.	<i>quīs</i>	τίς;	<i>quīd</i>	τί;
Gen.	<i>eūius</i>	τίνος;		
Dat.	<i>eūi</i>	τίνι;		
Acc.	<i>quem</i>	τίνα;	<i>quīd</i>	τί;
Abl.	<i>quō</i>			

Pluralis

Nom.	quī	τίνες ;	quae τίνες ;	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.			quībus τίσι ;	
Acc.	quōs	τίνας ;	quās τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.			quībus	(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quīs, quīd ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορηματικὸν μόριον nam (δὴ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσην αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quīdnam ? τίς λοιπόν ; τί λοιπόν ; quīnam ? quāenam ? quōdnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuienam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cuiūs, cuiā, cuiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuiā vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuius (γεν. cuiusītis κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπός καὶ vestras ὑμεδαπός (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς :

Ὀυσιαστικαί

Ἐπιθετικαί

- 1) quīs, (quae ἢ qua), quīd τίς, τί, 1) quī, quae ἢ qua, quōd τίς, τί.
Gen. cuius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά).

- 2) alīquīs, (alīqua ἢ alīquae), 2) alīquī, alīquā, alīquōd τίς, τί.
alīquīd τίς, τί.

Gen. alicūius, Dat. alicui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

- Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆ ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά).
3) quispiam, (quaepiam) ἢ quīd- 3) quispiam, quaepiam, quōd-
piam τίς, τί.
piam τίς, τί.

Gen. cuiuspiam, Dat. cuipiam κλπ.

- 4) quisquam, quīdquam ἢ quīc- 4) ullus, ulla, ullum τίς, τί.
quam τίς, τί.

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc.
κλπ. ullum, ullam, ullum κλπ.

‘Ο πληθυντικός κοινός ἀμφοτέρων
ulli, ullae, ulla κλπ. (§ 38, α')

5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
τίς, τί dam τίς, τί

Gen. cuiūsdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam
Plur. Gen. quorundam, quarundam (προβλ. § 59, Σημ. idem).

6) 6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε ὅστισδήποτε

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet κλπ.

8) quivis, quaevis, quidvis ὅσ- 8) quivis, quaevis, quodvis
τισδήποτε (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον ἕκαστος,-η-ον

Gen. cuique Dat. cuivis κλπ.

10) unusquisque, unumquidque 10) unusquique, unaquaeque
εἷς ἕκαστος, πᾶς unumquodque εἷς ἕκαστος, πᾶς

Gen. uniuscuiusque, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά)

11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι homo) οὐδεὶς — Gen. nullius Gen. nullius, Dat. nulli,
Dat. nemini, Acc. neminem Acc. nullum, nullam, nul-
‘Η ἀφαιρετική καὶ ὄλος ὁ πλη- lum κλπ. (βλ. ἀνωτέρω, 4,
θυντικός ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη- ullus).
ροῦνται ἐκ τῆς nullus,-a,-um

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32)

13) alter, altera, alterum ἕτερος (βλ. § 59)

14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter)·

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α (κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo)·

16) alīus, alīa, alīud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alīus, Dat. aliī, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον)·

17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -η, -όν (κάμποσος).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Σχηματίζουσι τὴν ἐνικήν γενικήν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -īus καὶ τὴν δοτικήν εἰς -ī, ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§ 59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α') : unus, -a -um, Gen. unīus, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, um, Gen., totīus, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τὸ -īus τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ ī, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς : alterīus καὶ alterīus κλπ. ἀλλὰ πάντοτε (alīus) γεν. alīus.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlātīva).

Ἐρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀριστικαὶ (§ 58 - 59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscumque	aliquantus
quot ?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἀόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ἐνθάδε istic αὐτοῦ illic ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα idēdem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὖ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alicubi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubique πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alibi ἄλλοθι
quo ? ποῖ; (εἰς ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (ἐδῶ) ista, istuc αὐτόσε illo, illuc ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἶ, ὅποι, ἐνθα quocumque ὅποιδῆποτε	aliquo ποῖ, εἰς τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ἐνθένδε istinc αὐτόθεν illinc ἐκείθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθὲν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῆ ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῆδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā ταύτη (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ἧ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ νῖα (τοῦ ὀνόματος νῖα ὁδός).

β') Χρονικά

quando ? πότε; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, unquam ποτέ, πώποτε—aliquando ἐνίποτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), ὀβσισιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

- 1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·
- 2) τακτικά (numeralia ordinalia)·
- 3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicatīva)·
- 4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὥπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ
- 5) διανεμητικά (numeralia distributīva), ἧτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) ἀνά πόσους; κατὰ πόσους; π.χ. bīnī ἀνά δύο, ternī ἀνά τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεραῖος, τριταῖος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

→

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν.

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσοις ;	Διαμετρικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	Ἐπιφράματα quotiens ? πόσκις ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρῶτη, πρῶτον	singŭli, -ae, -a ἀνά ἕνα	sēmēl ἄπαξ
2	II	duō, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἢ alter, -a, -um δευτερός, -α, -ον	bīni, -ae, -a ἀνά δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεῖς, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνά τρεῖς	tēr τρίς
4	IV	quattuor	quartus, -a, -um	quaterni	quatēr
5	V	quinque	quintus	quīni	quinquēis
6	VI	sex	sextus	sēni	sexiēs
7	VII	septem	septimus	septēni	septiēs
8	VIII	octō	octāvus	octōni	octiēs
9	IX	novem	nonus	novēni	noviēs
10	X	dēcem	decimus	dēni	decīēs
11	XI	undecim	undecimus	undeī	undeciēs

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ῥ	octies decies ῥ
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	duodevicensi	duodevicies
20	XX	viginti	vicesimus	noveni deni ῥ	novies decies ῥ
				ῥ undevicensi	undevicies
				vicensi	vicies

21	XXI	unus et viginti ῥ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ῥ vicesimus primus	viceni singuli	semel et vices (ῥ vices et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ῥ vicesimus alter	viceni bini	vices et bis (ῥ bis et vices)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ῥ vi- cesimus octavus	vi- duodetricesi	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetricesi	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	tricensi	trices

'Αραβικά ήθηξα	'Ρωμαϊκά σημεία	'Απόλυτα quot ? πόσοι ;	Ταξινά quotus ? πόστος ;	Διαμετρικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	'Επιρρήματα quotiens? πόσάκις ;
40	XXXX ἢ XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ἢ XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vicies
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	D ἢ ID	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	ICC ῥ DC	sescenti	sescentismus	sescenti	sescenties
700	ICCC ῥ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ CII	mille	millesimus	singula milia	milies
2000	MM	duo milia	bis millesimus	dua milia	bis milies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter milies
5000	ICV	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies milies
10000	CCICV	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies milies
50000	ICVV	quinquaginta milia	quinquages millesimus	quinquagena milia	quinquages milies
100000	CCICVV	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies milies
1000000	CCCCICVV	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies milies

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν.

Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά εὐχρηστα εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1	unus	simplex, -plīcis	ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν	simplicus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ, -οῦν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς	tripulus	τριπλάσιος
4	quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus,	τετραπλάσιος
5	quinque	quincuplex	πενταπλοῦς	—	—
7	septem	septemplex	ἐπταπλοῦς	—	—
8	octo	—	—	octūplus	ὄκταπλάσιος
10	decem	decemplex	δεκαπλοῦς	—	—
100	centum	centūplex	ἐκατονταπλοῦς	—	—

Ἐκ τούτων, τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά (εἰς -plex, γεν. plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικά εἶναι τριακάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἑπτὰ, ἤτοι I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, D ἢ (μὲ ἠνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφόμενον δεξιὰ ἐτέρου παριστάντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (=1+1) duo 2, CC (=100+100) ducenti 200, VI (=5+1) sex 6, XV (=10+5) quindecim 15, LXX (=50+10+10) septuaginta 70, DC (=500+100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (=5-1) quattuor 4, IX (=10-1) novem 9, XL (=50-10) quadraginta 40, XXIX (=20+9) undetriginta 29, LXXX (50+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφόμενον ἀνεστραμμένον, ἤτοι D εὐθὺς μετὰ τῷ D ἢ τὸ D (=500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἤτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγούμενου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς DC ἢ DD (=500×10=) quinque milia 5000, CDC ἢ DCD (=500×100=) quinquaginta milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἤτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἤτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφόμενον ἀριστερὰ, ἤτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ D (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C. ὡς
 CIO (bis IO =)mille 1000, CCIOO (bis IOO =) decem milia 10000, CCCIOOO
 (bis IOOO =) centum milia 100000, MDCCCXXI=1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς .

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς
 καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἦτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα
 καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκα-
 τοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα
 (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentis	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὅποῖον εἶναι κυ-
 ρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ
 κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	duō	duae	duo	trēs		trīa
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		trīa
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς . Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικόν,
 α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (plu-
 ralia tantum), ὡς una castra ἐν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ρήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι **διάθεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον** ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (genēra verbi) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (genus actīvum) : laudo ἐπαινῶ·

β') ἡ μέση (genus mediūm) : lāvor (= lavo me λούω ἑμαυτόν), λούομαι·

γ') ἡ παθητικὴ (genus passīvum) : laudor ἐπαινοῦμαι·

δ') ἡ οὐδετέρα (genus neutrum) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (formae verbi) εἶναι δύο, ἤτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (forma actīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-o**, ὡς delē-o (καταστρέφω), dele-s, dele-t κλπ·

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (forma passīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-or**, ὡς delē-or (καταστρέφομαι), delē-ris, delē-tur κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (coniugatiōnes) εἶναι τέσσαρες, ἤτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (coniugatio prima), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς **-āre**, ὡς amo (ἐκ τοῦ amao), ἀπρμφ. amāre ἀγαπᾶν·

β') ἡ δευτέρα συζυγία (coniugatio secunda), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς **-ēre**, ὡς dele-o, ἀπρμφ. delēre καταστρέφειν·

γ') ἡ τρίτη συζυγία (coniugatio tertia), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς **-ēre**, ὡς leg-o, ἀπρμφ. legēre ἀναγινώσκειν, tribu-o, ἀπρμφ. tribuēre ἀπονέμειν·

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (coniugatio quarta), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ire, ὡς audī-o, ἀπρμφ. audīre ἀκούειν.

4) Λί ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστική (modus indicatīvus)·

β') ἡ ὑποτακτική (modus coniunctīvus), ἡ ὅποια πολλακίς ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικήν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168)·

γ') ἡ προστακτική (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἕξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens)·

β') ὁ παρατατικός (imperfectum)·

γ') ὁ μέλλων (futurum)·

δ') ὁ παρακείμενος (perfectum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historicum)·

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum)·

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλων (futurum exactum).

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numeri) εἶναι δύο, ἐνικός (singularis) καὶ πληθυντικός (pluralis) (πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (personae) εἶναι τρία : πρῶτον (persona prima), δευτέρον (persona secunda) καὶ τρίτον (persona tertia) (§56).

75. Ονομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι :

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitivus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errare humanum est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχή (participium), ἡ ὅποια ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι :

3) τὸ σουπίον ἢ ὕπτιον (supinum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς **-um** τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς **δήλωσιν σκοποῦ** : (*postulo ζητῶ*), *venērunt auxiliū postulātum* (ἤλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες), ἤλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (*aquor ὕδρευομαι*) *eo aquātum* (εἶμι ὕδρευόμενος), ὑπάγω πρὸς ὕδρευσιν·

β') ὁ δὲ εἰς **-ū** τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς **δήλωσιν ἀναφορᾶς** μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς *facilis, difficilis, iucundus, mirabilis* κ.ἄ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως *fas* (ἢ *nefas*) *est ὅσιον* (ἢ ἀνόσιον) ἐστὶ : *iucundus auditu* εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), *hoc nefas est dictu* τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν·

4) τὸ **γερούδιον** (*gerundium*). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλῆγίας πτώσεις τοῦ ἐνικού, ληγοῦσας εἰς **-ndi, -ndo, -ndum, -ndo**. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινα πλῆγίαν πτώσιν **συνάρθρου ἀπαρεμφάτου** (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστώτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. *scribere* = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. *scribendi* = τοῦ γράφειν, δοτ. *scribendo* = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (*scribere ἢ ad*) *scribendum* = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. *scribendo* = διὰ τοῦ γράφειν κλπ. : *dicendi peritus* ἔμπειρος τοῦ λέγειν, *arma pugnando* (δοτ.) ἢ *ad pugnandum* (αἰτ.) ὄπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, *hominis mens discendo* (ἀφαιρ.) αἴτιον τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται·

5) τὸ **γερουδιακὸν** (*gerundivum*). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον **παθητικῆς διαθέσεως**, λῆγον εἰς **-ndus, -nda, -ndum** (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς **-τέος, -τέα, -τέον** ῥηματικὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὁμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἀξιον νὰ γίνῃ : *de-lenda est Carthāgo* καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, *legendae sunt litterae* ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολὴ (§ 34, 4, Α', β', Σημ.), *faciñus laudandum* ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιεπαινοῦν.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἤτοι μὲ τὸ ῥῆμα *sum* (= εἶμι, εἶμαι) ὡς **βοηθητικὸν** (*verbum auxiliāre*), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα *εἶμι* καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα *ἔχω* καὶ τὸ *εἶμαι*.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνερ-

γρηκῆς φωνῆς ὁ μέλλον τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλον, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ εἶμι τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ εἶμαι τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicativus		2. Coniunctivus	
P r a e s e n s			
		(Ἀρχαιότεροι τύποι)	
<i>sūm</i>	εἶμι	<i>sīm</i>	ὡς εἶμι <i>siem</i> ἤ <i>fuam</i>
<i>ēs</i>	εἶσι	<i>sīs</i>	ὡς εἶσι <i>sies</i> ἤ <i>fuas</i>
<i>ēst</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	<i>sīt</i>	ὡς εἶναι <i>siet</i> ἤ <i>fuat</i>
<i>sūmūs</i>	εἶμεθα	<i>sīmus</i>	ὡς εἶμεθα —
<i>ēstīs</i>	εἶσθε (πρβλ. ἐσ-τέ)	<i>sītis</i>	ὡς εἶσθε —
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	ὡς εἶναι <i>sient</i> ἤ <i>fuant</i>
I m p e r f e c t u m			
		(Ἀρχαιότεροι τύποι)	
<i>ērām</i>	ἦμην	<i>essēm</i>	ὡς ἦμην <i>forem</i>
<i>ērās</i>	ἦσο	<i>essēs</i>	ὡς ἦσο <i>fores</i>
<i>ērāt</i>	ἦτο	<i>essēt</i>	ὡς ἦτο <i>foret</i>
<i>ērāmus</i>	ἦμεθα	<i>essēmus</i>	ὡς ἦμεθα —
<i>ērātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	ὡς ἦσθε —
<i>ērant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	ὡς ἦσαν <i>forent</i>
F u t u r u m			
<i>ērō</i>	θὰ εἶμι	<i>futūrus, -a, -um</i>	<i>sim</i>
<i>ērīs</i>	θὰ εἶσι		<i>sis</i>
<i>ērīt</i>	θὰ εἶναι		<i>sit</i>
<i>ērīmus</i>	θὰ εἶμεθα	<i>futūrī, -ae, -a</i>	<i>simus</i>
<i>ērītis</i>	θὰ εἶσθε		<i>sitis</i>
<i>ērunt</i>	θὰ εἶναι		<i>sint</i>

1. Indicativus		2. Coniunctivus	
Perfectum			
fūi	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērīm	
fuiſtī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuiſt	ὑπῆρξε	fuerit	
fuiſmus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuiſtīs	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ	fuēre ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuissēm	
fuērās	εἶχες ὑπάρξει	fuissēs	
fuērāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuissēt	
fuērāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuissēmus	
fuērātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuissētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuissent	
Futurum exactum			
fūērō	θα ἔχω ὑπάρξει		
fuērīs	θα ἔχῃς ὑπάρξει		
fuērīt	θα ἔχῃ ὑπάρξει		
fuērīmus	θα ἔχωμεν ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuerītis	θα ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θα ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperativus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2. ἔσ	ἔσο	Sing. 2. estō ἔσο	3. estō ἔστω
Plur. 2. este	ἔστε	Plur. 2. estōte	3. suntō
		ἔστε	ἔστωσαν

4. Infinitivus

Praesens	Perfectum	Futurum
esse εἶναι	fuisse γεγονέναι ἤ γενέσθαι	έναι. futūrum, - am - um esse ἤ ἀπλῶς fōre πληθ. futūros, - as, - a esse ἤ ἀπλῶς fōre ἔσεσθαι
5. Participium		
Praesens : (sens)		Futurum : futūrus, - a, - um

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἢ μετοχῆ (sens), ἄχρηστος καθ' ἐαυτήν, εἶναι εὔχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρών καὶ absens ἀπόν (§ 43, 2).

Γερόνδιον καὶ σουπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων.

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγιγνώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητικὴ φωνή

α' συζυγίας

β' συζυγίας

γ' συζυγίας

δ' συζυγίας

1. Indicativus

	amō (ἐκ τοῦ a- ma-o) ἀγαπῶ	dēlē - ō κατα- στρέφω	lēg-ō ἀνα- γινώσκω	audī-ō ἀκούω
Praesens	amā-s	delē-s	leg-ī-s	audī-s
	amā-t	delē-t	leg-ī-t	audī-t
	amā-mūs	delē-mus	leg-ī-mus	audī-mus
	amā-tīs	delē-tis	leg-ī-tis	audī-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-bā-m ἡγά- πων	dēlē-bām κατέ- στροφον	lēg-ē-bām ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bām ἤκουον
	āmā-bā-s	dēlē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	āmā-bā-ti	dēlē-bāt	leg-e-bāt	audi-e-bāt
	āmā-bā-mus	dēlē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	āmā-bā-tis	dēlē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	āmā-bā-nt	dēlē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
Futurum	āmā-bō θά ἀγα- πήσω	dēlē-bō θά κα- ταστρέψω	lēg-ām θά ἀναγνώσω	audi-ām θά ἀκούσω
	āmā-bis	dēlē-bis	leg-ēs	audi-ēs
	āmā-bit	dēlē-bit	leg-ēt	audi-ēt
	āmā-bimus	dēlē-bimus	leg-ēmus	audi-ēmus
	āmā-bitis	dēlē-bitis	leg-ētis	audi-ētis
	āmā-bunt	dēlē-bunt	leg-ent	audi-ent
Perfectum	āmā-v-ī ἔχω ἀγα- πήσει ἢ ἡγάπησα	dēlē-v-ī ἔχω κα- ταστρέψει ἢ κατέ- στρεψα	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνέ- γνώσα	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- σα
	amav-istī	delev-istī	leg-istī	audiv-istī
	amav-īt	delev-īt ψα	leg-īt	audiv-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audiv-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audiv-īstis
	amav-ērunt ἦ	delev-ērunt ἦ	leg-ērunt ἦ	audiv-ērunt ἦ
amav-ēre	delev-ēre	leg-ēre	audiv-ēre	
Plusquamperfectum	āmāv-ērām εἶ- χον ἀγαπήσει	dēlēv-ērām εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērām εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērām εἶ- χον ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audiv-erās
	amav-erāt	delev-erāt	leg-erāt	audiv-erāt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audiv-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
	amav-ērant	delev-ērant	leg-ērant	audiv-ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θά ξ- χω άγαπήσει	dēlev-ērō θά ξ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θά ξ- χω άναγνώσει	audīv-ērō θά ξχω άκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērīnt	delev-ērīnt	leg-ērīnt	audiv-ērīnt

2. Coniunctivus

Praesens	ām-ēm (έκ τοῦ a- ma-em) νά άγαπῶ	dēle-ām νά κα- ταστρέφω	lēg-ām νά ά- ναγνώσκω	audi-ām νά άκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
	am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant
	Imperfectum	āmā-rēm νά ή- γάπων	dēlē-rēm νά κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νά άναγνώσκον
ama-rēs		dele-rēs	leg-e-rēs	audi-rēs
ama-rēt		dele-rēt	leg-e-rēt	audi-rēt
ama-rēmus		dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
ama-rētis		dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
ama-rent		dele-rent	leg-ē-rent	audī-rent
Futurum		āmātūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a -um sim	lectūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amatūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, -ae, -a simus	audituri, -ae -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
P e r f e c t u m	āmav-ērīm (ἐάν) ἀγαπήσω	dēlev-ērīm (ἐάν) καταστρέψω	lēg-ērīm (ἐάν) ἀναγνώσω (ἐάν) ἀκούσω	audīv-ērīm
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint
P l u s q u a m p e r f e c t u m	āmav-issēm (ἐάν) εἶχον ἀγαπήσει	dēlev-issēm (ἐάν) εἶχον καταστρέψει	lēg-issēm (ἐάν) εἶχον ἀναγνώσει	audīv-issēm (ἐάν) εἶχον ἀκούσει
	amav-issēs	delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
	amav-issēt	delev-issēt	leg-issēt	audiv-issēt
	amav-issēmus	delev-issēmus	leg-issēmus	audiv-issēmus
	amav-issētis	delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
	amav-issent	delev-issent	leg-issent	audiv-issent
	F u t u r u m e x a c t u m	Ἐ λ λ ε ί π ε ι		

3. I m p e r a t i v u s

P r a e s e n s	Sing. 2.	āmā ἀγάπα	dēlē κατάστρε- ψε	lēg-e ἀναγί- νωσθε	audī ἄκουε
	Plur. 2.	amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
F u t u r u m	Sing. 2.	āmā-tō ἀγάπησων	dēlē-tō κατά- στρέψων	lēg-ī-tō ἀνάγνωσων	audī-to ἄκουσον
		3. amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2.	amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
		3. amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re	dēlē-re	lēg-ē-re	audī-re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse	dēletūrum, -am, -um esse	lectūrum, -am, -um esse	audītūrum, -am, -um, esse
	amatūros, -as, -a esse	deletūros, -as, -a esse	lectūros, -as -a esse	auditūros, -as, -a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούσειν
Perfectum	āmav-isse	dēlev-isse	lēg-isse	audiv-isse
	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκούσαι
5. Gerundium				
Gen.	āmān-ndī τοῦ ἀγαπᾶν	dēlē-ndī τοῦ καταστρέφειν	lēg-e-ndī τοῦ ἀναγινώσκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν
Dat.	āmā-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō
Acc.	āmā-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
Abl.	āmā-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō
6. Supinum				
Acc.	āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um
Abl.	āmāt-ū	delēt-ū	lēt-ū	audīt-ū
7. Participium				
Praesens	āmā-ns	delē-ns	leg-ē-ns	audi-ē-ns
	āmā-ntis	dele-ntis	leg-e-ntis	audi-e-ntis
	ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	καταστρέφων, -ουσα, -ον	ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus,	delet-ūrus,	lectū-rus,	audit-ūrus
	-ūra, -ūrum	-ūra, -ūrum	-ūra, -ūrum	-ūra, -ūrum
	ἀγαπήσων,	καταστρέψων,	ἀναγνώσόμενος	ἀκουσόμενος,
	-ουσα, -ον	-ουσα, -ον	-μένη, -μενον	-μένη, -μενον

2. Μέση (ἢ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
--	-------------	-------------	-------------	-------------

1. Indicativus

Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμι	dēle-ōr κατα- στρέφωμι	lēg-ōr ἀνα- γνώσκωμι	audi-ōr ἀκού- ωμι
	amā-ris (ῆ-re)	delē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ris (ῆ-re)
	amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audi-tur
	amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audi-mur
	amā-mīnī	delē-mīnī	leg-ī-minī	audi-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur

Imperfectum	āmā-bār ἡγαπῶ- μην	dēlē-bār κατα- στρεφόμεν	lēg-ē-bār ἀ- ναγνώσκωμην	audi-ē-bār ἠκουόμην
	ama-bā-ris (ῆ-re)	dele-bā-ris (ῆ-re)	leg-e-bā-ris (ῆ-re)	audi-e-bāris (ῆ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur

Futurum	āmā-bōr ὀλ ἀγαπήθῶ	dēlē-bōr ὀλ κα- ταστρεφῶ	lēg-ār ὀλ ἀνα- γνώσθῶ	audi-ār ὀλ ἀ- κουσθῶ
	ama-bē-ris (ῆ-re)	dele-bē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ē-ris (ῆ-re)
	ama-bītur	dele-bītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
P e r f e c t u m	amātus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀγαπηθῆ ῥι ῥιγαπηθῆν	delētus, -a, -um sum, es, est ἔχω καταστραφῆ ῥι καταστράφην	lēctus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀναγνώσθῆ ῥι ἀνεγνώσθην	audītus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀκουσθῆ ῥι ἠκούσθην
	amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
P l u s q u a m p e r f e c t u m	amatus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀγα- πηθῆ	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀναγνώσθῆ	auditus, a, -um, eram, eras erat εἶχον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a eramus, eratis erant	delētī, -ae, -a eramus, eratis erant	lectī, -ae, -a eramus, era- tis, erant	audītī, -ae, -a eramus, era- tis, erant
F u t u r u m e x a c t u m	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στραφῆ	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνώσθῆ	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθῆ
	amatī, -ae, -a erimus, eritis, erunt	delētī, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lectī, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	audītī, -ae, -a erimus, eritis, erunt
2. C o n j u n c t i v u s				
P r a e s e n s	āmēr- (ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι	dēlē-ār νὰ κατα- στρέφωμαι	lēg-ār νὰ ἀνα- γνώσκωμαι	audi-ār νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ῥι-re)	dele-ā-ris (ῥι-re)	leg-ā-ris (ῥι-re)	audi-ā-ris (ῥι-re)
	amē-tur	dele-ā-tur	leg-ā-tur	audi-ā-tur
	amē-mur	dele-ā-mur	leg-ā-mur	audi-ā-mur
	amē-mīnī	dele-amīnī	leg-ā-mīnī	audi-ā-mīnī
ame-ntur	dele-an-tur	leg-an-tur	audi-an-tur	

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-rēr <i>νά ήγα- πώμην</i>	dēlē-rer <i>νά κα- τεστρεφόμεν</i>	lēg-ē-rēr <i>νά ἀνεγίνωσκόμεν</i>	audī-rēr <i>νά ή- κούόμεν</i>
	ama-rēris (ἡ-re)	dele-rēris (ἡ-re)	leg-e-rēris (ἡ-re)	audi-rēris (ἡ-re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī
ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur	
Perfectum	amatus, -a, -um	deletus, -a, -um	lectus, -a, -um	auditus, -a, -um
	sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀγαπηθῆ ἡ ἀγαπηθῶ	sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω καταστραφῆ ἡ καταστραφῶ	sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀνα- (ἐάν) γνωσθῆ ἡ ἀνα- γνωσθῶ	sim, sis, sit κούσθῆ ἡ ἀ- κούσθῶ
	amatī, -ae, -a	deletī, -ae, -a	lectī, -ae, -a	auditī, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀνα- γνωσθῆ	auditus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκούσθῆ
	amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	auditī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent
Futu- rum exac- tum	Ἐ λ λ ε ἰ π ε ι			

3. Imperativus

Praesens	sing. 2. āmā-re νά ἀγαπᾶσαι	dēlē-re <i>νά καττα- στρέφσαι</i>	lēg-ē-re <i>νά ἀναγιγνώσκσαι</i>	audī-re <i>νά ἀκούσαι</i>
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-mīnī	audi-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing.2. amā-tor νὰ ἀγαπᾶσαι	delē-tor νὰ κχ- ταστρέφῃσαι	leg-ī-tor νὰ ἀναγινώσκῃσαι	audī-tor νὰ ἀ- κούῃσαι
	3. ama-tōr	dele-tor	leg-itor	audi-tor
	Plur.3.ama-ntor	dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

	amā-rī ἀγαπᾷσαι	delē-rī καταστρέφῃσαι	leg-ī ἀναγι- γνώσκῃσαι	audī-rī ἀκούῃσαι
Futurum	amātum īrī ἀγα- πηθήσεσθαι	deletum īrī κχ- ταστραφήσεσθαι	lectum īrī ἀναγνώσθη- σεσθαι	auditum īrī ἀκουσθήσε- σθαι
P e r f e c t u m	amatum -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀγαπηθῆ	deletum, -am -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ καταστραφῆ	lectum, -am -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀναγνώσθῆ	auditum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse
Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀγαπηθῆ	deletum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ καταστραφῆ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀναγνώσθῆ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
5. Participium				
Perfectum	amātus, amāta amātum	delētus, delēta, lēctus, lēcta, delētum lēctum	audītus, audī- ta, audītum	
	ἡγαπημένος ἢ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος ἢ καταστραφείς ἢ ἀναγνωσθείς ἢ ἀκουσθείς	ἀνεγνωσμένος ἢ ἀκουσμένος	

6. Gerundivum				
	ama-ndus	dele-ndus	leg-e-ndus	audi-e-ndus
	ama-nda	dele-nda	leg-e-nda	audi-e-nda
	ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
	ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

Ἐνεργητικῆς φωνῆς

Μέσης φωνῆς

	Ὀριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ.	Ὀριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτικὴ
Ἐνικός	1. -m ἢ —	-r
	2. -s (ὀριστικὴ πρkm. -sti)	— ἢ -to	-ris (ἢ-re)	-re ἢ -tor
	3. -t	-to	-tur	-tor
Πληθυντικός	1. -mus		-mur	
	2. -tis (ὀριστικὴ πρkm. -stis)	-te ἢ -tote	-mini	-mini
	3. -nt (ὀριστικὴ πρkm. -runt ἢ-re)	-nto	-ntur	-ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὑρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς *o* προστιθεμένου ἑνὸς *r*, ἂν δὲ λήγῃ εἰς *m* τρεπομένου τοῦ *m* εἰς *r*, ὡς *amo-amor*, *amabam-amabar*, *amabo-amabor*, *amem-amer*, *amarem-amarer* κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ iri, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo = παρῶμαι.

Ἀρχαικώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībis, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer κλπ. (= amari, legi) γ') τοῦ γερουνδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς - undus, ὡς legundus, audiundus, (= legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia).

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερως) διαθέσεως, ἧτοι ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν, μόνον τὴν μέσην φωνήν (διὸ λέγονται καὶ media tantum § 74, 2, β') ὡς hortor (προτρέπω) - hortātus sum - hortātum - hortāti, vereor (εὐλαβοῦμαι) - verītus sum - verītum - verēri, loquor (ὁμιλῶ) - locūtus sum - locūtum - loqui, blandior (κολακεύω) - blandītus sum - blandītum - blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφοράν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπῖνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούνδιον.

F u t u r u m

	hortor πρβλ. amor	vereor πρβλ. deleor	loquor πρβλ. legor	blandior πρβλ. audior
C o n j u n c t i v u s	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus -a, -um
	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
	hortatūri, -ae, -a	veritūri, -ae, -a	locutūri, -ae, -a	blanditūri, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint

Infinitivus	hortatūrum, -am, -um esse	veritūrum, -am, -um esse	locutūrum -am, -um esse	blanditūrum, -am, -um esse
	hortaturos, -as, -a esse	verituros, -as, -a esse	locuturos, -as, -a esse	blandituros -as, -a esse
Supinum	hortātum, -tū	veritum, -tū	locūtum, -tū	blanditum, -tū
Participium				
Praesens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiundo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiundo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum	ἐτόλμησα	ausum	audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρην	gavisum	gaudēre
soleo	συνηθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum	solēre
fido	πέποιθα	fīsus sum	ἔσχον πεποιθῆσιν	fīsum	fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confīdo πέποιθα, diffīdo δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον μέσου τύπου, παρακείμενον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - **deverti** κατέλυσα - **deversum, deverti**.

revertor ἐπιστρέφω - **reverti** (καὶ **reversus sum**) ἐπέστρεψα - **reversum, reverti**.

adsentior συναίνω - **adsensi** συνήνεσα - **adsensum, adsentiri** (πρβλ.

ἴσταμαι - ἔστηκα, ἔστην — φύομαι - πέφυκα, ἔφυν κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχὴ τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὡς **loquor - locutus** = εἰρηκῶς ἢ εἰπὼν, **hortor - hortatus** = παραινέσας, **audeo - ausus** = τετολιμηκῶς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, ὡς (**ceno deipnῶ**) **cenatus** = δεδειπνηκῶς ἢ δειπνήσας, (**prandeo aristῶ**) **pransus** = ἡριστικῶς ἢ ἀριστήσας, (**iuro ἕμνημι**) **iuratus** = ὀμόσας. Τῶν δὲ ῥημάτων **potāre** (πίνειν) καὶ **lacere** (σιγᾶν) ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς **potus** (= **potatus**) = πεπωκῶς ἢ πιδὼν καὶ ποθείς, **tacitus** = σιγήσας (σιγήλῶς) καὶ σιγήθεις. (Πρβλ. νεοελλ. **δειπνῶ - δειπνημένος** = ὁ δειπνήσας, **πίνω - πιωμένος** = ὁ πεπωκῶς). Καὶ μὲ παθητικὴν δὲ ἐνεστῶτος σημασίαν λαμβάνεται πολλακίς ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου, ὡς **tulior est certa quam sperāta victoria** = ἀσφαλεστέρα εἶναι βεβαία εἰρήνη παρά **ἐλπιζομένην** νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς -tus, -ta, -tum ἐξηγουῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῆθεν οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρά ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, ἐσήμαινον ἀρχῆθεν τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος **σημαινόμενον** (ὡς **θνητός** = ὁ ὑποκείμενος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὡς **βατός** = εἰς ὃν δύναται τις **να βαδίση**, κατὰ τὸ ἀντίθετον **ἄβατος**), τέλος δὲ ὅτι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὡς **δυνατός** = ὁ δυνάμενος, νεοελλ. **καυτός** = ὁ καίαν, **ἀστράτευτος** = ὁ μὴ στρατευσάμενος, **ἄπρακτος** = ὁ μὴ πράξας, **θαυμαστός** = ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π. χ. **ignotus** = ὁ ἀγνωστος καὶ ὁ ἀγνωῶν, **occultus** = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλίζων, κ.ἄ.τ.

82. Περιφραστικὴ συζυγία (Coniugatio periphrastica).— Ἐκτός τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι **κατὰ πάντα τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις** διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (εἰς-ūrus),

καὶ διὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse: π.χ.

1) scripturus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἐμελλον γράφειν, scriptūrus ero, scriptūrus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδασκτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδασθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδασθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαὶ τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μὲ χαρακτῆρα V πᾶσις ἀποβάλλουν τὸ V τοῦτο, ἔταν μετὰ τὴν συλλαβὴν ve ἢ vi ἀκολουθῆ εἰς τὴν κατάληξιν r ἢ s. Μετὰ δὲ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ V τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν i - e, συναϊροῦνται, ἦτοι (εἰς τὴν α' συζυγίαν) τὸ a + i εἰς ai, (εἰς τὴν β', συζυγίαν) τὸ e + i εἰς ei καὶ (εἰς τὴν δ' συζυγίαν) τὸ i + i εἰς ii. Δύνανται ὅμως τὰ δύο i νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, ama-v-i, amāverunt καὶ amarunt, amavistis καὶ amavistis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele-v-i, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delēstis, κλπ.

audio, audi-v-i, audivisti καὶ audisti ἢ audiisti, audiverunt καὶ audierunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -ivī παρακειμένων δύναται νὰ ἐκπίπτῃ τὸ v καὶ εἰς τὸ α' καὶ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναϊροῦνται τὰ δύο i. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος eo πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανερχομαι - (rediui καὶ) rediī - (rediuit καὶ) rediit, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - petivi καὶ petiī - (petivit καὶ) petiit (6, 1, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς γ' συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς -io (ὅπως τὰ τῆς δ' συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

capio λαμβάνω	cēpi	captum	capere
cupio ἐπιθυμῶ	cupīvi	cupitum	cupere
facio ποιῶ	fēci	factum	facere
fodio ὀρύσσω	fōdi	fossum	fodere
fugio φεύγω	fūgi	(fugitum)	fugere
iacio ῥίπτω	iēci	iactum	iacere

lacio	ἐλκω			lacēre
			(ἄρχαϊκὸν εὐχρηστικὸν ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐξέλω, eliciui, elicūtum, elicēre)	
pario	γεννῶ	perċeri	parlum	parċere
quatio	σεῖω	(quassi)	quassum	quatċre
rapio	ἄρπάζω	rapui	raptum	rapċere
sapio	ἔχω γεῦσιν, σωφρονῶ	(sapiċvi ἢ sapiċi)		
specio	θεῶμι	spexi	spectum	specere
gradior	βλίνω	gressus sum	gressum	gradi
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum	(mortuum)	mōri
patior	πάσχω	passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ γαρκατῆρ τοῦ ἐνεστώτικοῦ θέματος ἰ ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο ἰ τῆς καταλήξεως ἢ ἔρ ἢ τελικόν ο. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

Ἐνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicativus

Praesens

capi-ō		capi-or	
cap-īs	(ἐκ τοῦ capi-is)	cap-ċris	(ἐκ τοῦ capi-eris)
cap-īt	(ἐκ τοῦ capi-it)	cap-ċtur	(ἐκ τοῦ capi-itur)
cap-ċmus	(ἐκ τοῦ capi-imus)	cap-ċmur	(ἐκ τοῦ capi-imur)
cap-ċtis	(ἐκ τοῦ capi-itis)	capi-mċni	(ἐκ τοῦ capi-imini)
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ċbām,	capi-ċbās,	capie-bāt	κλπ.
Futurum :	capi-am,	capi-es,	capi-et	κλπ.

2. Coniunctivus

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt	κλπ.
	capi-ār,	capi-āris,	capi-ātur	κλπ.

Imperfectum

cap-ċrēm	(ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ċrċr	(ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-ċrēs	(ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-ċrċris	(ἐκ τοῦ capi-ereres)

cap-erĕt	cap-erĕtur
cap-erĕmus	cap-erĕmur
cap-erĕtis	cap-eremĭni
cap-ĕrent	cap-erentur

3. Imperatīvus

cap-e	(ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ĕre	(ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-ĭto	(ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-ĭtor	(ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito		cap-itor	
cap-ite		cap-imĭni	
cap-itōte			
capi-unto		capi-untor	

4. Infinitīvus

cap-ĕre (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
-----------------------------	------------------------

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τοῦ ῥήματος facio τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως e, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: fac (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων dico (λέγω), duco (ἄγω), fero (φέρω) : dic, duc, fer.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὅμως σύνθετα τοῦ facio (εἰς τὰ ὅποια τὸ a τοῦ θέματος τρέπεται εἰς i), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν e : conficio (κατασκευάζω) -confice, per-ficio (διαπράττω) -per-fice, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα.— Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστώς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακείμενος καὶ τὸ σουπίνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (tempora primitiva), ὡς

amo	amāvi	amātum	amāre
deleo	delēvi	delētum	delēre
lēgo	lēgi	lectum	legēre κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώσ καὶ ὁ παρατακτικὸς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικῆ, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερούδιον.

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama - er)—ama-bam, ama - bar, ama - rem, amarer—ama - bo, ama - bor, — ama, ama - to κλπ. — ama - re, ama - ri — ama - ns, ama - ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἤτοι ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav - ěrim, amav - ěram, amav - issem, amav - isse, amav - ěro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπῖνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μὲ τὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μὲ τὸ σουπῖνον) :

(θ. amat -) amāt - um, amāt - u — amat - ūrus, - a, - um — amāt - us, - a, - um — amatūrus sim, sis κλπ. — amatus -, a, - um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων.

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. — Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς (ῥ. θ. para -) paro (ἐκ τοῦ para - o) παρασκευάζω, parāvī, parātum, parāre :

(ῥ. θ. dele -) dele - o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre :

(ῥ. θ. lēg -) lēg - o ἀναγινώσκω, lēg - i, lectum, legēre :

(ῥ. θ. parti -) parti - o μερίζω, partīvi, partītum, partīre :

Πλείστον ὅμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπιρῆξιμένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος h ἢ e ἢ i , ὡς

α') (ρ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre

β') (ρ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (πρβλ. ἀρχ. 'Ελλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ρ. θ. rap -) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84)

(ρ. θ. mor -) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἀλλὰ ἢ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80)

2) διὰ προσφύματος συμφώνου n ἢ t ἢ se, ὡς

α') (ρ. θ. cer -) cer- n-o κρίνω, crevi, cretum, cernēre, (πρβλ. ἀρχ. 'Ελλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἰς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα n παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὡς

(ρ. θ. tag-) ta-n-go ἄπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre

(ρ. θ. fud-) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. 'Ελλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον)

β') (ρ. θ. plec -) plect - o πλέκω, plexi (καὶ - xui), plexum, plectēre

γ') (ρ. θ. pa -) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρ-κτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὡς

(ρ. θ. sene-) sene-sc-o γηρά-σκ-ω, senui, senescēre

(ρ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς

(ρ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γενῶ, genui, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος v, ὡς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audīv-i, κλπ.

Πλείστον ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ τῆς ἀλλοίωσης εἰς -ev-i) λήγει εἰς -ui, ὡς habe-o ἔχω, hab - ui — mone-o παραινῶ, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ ἕκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ \tilde{a} ἢ \tilde{e} εἰς \tilde{e} , τοῦ \tilde{i} εἰς \tilde{i} , τοῦ \tilde{o} εἰς \tilde{o} καὶ τοῦ \tilde{u} εἰς \tilde{u} , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{a}g-$) $\tilde{a}g-o$ ἄγω, $\tilde{e}g-i$, $\tilde{a}ctum$, $\tilde{a}g\tilde{e}re$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{l}\tilde{e}g-$) $\tilde{l}eg-o$ ἀναγινώσκω, $\tilde{l}\tilde{e}g-i$, $\tilde{l}ectum$, $\tilde{l}eg\tilde{e}re$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{l}\tilde{i}qu-$) $\tilde{l}inqu-o$ καταλείπω, $\tilde{l}\tilde{i}qu-i$, ($\tilde{l}ictum$), $\tilde{l}inqu\tilde{e}re$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{f}\tilde{o}d-$) $\tilde{f}odio$ ὀρύσσω, $\tilde{f}\tilde{o}d-i$, $\tilde{f}ossum$, $\tilde{f}od\tilde{e}re$ (§ 84)·

(ῥ. θ. $\tilde{f}\tilde{u}g-$) $\tilde{f}ugio$ φεύγω, $\tilde{f}\tilde{u}g-i$, $\tilde{f}ug\tilde{i}tum$, $\tilde{f}ug\tilde{e}re$ (§ 84)·

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μὲ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ \tilde{a} εἰς \tilde{e} ἢ \tilde{i} τοῦ δὲ $\tilde{a}e$ εἰς \tilde{i} , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{t}end-$) $\tilde{t}endo$ τείνω, $\tilde{t}e-\tilde{t}end-i$, $\tilde{t}entum$ (ἢ $\tilde{t}ensum$), $\tilde{t}end\tilde{e}re$ · (πρβλ. τείνω, τέ-τα-κα, κλπ.)·

(ῥ. θ. $\tilde{p}\tilde{a}r-$) $\tilde{p}ario$ γεννῶ, $\tilde{p}e-\tilde{p}\tilde{e}r-i$ (ἐκ τοῦ $\tilde{p}e-\tilde{p}\tilde{a}r-i$), $\tilde{p}artum$, $\tilde{p}ar\tilde{e}re$ · (μετοχῆ ἐνεργ. μέλλοντος $\tilde{p}arit\tilde{u}rus$)·

(ῥ. θ. $\tilde{c}\tilde{a}n-$) $\tilde{c}ano$ ᾄδω, $\tilde{c}e-\tilde{c}\tilde{i}n-i$, $\tilde{c}an\tilde{e}re$ (σουπῖνον, $\tilde{c}ant\tilde{a}tum$)·

(ῥ. θ. $\tilde{c}\tilde{a}d-$) $\tilde{c}ado$ πίπτω, $\tilde{c}e-\tilde{c}\tilde{i}d-i$, ($\tilde{c}\tilde{a}sum$), $\tilde{c}ad\tilde{e}re$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{c}\tilde{a}ed-$) $\tilde{c}aedo$ κόπτω, πλήττω, $\tilde{c}e-\tilde{c}\tilde{i}d-i$, $\tilde{c}aesum$, $\tilde{c}aed\tilde{e}re$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{p}ose-$) $\tilde{p}osco$ ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, $\tilde{p}o-\tilde{p}ose-i$ (ἐκ τοῦ $\tilde{p}e-\tilde{p}ose-i$), $\tilde{p}osc\tilde{e}re$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{c}urr-$) $\tilde{c}urro$ τρέχω, $\tilde{c}u-\tilde{c}urr-i$, (ἐκ τοῦ $\tilde{c}e-\tilde{c}urr-i$), $\tilde{c}ursum$, $\tilde{c}urr\tilde{e}re$ ·

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὡς ($\tilde{t}endo$, $\tilde{t}e-\tilde{t}endi$), ἀλλὰ $\tilde{e}x-\tilde{t}endo$ ἐκτείνω, $\tilde{e}xtendi$, $\tilde{e}xtentum$ (ἢ $\tilde{e}xtensum$), $\tilde{e}x-\tilde{t}end\tilde{e}re$.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος s , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{c}arp-$) $\tilde{c}arpo$ δρέπω, $\tilde{c}arp-s-i$, $\tilde{c}arptum$, $\tilde{c}arp\tilde{e}re$ (πρβλ. δρέπ-ω—ἔδρεψα, ἐκ τοῦ ἔδρεπ-σ-α)·

(ῥ. θ. $\tilde{d}\tilde{i}c-$) $\tilde{d}\tilde{i}co$ λέγω, $\tilde{d}\tilde{i}xi$ (ἐκ τοῦ $\tilde{d}\tilde{i}c-s-i$), $\tilde{d}\tilde{i}ctum$, $\tilde{d}\tilde{i}c\tilde{e}re$ (§ 84, Σημ.)· (πρβλ. πλέκω—ἔπλεξα, ἐκ τοῦ ἔπλεκ-σ-α)·

(ῥ. θ. $\tilde{l}ud-$) $\tilde{l}udo$ παίζω, $\tilde{l}\tilde{u}si$ (ἐκ τοῦ $\tilde{l}ud-si$), $\tilde{l}\tilde{u}sum$, $\tilde{l}ud\tilde{e}re$ · (πρβλ. κομίζω — ἐκόμισα, ἐκ τοῦ ἐκόμιδ-σ-α)·

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος t , σπανιώτερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος s .

α') (ῥ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ῥ. θ. dele -) deleo, delē-tum, (ῥ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-tum· πρβλ. λέγω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ῥ. θ. audi -) audio, audīt-um κλπ.

β') (ῥ. θ. scand -) scando βαίνω, scandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre·

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων, τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπῖνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, habui, hab-ītum, habere· moneo παραινῶ, monui, monītum, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπῖνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἑτέρου μόνον ἐκ τούτων ὅμι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηυξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ῥ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre·

β') (ῥ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre·

(ῥ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπῖνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπῖνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·
horreo φρίττω, horrui, —, horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poscere (§ 87, 2, β')·
disco μανθάνω, διδάσκομαι, didīci, —, discere·

β') ferio πλήττω, —, —, ferire·
furo μαίνομαι, —, —, furere·

3) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legere)·

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.) auxi, auctum (γ' συζ.)·
 πρβλ. flixi, flictum, τοῦ ρ. fligo κτυπῶ, fligēre·

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.)· πρβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepītum (β'
 συζ.)· πρβλ. habui, habitum τοῦ ρ. habeo, habēre·

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.)· rudīvi, (rudītum) (δ'
 συζ.)· πρβλ. audīvi, audītum τοῦ ρ. audio, audīre·

venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.)· vēni, ventum (γ' συζυγ.)·
 πρβλ. legi, lectum τοῦ ρ. lego, legēre·

4) Ἄρκετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων)
 θεμάτων, ὡς,

α') implicō ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·

iuvo ὠφελῶ, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχὴ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγγύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre·

Σ η μ ε ι ο σ ι ς 1. Τὰ σουπῖνα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum
 ἔχουν τὸ φωνῆεν τῆς παραληγουσῆς (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὡς

amo (amāre), **amātum**·

deleo (delēre), **delētum**·

tribuo (tribuēre), **tribūtum**. Ἄλλὰ :

do (δίδω), dēdi, **dātum**, dāre·

sero (σπείρω), sēvi, **sātum**, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρωμαι, ἀνασκλεύω), rui (**rūtum**), ruēre.

Ἄσα δὲ σουπῖνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγουσῆς μακρόν
 μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγη εἰς -ivi, βραχὺ δέ, ἂν ὁ παρακείμενος
 λήγη εἰς -ui ἢ -i, ὡς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, auditum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesītum. Ἄλλὰ :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, velītum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habitum·

lambo (λείγω), lambēre, lambi, lambītum·

fugio (φεύγω) fugere, fūgi, (fugitum).

Πρὸς δὲ τούτοις :

cio (πορεύομαι), cīvi, cītum, ciēre.

eo (πορεύομαι), īvi (ἢ ii, § 83 Σημ.), ītum, ire.

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, lītum, linēre.

sīno (ἔω, ἀφήνω), sīvi, sītum, sinēre.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτηριστῆρα τοῦ θέματος (da, ἦτοι τὸ) **a** βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (= δίδεις) καὶ **da** (= δὸς) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

Ἔθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τομιστέοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (= δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβου προθέσεων εὐχρηστον -do (βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα.

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὄχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικά θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. **εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί**, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus	Indicativus	Coniunctivus	
Praesens	pos-sum	pos-sim	Imperfectum	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possemus
	pot-estis	pos-sītis		pot-erātis	possetis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
Futurum	pot-ero, pot-eris, pot-erit,				
	pot-erimus, pot-eritis, pot-erunt				

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uĕrim	Plusquamperfectum	pot-uĕram	pot-uissēm
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses
	pot-uit	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uerĭmus		pot-uerāmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uĕrint		pōt-uerant	pot-uissent
Futurum Exactum	pot-uĕro, pot-ueris, pot-uerit, pot-uerĭmus, pot-uerĭtis, pot-uĕrint				
	Praesens		Perfectum		
Infinitivus	posse		pot - uisse		

Imperativus ἑλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. *ēdo* (ἑσθίω), *ēdi*, *ēsūm*, *ēdĕre*. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμολῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, *lego*), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν του τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ ῥ. *sum* (§ 77), μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ *e* εἰς τοὺς τύπους τοῦ ῥ. *edo* εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Coniunctivus, Imperfectum
<i>edo</i> , <i>ēdis</i> ἢ <i>ēs</i> , <i>ēdit</i> ἢ <i>ēst</i>	<i>edĕrem</i> ἢ <i>ēssem</i> , <i>ederes</i> ἢ <i>ēsset</i> , <i>ederet</i> ἢ <i>ēsset</i>
<i>edĭmus</i> , <i>edĭtis</i> ἢ <i>ēstis</i> , <i>edunt</i>	<i>ederemus</i> ἢ <i>ēssemus</i> , <i>ederetis</i> ἢ <i>ēssetis</i> , <i>ederent</i> ἢ <i>ēsset</i>

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste — edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte
 Infinitivus, Praesens : edere ἢ esse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεῦτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. εἶμι, πορεύομαι, (ἰνὶ καὶ) ἴϊ, ἴtum, ἴre, (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικά θέματα, ἦτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ i ἔχει θέμα i. (Πρὸβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἴμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	<p>ēō, īs, ἴt īmus, ītis, ἴunt</p>	<p>ēam, eās, eat eāmus, eātis, eant</p>
Imperfectum	<p>ībām, ībās, ibāt ībāmus,ībātis, ibant</p>	<p>īrem, īrēs, iret irēmus, irētis, irent</p>
Futurum	<p>ībō, ībis, ibit ībīmus,ībītis, ibunt</p>	<p>ītūrus, -a, -um sim, sis, sit ἴturī, -ae, -a simus, sītis, sint</p>
Perfectum	<p>(ivi) ἴϊ, ἴstī, ἴt ἴīmus, ἴstis, ἴērunt ἢ ἴēre</p>	<p>ἴērim, ieris, ierit ἴērimus, ieritis, ierint</p>

Plusquam- perfectum	ĩĕram, ĩĕras κλπ.	ĩssĕm, ĩssĕs κλπ.
Futurum exactum	ĩĕro, ĩĕris, ĩerit κλπ.	
Imperativus : ĩ, ĩte — ĩto, ĩlo — ĩtōte, euntō		
Infinitivus	Praesens :	ĩre
	Perfectum :	ĩsse
	Futurum :	ĩtūrum, ĩturam, ĩturum esse κλπ.
Partici- pium	Praesens :	ĩĕns, gen. ĕuntis, dat. eunti κλπ.
	Futurum :	ĩtūrus, ĩtūra, ĩturum
Supinum : ĩtum, ĩtū (§ 89, 4, Σημ. 1)		
Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.		

Τοῦ ῥήματος εο (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : ĩtur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ĩbātur, ĩbĩtur, ĩtum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφατον ĩrĩ, (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ εο, ὡς ab - εο ἀπέρχομαι, ad - εο προσέρχομαι, ex - εο ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρες τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω - adeor (προσβάλλομαι), adĩris, adĩtur, adĩmur, adĩmini, adeuntur. Perf. adĩbar, adĩbāris κλπ. Fut. adĩbor, adĩbēris, adĩbitur κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ εο, ἦτοι τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi - εο=περιέρχομαι, κυκλῶ), ambĩvi, ambĩtum, ambĩre, κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. quĕo (δύνναμαι) (quĩvi καὶ quĩi, quĩtum), quĩre — nequĕo (οὐ δύνναμαι), nequĩvi, nequĩre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ εο (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant κλπ.—nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quiviv κλπ.

95. volo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nolo, ἐκ τοῦ ne — volo, non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo, ἐκ τοῦ magis volo) μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	malō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velīt	nōlit	malit
volūmus	nolūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōllem	māllem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbās	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	mālām			
vōlēs	nōlēs	mālēs		Ἑλλείπει	
volēt	nolēt	malēt			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūī	nōlūī	mālūī	vōluērim	nōluērim	māluērim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

võluẽram nõluẽram mǎluẽram võluissem nõluissem mǎluissem
κλπ. κλπ.

Futũrum exactum

võluẽrõ nõluẽrõ mǎluẽrõ κλπ. ἔλλείπει

Imperatĩvus τοῦ nolo : nõlĩ, nõlĩte - nõlĩtõ, nõlĩtõ, nõlĩtõte, nõlũnto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : velle, nõlle, malle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἔλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupĩens (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invĩtus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἄντὶ τοῦ visne ? (= ἤ βούλει;) θέλεις; λέγεται vin ? Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fẽro (φέρω), tũl - i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος·

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι πάσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος *i* πρὸ τοῦ *s* καὶ τοῦ *t* τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος *ẽ*, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ *r*.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fẽrõ, fers, fert

feror, ferris, fertur

fẽrĩmus, fẽrtis, fẽrunt

ferĩmur κλπ.

C o n j u n c t i v u s

P r a e s e n s

fĕrĕm, ferĕs κλπ.

ferar, ferĕris, κλπ.

I m p e r f e c t u m

ferrem, ferrĕs, ferret

ferrer, ferrĕris, ferretur

ferremus κλπ.

ferrĕmur κλπ.

I m p e r a t i v u s

fĕr, fĕrte (§ 84 Σημ.)

ferre, ferimini

fertō, fertō - fertote, feruntō

fertor, fertor - feruntor

I n f i n i t i v u s

ferre

ferrĭ

Πάντες οἱ ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (fĕrĕbam, fĕrĕbar, fĕram, ferēs, κλπ., ferar, ferĕris, κλπ.).

97. fĭo (γίγνομαι), factus sum, fiĕri. Ἡ μετοχή του factus, μετὴν ὁποῖαν σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιοῦμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποῖου λαμβάνεται καὶ τὸ fĭo ὡς παθητικὸν τοῦ facio (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατακικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

I n d i c a t i v u s

C o n j u n c t i v u s

P r a e s e n s

fĭō, fĭs, fĭt

fiĕm, fiĕs, fiĕt

(fĭmus, fĭtis), fiunt

fiāmus κλπ., ὁμαλῶς

Imperfectum	fīēbam, fiēbas κλπ., ὁμαλῶς	fiērem, fiēres, fieret
		fieremus, fieretis, fierent
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fīemus κλπ., ὁμαλῶς	

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus, Praesens : fiēri, Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, facienda, faciendum.

Σημείωσις. Τὸ *i* τοῦ θέματος *fi* - εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου *fit*, τοῦ ἀπαρεμφάτου *fiēri* καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατακικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς *fierem*, *fieres*, κλπ.

Ἑλλειπτικά ῥήματα.

98. Ἑλλειπτικά ῥήματα (*verba defectiva*) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα *memīni* (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), *odī* (μισῶ) καὶ *coepī* (ἤρξάμην, ἤρχισα), παρακειμένοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατακικοῦ (*meminēram* ἐνεθυμούμην, *odēram* ἐμίσειον), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (*meminēro* θὰ ἐνθυμηθῶ ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, *odēro* θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', *lēgi*) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν *memini* ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ *odī* καὶ *coepī* καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ *coepī* καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : *mementō* (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. *meminisse*, *odisse* *coepisse*
 Fut. — *osūrum*, -am, -um *esse* *coeptūrum*, -am, -um *esse*

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοίχων χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incipi, inceptum) incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλὰ: mons movēri coepit.

Μετοχὴ παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. osi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exosus, perosus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμί) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Praesens	Indicativus		Coniunctivus			
	āio	ais	āit	—	aias	aiat
	—	—	āiunt	—	—	aiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiābam, aiābas, κλπ.

Perfectum: (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus: (āi).

Participium: aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais - ne? (λέγεις; νομίζεις;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Indicativus, Praesens: inquam, inquis, inquit, (inquimus, inquitis), inquiunt. Imperfectum: inquiēbat. Futurum: inquiēs, inquiet. Perfectum: (inqui), inquisti, inquit, (inquimus).

Imperativus: (inque, inquito). Participium: inquiens.

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille « Pater, **inquit**, precor ut... » Τότε ἐκεῖνος « Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά... » (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἡμί).

γ') Τοῦ *quaeso* (παρκαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (παρκαλούμεν). Χρῆσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικῆν, πρὸς μετρικισμὸν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς: *dic mihi, quaeso, εἰπέ μοι, παρκαλῶ*· (πρβλ. *Κάθισε, παρκαλῶ, ἐδῶ*).

δ') *for* (φημί, λέγω), *fātus sum, fāri* (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fando* ἐκ τοῦ γερουνδίου (εἰς τὴν φράσιν *fando audire* = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς) καὶ ὁ τύπος *fanda* ἐκ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν *fanda atque nefanda* = ῥητὰ καὶ ἀπόρητα, § 75, 4 καὶ 5). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὅμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς *adfari* προσαγορεύειν, *praefari* προλέγειν, κλπ.), ἤτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fabor, fabēris, fabitur*, κλπ.), τοῦ παρκακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fatus sum, fatus sim, fatus eram, fatus essem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι:

Indic., Praes. fatur, fantur. Indic., Imperf. fabar, fabantur. Coniunct., Imperf. (prae) fārer, farēris, κλπ. Imperativus: fare. Infinitivus: fari (καὶ farier, § 79, Σημ. 2). Supinum: fatu. Participium: fans. Gerundium: fando. Gerundivum: fandus, -a, -um.

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου
avē (ἢ *have*) *χαῖρε, avēto - avēte, ἀπρφ. avēre*
salve χαῖρε, ὑγίαινε, salvēto - salvēte, ἀπρφ. salvēre
cedo δός, εἰπέ, πληθ. cete (πρβλ. *νά - νάτε*).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἐλλειπτικά ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent*, ἀπρφ. *fore*, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὀρισμένων τύπων τοῦ *esse* (§ 77).

Ἐπίσημα ῥήματα (Verba impersonalia).

99. Ἐπίσημα ῥήματα, ἤτοι ῥήματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκειμένου, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικὸν τι φαινόμενον, ὡς *dilucēscit, illucēscit* ὑποφάνει, ὑποφώσκει ἢ ἡμέρα (φέγγει), *fulget* καὶ *fulgurat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ κλπ.

Σημειώσεις. Ῥήματα οἷα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῆ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῆ ἀντίληψις, ἐκφέρονται μὲ ὑποκειμένον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς Jupiter tonat ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν : Jove fulgurante τοῦ Διὸς ἀστράπτουτος.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς
deceat πρέπει, decuit - decēre·

libet ἀρέσκει, libuit καὶ libitum est, libēre·

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), licuit καὶ licitum est, licēre·

oportet δεῖ, χρῆ, oportuit, oportēre·

puget (me) αἰδοῦμαι, puduit καὶ puditum est, pudēre.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς pudeat te αἰδέσθητι (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος licere ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς licēto (ἔξέστω).

Ἐπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὐτὴ λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς licens ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, pudens αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(vivo ζῶ), vivitur ζῆ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. vivi·

(curro τρέχω), curritur δρόμος γίνεταί, τρέχουσι, ἀπρμφ. curri· (βλ. καὶ eo, itur, itum est, iri, § 93)·

(canto ᾄδω), cantatur ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι·

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφόρων προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαιτέρην τινὰ σημασίαν, ὡς

(ac - cido προσπίπτω, - cidi, - cidere), accidit συμβαίνει·

(con - sto συνίσταμαι, - stiti, - āre), constat ὁμολογεῖται·

(exped - io ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - īvi, - ītum, īre), expedit ὠφελεῖ, συμφέρει·

(inter - sum μεταξὺ κεῖμαι, - fui, - esse), interest (ἐν)διαφέρει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia).

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ibī (βλ. § 64, α')·

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις κλπ., (βλ. καὶ § 64, β').

3) **τροπικά**, ὡς sic, ita οὕτω, bene καλῶς, male κακῶς, libenter ἀσμένως, celeriter ταχέως, κλπ.·

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἱκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαξ, bis δις κλπ. (βλ. § 66)·

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**, ὡς nae ναι, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἴφνης (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. subitus), raro σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. rarus) κλπ. — age ἄγε, ἴθι (ἐμπρός).

β') συνεχφοραὶ λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθύς, incassum (ἢ in cassum) μάτην, imprimis, (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtaxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denūo (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodiē (ἐκ τοῦ hoc die) σήμερον, scilicet (ἐκ τοῦ seire licet) δηλονότι, δηλαδή, κλπ. (Βλ. καὶ § 53 - 54).

2. Προθέσεις (Praepositionēs).

102. Προθέσεις ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖσται ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγοι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἐξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρά — circa, circum περί, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρό, διὰ — penes παρά, ἐπί, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρά, ὑπέρ, πλήν, prope παρά, ἐγγύς, propter παρά, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπὲρ — trans πέραν — ultra ὑπὲρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἐξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπὸ — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περί — ex, e ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέγρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἢ **abs** πρὸ τῆς ἀνωνομίας *te* (§ 56), καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς *abs-condo* ἀποκρύπτω, *abs-tineo* ἀπέχω), ἢ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς *a Sicilia* ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ : *ab hoste* ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (*ex auro* ἐκ χρυσοῦ, *ex consuetudine* κατὰ τὸ ἔθος), ἢ e μόνον πρὸ συμφώνου (*e caelo* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δήλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δήλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἐξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — *in* (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ

sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπὸ, πρὸ — *sub* (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ (ἐν συνθέσει καὶ *sub*, ἐκ τοῦ *sub* - *sup*)

super (μετ' αἰτιατ.) ὑπὲρ — *super* (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περί.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς *causā*, *gratiā*, *ergō* (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἀκλίτος λέξις *instar*. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π.χ.

honōris causa τιμῆς ἕνεκεν·

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος·

2) **διαζευτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ —sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μὴν, ὅμως — attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ non modo ἢ non tantum)... sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ὅθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὗ ἕνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες καθ' ὑπόταξιν εἶναι

1) **εἰδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ὅχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μή, μὴ — neve (= et ne) καὶ μή, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως)· εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρηται.

4) **συμπερασματικοί ἢ ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μή·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν : nunquam tam male est Siculis, quin (= ut non) aliquid facite et commode dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διέθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοί, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστείως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοί** (coni. voluntatiuae) : ut νά (μή δέν, § 189, 2) — ut non νά μή — ne νά μή, μή, (νά) — ne non μή δέν — quin (§ 194, 3), quomīnus νά μή, (νά) :

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δέν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ βουλευτικῶν προτάσεων).

6) **ὑποθετικοί** (coni. conditionales) : si, εἰ, ἐάν — sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως — sinon εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν — nisi (ni) εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν, ἐκτός ἐάν — si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον — dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μή.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ nisi συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν : parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi ὀλίγον ἀξιζοῦν (τὰ ὄπλα =) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μὴ ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντός τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ si non ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum spe sinon bona, at aliqua tamen vivimus μετ' ἐλπίδος ἂν μὴ ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοί ἢ παραχωρητικοί** (coni. concessivae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι — etiam si εἰ καὶ καὶ εἰ, ἂν καὶ — καὶ ἂν — licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι :

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύνανται καὶ νά ἐπιτάσσεται : fremant omnes licet, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅ,τι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοί ἢ συγκριτικοί** (coni. comparativae) : ut, uti, uti si ὡς, ὡσεὶ — sicut, sicūti, velut, velūti, velūtsi, quasi, tamquam, tamquam si (aeque ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὥσπερ, ὥσπερ εἶ, ὡσεὶ, ὥσπερ ανεὶ — quomodo, quemadmodum ὡς, ὥσπερ, ὃν τρόπον — quam ὅσον, ἦ :

9) **χρονικοί** (coni. temporales) : cum ὅτε, ὀπότε, ὁσάκις — ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφότου — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὔ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donec, quoad, quandiu, quatēnus ἕως, μέχρι οὔ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθύς ὡς — ex quo (ἐξ οὔ), ἀφ' ὅτου — quotiens (quotienscumque) ὁσάκις — antequam, priusquam πρὶν, πρὶν ἢ :

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δὴλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δὴλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ) :

10) **ἑρωτηματικοὶ** (coni. interrogatīvae) : ne ? (§ 8) ἤ ; ἄρα ; — nonne ? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num ? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum - an ? πότερον - ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νὰ μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num) χωρησιμωπιουμένων καὶ εἰς ἐξηρητημένας καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρῆσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἤτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νὰ πληροφορηθῇ τι, τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc ? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς **ῥητορικὰς ἐρωτήσεις**, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν : **nonne** dixisti hoc ? ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane = **ναί**) — **num** dixisti hoc ? μὴ εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — ὄχι.)

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiōnes).

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰού — ha ἄ, κλπ. :

2) λύπης : vae οὐαί, οἴμοι — heu, eheu φεῦ — prō, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ. :

3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας : pfui, fū

4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδού, ἦν, ἦνί — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἀά, ἀτταταί, παπαί, κλπ. :

5) ἐπευφημίας : eia, euge εἶα, εὖγε, κλπ. :

6) κλητικά : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἥρώων (συνήθως συντετμημένα), ὡς pax σιωπή ! indignum αἰσχρὸς ! — arāge ἄραγε ! hercules, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἡράκλειος — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸν Πολουδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ.ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α'. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg - s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω·

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς rex (reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lee - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salut (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινῶ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἢ καὶ περισσότεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

(navi - s)	nav - ālis ναυτικός
(aestas, aestat - is)	aest - īvus θερινός, κλπ.
(pons, pont - is)	pont - i - cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit - is)	capit - ū - lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') **Παράγωγα ῥήματα (verba derivata).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐξ **ὀνομάτων** (verba denominatīva) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὡς

(arma, § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλίξειν, (laus, laud - is) lau-dare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίξειν, (flos, flor - is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenireπραῦνειν, (sitis) sitire διψᾶν, (saevus) saevire μίνεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ, ὡς (durus) dures-cēre σκληροῦσθαι, (maturus) maturescēre πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ **ἄλλων ῥημάτων** (verba verbalia).

α') Ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ (verba incohatīva), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὡς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θ α μ ι σ τ ι κ ᾶ ἢ ἐ π ι τ α τ ι κ ᾶ (verba frequentatīva ἢ intensīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὡς (cano, cant - um) cant - are ᾄδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἦται ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικὰ ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itāre, ὡς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾶν, (volo, vol - atum) volitare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um, haerere) haes - itāre ὀκνεῖν, (ag - o, § 87, 2, α'), ag - itare ἐλαύνειν.

γ') Ἐ φ ε τ ι κ ᾶ (verba desideratīva), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὡς (edo, es - um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾶν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ - ω, τυραννησ - εἶω).

δ') Ἰ π ο κ ο ρ ι σ τ ι κ ᾶ (verba deminutīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς - illo, ὡς (canto) can - illo ὑψάδω,

τερετίζω, (sorbeo) sorb - illo ύποπίνω, ροφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. Παράγωγα οὐσιαστικά (substantīva derivāta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν - or εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or ἔραστῆς, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω—πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς -tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. tricis), ὡς (vincēre, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ. § 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - or, - us, - ium, -ēla εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, ὡς (am - are) am - or ἔρωσ, (dolēre) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us καλλωπισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98,1) od - ium μῖσος, (quer - i, § 80) quer - ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστάσις.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν - io, - us (δ' κλίσεως), - ūra εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act - um) act - io πρᾶξις, (venare, venat - um) venat - io θήρα, (movēre, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs - us δρόμος (τρέξιμο), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere, cult - um) cul - tūra θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusatum) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - men, - mentum, - ūlum, - būlum, - cūlum, - erum, - trum εἰς δήλωσιν μέσου τινός ἢ ὀργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἴλημα, (al - ere) ali - mentum τροφή, (vinc - ire) vinc - ūlum δεσμός, (pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora - eulum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā - trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Μὲ κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δήλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

ἔχοντος σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῦ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὀδίτης, ὀδοιπόρος, (ianua) ian - itor θυρωρός, (funda) fund - itor σφενδονήτης. (Πρβλ. § 111, 1, α').

β') Μὲ κατάληξιν - arium, - etum, - ile, εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (co - lumba) columb - arium περιστερεών, (oliva) oliv - etum ἐλαίων, (bos, bov - is) bov - ile βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ina (- trina), εἰς δῆλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - ina ἱατρική, (doctor) doct - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ opific - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ium (- itium), εἰς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collēga) colle - gium ἑταιρεία, (servus) serv - itium δουλεία, οἱ δοῦλοι.

ε') Μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - la, - lum, (- ūlus - ūla, - ūlum, - ōlus, - ōla, ōlum, - cūlus, cūla, - cūlum καὶ σπανιώτερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλιάριον, (lapis) lapil - lus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ūlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel - lum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ūla μικρὸς δρυμὸν, (filius) fili - ōlus υἱόσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ōla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - cūlus μυῦδιον, (opus) opus - culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγραμμάτιον, κωδῖκελλος, (signum) sig - illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη—cist - ūla μικρὰ κίστη—cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. πίναξ—πινκ - ις—πινακ - ἴδιον, καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ - οῦλι — σακκουλ - άκι).

ζ') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων πατρωνυμια μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας) κατάληξεις - ides ἢ - ides, - ades, - iades, (ἀρσενικά) καὶ -as, -is, -eis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priamī - des Πριαμίδης, (Atreus) Atr - ides Ἀτρεΐδης, (Aeneas) Aene - ades Αἰνεΐδης, (Telamon) Telamon - iades Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantāl - is Τανταλῖς, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-ēis Νηρηῖς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - ūdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιάδης.

3) Ἐξ ἐπιθέτων ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων - ia, - itia, ἥ - ties (ἐ' κλίσεως), - tas, - ūtas, - tūdo, - itūdo καὶ σπανίως - monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὐνοια, (insanus) insan-ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ūties κωθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tūdo ἰσχύς, (longus) long - itūdo μακρότης, (acer) acr - i - monia δριμύτης, (castis) cast - i - monia ἀγνότης.

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (adiectīva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ') :

α') Μὲ κατάληξιν - ūdus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνουσαν ιδιότητα, ὡς (valēre) val - ūdus εὐρωστος, (calere) cal - ūdus θερμός.

β') Μὲ κατάληξιν - ūlis, - bīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνουσαν, ὡς (docere) doc - ūlis εὐδιδάκτος, (placare) placa - bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - bīlis κινήτος, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατάληξιν - ax, - ūlus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνουσαν ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud - ax τολμητής, (loqui) loqu - ax λάλος, (credere) cred - ūlus εὐπιστος, (queri) quer - ūlus μεμψίμοιρος.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἢ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ οὐσιαστικῶν (adiectīva denominatīva) :

α') Μὲ κατάληξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - ūlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - ūnus), - ensis, - ūvus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήγοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνουσαν ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel -

lum) bell - īcus πολεμικός, (orator) orator - ius ῥητορικός, (pater) patr - ius πατρικός, (tribunus) tribun - icus δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - īlis ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητρικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - īnus ἵππειος, (forum) for - ensis ἀγοραῖος, (tempestas) tempest - īvus ἔγκαϊρος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἔθνικῶν ὀνομάτων (μετὰ τὰς καταλήξεις - īcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall - īcus, (Thrax) Thrac - ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - īnus, (Caesar) Caesar - iānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - atis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusculum) Tuscul - ānus, (Ameria) Amer - īnus, (Cannae) Cannensis, (Sicilia) Sicili - ensis, (Arpinum) Arpīn - as (26, 4, Β', β').

β') Μετὰ κατάληξιν - tus (- ātus, - ītus, - ūtus), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαζόμενον, ὡς (ala) alā - tus πτερωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavus) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ītus ὠτόεις, (cornu) cornū - tus κερασφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθᾶτος, σπιρουναῖτος, κ.τ.τ.).

γ') Μετὰ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbūla) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μετὰ κατάληξιν - ōsus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὑποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ōsus ἐρεοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectīva deminutīva) καὶ σχηματίζονται μετὰ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικκύλος (μικρούλης, μικρούτσικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - culus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτσικος). (Πρβλ. § 111, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectīva adverbialia) :

α') Τοπικῶν, μετὰ κατάληξιν - īcus, ὡς (ante) ant - īcus πρόσθιος, (post) post - īcus ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, -īnus, -tīnus, (ἤ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repente) repent-īnus αἰφνίδιος, (cras) cras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἢ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi πρβλ. § 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθесινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) **τροπικὰ** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν -ītus, εἰς δῆλωσιν τοῦ π ὀ θ ε ν ; ἢ τοῦ ἀ π ὀ π ὀ τ ε ; (caelum) cael -ītus οὐρανόςθεν, (fundus) fund -ītus θεμελιόςθεν, (radex, -dicens) radic -ītus ῥιζόςθεν, (divinus) divin -ītus θεόςθεν, (antiquus) antiqu-itus ἀρχιόςθεν·

2) **τροπικὰ** α') ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν -ē, ὡς (iucundus) iucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπώς, (doctus) doct-ē σοφώς, (accuratus) accurat-ē ἐπιμελώς (βλ. καὶ § 53)·

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus, ἀρχῆθεν benus) benē καλώς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακώς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἢ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent -is) prudent -er συνेतώς, (audax, audacis) audac-ter τολμηρώς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρώς, (felix, felicis) felic-īter εὐτυχώς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun - is) impun - e ἀτιμωρητί, (largus) larg - e καὶ largiter δαψιλώς, (humanus) human - e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν -im, ὡς (nominare, nominat - um) nominātīm ὀνομαστί, (rapēre, raptum) rapt - im ἀρπακτικώς, (currere, curs - um) curs - im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad - ātim βαθμηδόν, (grex, gregis) greg - ātim ἀγγεληδόν, (vir) virī - tim κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū - tim κατὰ φυλάς.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἐκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἀκλιτὸν μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὀπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολος, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per saepe) per-saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἀν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = **ἀμφί**, περί): ambi-farius ἀμφιλογος, amb-ēdo περιτρώγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis- (= **διὰ** ἢ ἀ-, ἀν-): dis-iungo διαζευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄριστος, dis-similis ἀνόμιος·

γ') τὸ in- (im-), ne-, ve- (= ἀ-, ἀν-): in-utilis ἀνωφελής, im-pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἀγνοῶ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων·

δ') τὸ por- (= **πρὸ**) : por-tendo προσημαίνω·

ε') τὸ red-, re- (= **ὀπίσω**, **πάλιν**, **ἀνά**) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανερχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), refēro ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed-, se- (= **ἄνευ**, **διά**, **ἀπό**) : sed-itio διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, secēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis-)·

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), iusiurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ ius-iurandum), decemviri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-viri), benedīco ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώσ-οικος, πασί-γνώστος, κ.τ.τ.

Σ η μ ε ί ο ι ς. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἀξίαι σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφαί, ἦτοι com- (πρὸ χειλικῶν συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m (§ 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co- (πρὸς φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὡς (cum, bibo) com-bībo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com-mitto συμβάλλω, (cum, clamo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, trāho) con-trāho συσπῶ, (cum, ēo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαι (τινος). Ἄλλὰ : com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένως ἢ ἢ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (con, loquor) col-lōquor συνδιιλέγομαι, (con, rumpo) cor-rumpo φθείρω. (Πρβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) affero, προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ob, capio) occipio ἄρχομαι, (sub, cedo) suc - cedo ὑπέρχομαι, (ob, facio) officio βλάπτω, (sub, facio) suf-ficio ὑποτίθημι, (ob, premo) opprīmo καταπιέζω, (sub, peto) sup - pēto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἢ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἰς τινα δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ ei, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἢ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὡς (sub, capio) sus-cīpio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βασιτάζω, (sub, pendo) sus-pendo ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rideo),

Σ η μ ε ι ο σ ι ε ς. Τὸ sus - τούτο προέρχεται ἐξ ἑτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἦτοι ἐκ τοῦ subs (πρβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἕτερος τύπος obs, ὅθεν ostendo δεικνύω (ἐκ τοῦ obs - tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in - τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν l, m, r, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licitus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-

mitto εἰσδέχομαι (in, memor), im-memor ἀμνήμων, (in, rideo, ir-rideo σκώπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικῶν συμφώνου, ὡς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐν-ίθιμι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μὲ τὸ ἀρχτικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ (dis, facilis) dif-ficilis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχη καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διαρρέω (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-vertō διαφέρω, (dis, spargo) di-sprego διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέχω. Ἄλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3) Τὸ ρίζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ἄ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἴ· ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῆται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἕρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ἄ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὡς (facio, § 84) perfīcio (διαπράττω), -fēcī, -fēctum, -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -rīpui, -reptum, -rīpēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmī, -emptum, -imēre — (statuo) in-stituo (ἰδρύω), -stitui, -stitūtum, -stituēre — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -tentum, tinēre. Οὕτω καί : (frango) con- (fringo τρίβω), -frēgi, -fractum, -fringēre — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγνυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἄπτομαι), -tīgi, -tactum, -tingēre — καί : - (premo) com-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἄλλὰ : (sacro) ob-sēcero (ἱκετεύω) — (scandō) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdī, oc-cīsum, oc-cidēre — (re, quero) re-

quīro (ἀναζητῶ), re-quisivi, re-quisitum, re-quirere, (incluō)
in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludere.

Σημείωσις 1. Ἄρκετὰ ῥήματα καίπερ συντιθεμένα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ᾧ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ᾗgo ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένα, con-trāho συστέλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνώ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-capio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θερίζω, pēto ὀρμῶ, sēro συνείρω, tēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (pertaedet me σικχαίνομαι, pertaesum est).

Τὸ δὲ ῥῆμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἰ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω· ἀλλὰ neg-lēgo ἀμειλῶ, per-lēgo διαγιγνώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποιαί αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς δεύτερα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif-ficilis, (arma) in-ermis ἄοπλος, (aequus) iniquus ἄνιστος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα (verba composita).** 1) ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥῆμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὅποιον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescere, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calēre, facio) cale-facio θερμαίνω, (patēre, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedifi-cāvi, κλπ., (amplius, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testificor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') **Σύνθετα ουσιαστικά (substantīva composīta).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artīfex (ἐκ τοῦ arti-fecis) τεχνίτης, (arma, gero) arm-ī-ger ὀπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') **Σύνθετα ἐπίθετα (adiectīva composīta).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγάλῳψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) misereōcors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-fīnis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὁμόφρων, (in-ars) in-ers ἄτεχνος, (se-cura) secūr-us ἄφροντις, (in-arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πάνυ εὐτελής, prae-clārus πάνυ διαυγής, sub-crūdus ὠμός πως.

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

- ab-do** ἀποκρύπτω. Βλ. do.
- ab-icio** (πρόφ. ab-jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α').
Βλ. iacio.
- ab-oleo** ἀφανίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Ἐκ τούτου abolesco ἀφανίζομαι, -lēvi, lescēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ῥίζ. ol-, πρβλ. ἀπ-όλ-λυμι).
- ac-cendo** ἀνάπτω, -cendi, -censum, -cendēre (ῥίζ. cand-, βλ. candeo, § 115, 3, α').
- ac-cerso**. Βλ. ar-cesso.
- ac-cīdo** προσπίπτω, -cīdi, -cīdēre, § 89; 2 καὶ § 100, 2 (ad + cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.
- ac-cīdo** ἐπιτέμνω, (ad + caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.
- ac-cio** προσκαλῶ, -cīre (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cīeo, § 89, 4, Σημ. 1.
- ac-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbēre (ad + cumbo, δ ἄχρηστον ῥίζ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').
- aceo** ὀξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου acesco ὀξώδης γίγνομαι, -cui, -cescēre, § 110, 2, α'.
- acuo** ὀξύνω. Ὡς τὸ tribuo.
- ad-eo**, § 93, Σημ.
- ad-īmo** ἀφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').
- ad-īpīscor** καταπράττω, -ēptus sum, -īpīsci, § 80.
- ad-oleo** θυμῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου adolesco ἀναφλέγομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.
- ad-olesco** καὶ **ad-ulesco** αὐξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (ῥίζ. ol-, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).
- ad-orior** προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior).
Βλ. καὶ orior.
- ad-sentior**. Βλ. assentior, § 81, 2.
- a-gnosco** ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnōītum, -gnoscēre. Βλ. nosco.
- ago**, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- aio**, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥιγῶ, **alsi** (ἐκ τοῦ alg-si), **algere**, § 89, 2. Ἐκ τούτου **algescō** ψύχομαι, **alsi**, **algescēre**, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλλω, δελεάζω, -lēcī, -lectum, -licēre (ad + lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὐξάνω, **alui**, **alītum** καὶ **altum**, **alēre**. Παθ. μτχ. **altus** καὶ **alītus**.
- ambio** (**ambi** + **eo**), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. **uro**.
- amicio** περιβάλλω, (**amicui** καὶ **amixi**), **amicium**, **amicīre** (ἐκ τοῦ **ambi** + **iacio**, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plēxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (**ambi** + **plector**, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, **angēre**, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. **verto**.
- apērio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, **aptus sum**, **aptum**, **apisci**, § 80. (Ἐν συνθέσει -**ipiscor**, -**eptus sum**, κλπ., § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. **pello**. (Διακριτέον **apel-lo**, **āvi**, **ātum**, **āre** καλῶ).
- arceo** εἴρω, ἀρκέω, **arui**, **arcēre**. Ἐν συνθέσει -**erceo**, -**ercui**, (-**ercitum**), -**ercēre**, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ **ac-cerso** προσκαλῶ -**cessivi**, **cessitum**, -**cessēre**, 89, 3.
- ardeo** καίομαι, **arsi**, (**arsum**), **ardēre**, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. **arsūrus**. Ἐκ τούτου **ardescō** ἀναλάμπω, **arsi**, **ardescēre**, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ **tribuo**. Μτχ. μελ. **arguitūrus**.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. **specio**.
- assentior** ὁμολογῶ, -**sensus sum**, -**sentiri**, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, **abs-tūli**, **ab-lātum**, **au-ferre**, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, **fūgi**, -**fugēre**, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.
- bibo** πίνω, **bibi**, **bibēre**, (σουπῖνον **potum** ἢ **haustum** ἐκ τοῦ **haurire**), § 89, 3, α'.

- cado** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, -lūi, -lĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *calesco*, § 86, 2, γ'
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *candescō*
λευκαίνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολιός είμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *canescō* πολιός
γίγνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** άδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cĭno, -cĭnui, (-centum), cĭ-
nĕre, ως con-cĭno, prae-cĭno προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, άρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cipio, -cĕpi, -ceptum, -cipĕre,
§ 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** ούκ έχω, carui, (caritum), carĕre. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, cavi, cautum, cavĕre, § 115, 3, Σημ. 1.
- cĕdo** βαδίζω, cessi, cessum, cedĕre.
- censeo** τιμῶμαι, νομίζω, censui, censum, censĕre.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cĭeo** κινῶ, § 89, 4. Σημ. 1 (και cĭo, cĭre, § 89, 2). Τὸ σουπίνον και
ή μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς τὸ σύνθετον acci(e)o
έχουν τὸ i μακρόν : accĭtum, accĭtus. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ i
τοῦτο διαφορεῖται, ως ex-cĭtus και ex-cĭtus, con-cĭtus και con-
cĭtus, in-cĭtus.
- cĭngo** ζώννυμι, cĭnxi, cĭnctum, cĭngĕre.
- circum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dĕtum, -dĕre, § 89, 4, Σημ. 1
και 2.
- circum-sisto** περικυκλῶ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. sisto.
- circum-sto** περιίσταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. sto.
- clareo** φανερός είμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *claresco* αναφαί-
νομαι, -rui, rescĕre, § 110, 2, α'.
- claudio** κλείω, clausi, clausum, claudĕre, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει
-clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συναυξάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Παθ. μτχ.
coalĭtus. (Έκ τοῦ άχρήστου *alesco*, ἃ ἐκ τοῦ *alo*).
- co-ĕmo** συναγοράζω. Βλ. emo και § 115, 1.

eo-eo συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.

coepi ήρξάμην, § 98, 1 και Σημ.

eo-erceo περιείργω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.

eo-gnosco γινώσκω, -gnōvi, -gnitum, -gnoseere. Βλ. nosco και πρβλ. γι-γνώσκω.

cogo συνάγω, cōēgi, cōactum, cōgēre (cum + ago, eo + ago, § 115, 1).

eo-hibeo συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').

col-līdo συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3, β').

col-līgo συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

eolo θεραπεύω, colui, cultum, colēre.

comb-ūro κατακαίω. (Έκ τοῦ eo + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.

com-ēdo, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.

com-miniscor ἐπινοῶ, -mentus sum (-mentum), -minisci, § 80, (ρίζ. men-, πρβλ. meminī, § 98, 1).

como καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.

com-pello συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.

com-perio καταμανθάνω, -pēri, -pertum, -perire, § 89, 3, (ρίζ. per-, πρβλ. πεῖρα, ἐκ τοῦ περ-ja).

com-pingo συμπήγνυμι, -pēgi, -pactum, -pingēre, § 89, 4 γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pango.

com-pingo καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και § 115, 1.

complector περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.

com-pleo πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Πρβλ. deleo.

con-cīdo συμπίπτω. Βλ. ac-cīdo (cado).

con-cīdo κατακόπτω. Βλ. ac-cīdo (caedo).

con-clūdo κατακλείω. Βλ. claudio.

con-cupisco ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupītum, -cupiscēre. (Έκ τοῦ cupio, § 84 και § 110, 2, α').

con-cutio διασειώ, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatīo.

con-dolesco ἀλγῶ, -dolui, -dolescēre. Έκ τοῦ con + doleo.

con-fiteor καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum + fateor, § 115, 3, α').

con-gruo συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.

con-icio (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + iacio, § 115, 1 και 3, α').

- con-niveo** συμμύω, -nīxi καὶ -nīvi, -nivēre, § 89, 2.
- con-quīro** ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con-sciseo** κοινῆ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con-sisto** ἴσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- con-spicio** καθορῶ. Βλ. specio.
- con-sto** συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. καὶ sto.
- con-sūlo** βουλεύομαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.
- con-temno** καταφρονῶ, -tempsi, -temptum, -temnēre.
- con-tiesco** ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 115, 1 καὶ § 110, 2, α'.
- con-tingo** ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, καὶ 3, α'.
- coquo** μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebro** (σύνθετον per-crebro λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -bre-scēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo** πιστεύω -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
- crepo** κροτῶ, -pui, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.
- eresco** ἀυξάνομαι, erēvi, (crētum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cubo** κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 καὶ 4.
- cupio**, § 84.
- curro**, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.
- debeo** ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 2, α').
- decet**, § 99, 2.
- de-cīdo** καταπίπτω. Βλ. ac-cīdo, (cado).
- de-cīdo** ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
- de-fendo** ἀποκρούω, -fendi, -fensum, -fendēre.
- de-fetiscor** καταπονοῦμαι, -fessus -sum, -fessum, -fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
- dēgo** διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).
- de-icio** (πρόφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo**, § 78.
- de-līgo** ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de-litescō** και delitisco ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' και § 115, 2, α'.
- demo** ἀφαιρῶ, dempsi, demptum, demēre. (Ἐκ τοῦ de + ěmo, πρβλ. como).
- de-scendo** καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de-sipio** μωραίνω, (-sipui), -sipēre, § 89, 2, (de + sapio, § 84 και 115, 3, α').
- de-sisto** καθίστημι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- de-spicio** καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de-vertor**, § 81, 2.
- dico**, § 87, 2, γ' και § 84, Σημ. Σύνθετα ēdīco προκηρύσσω, interdīco ἀπαγορεύω.
- dif-fĕro** διασκεδάννυμι, dis-tŭli, di-lātum, dif-ferre, § 115, 2, δ'.
- di-lĭgo** ἀγαπῶ, -lĕxi, -lectum, -ligĕre (dis + lego, § 115, 2, δ' και 3, γ' Σημ. 1).
- di-lucescit** ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.
- di-riĕo** διαχωρίζω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ και 3, α', πρβλ. και § 23, 2, Σημ.).
- di-rĭgo** διευθύνω, -rĕxi, rectum, -rigĕre (dis + rego, 115, 3, α').
- di-rĭmo** χωρίζω, -rĕmi, -remptum, -rimĕre (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. και § 23, 2, Σημ.).
- disco**, § 89, 2.
- dis-plĭceo** ἀπαρέσκω (dis + placeo, § 115, 3, α').
- distinguo** διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di-sto** διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di-vĭdo** διαίρω, -vĭsi, -vĭsum, -vidĕre.
- do** δίδωμι, § 89, 4, 1 και 2 (ῥίζ. dov-, dā-, dā-).
- do**, dīdi, dītum, dĕre (ῥίζ. de-). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς ab-do ἀποκρύπτω, ad-do προσθέτω, con-do κτίζω, κλπ. Εἷς τινα τοιαῦτα φύνθετα, ὡς τὸ red-do (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει και τοῦ προηγουμένου dō (= δίδωμι) ἡ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo** διδάσκω, docui, doctum, docēre.
- doleo** ἀλγῶ, dolui, (dolitum), dolĕre.
- domo**, § 89, 3.
- duco** ἄγω, duxi, ductum, ducĕre, § 84 Σημ. και 87, 2, γ'.

- edo**, § 92.
- edūco** ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).
- egēo** ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.,
- eiicio** (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.
- e-licio** ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. iacio.
- e-līdo** ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').
- e-līgo** ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.
- emineo** ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.
- emo** ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-emo, ἀλλὰ red-īmo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.
- e-mungo** ἀπομύττω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ριζ. mug-, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).
- eo**, § 93 καὶ 89, 4, Σημ. 1.
- ex-cello** ἐξέχω, προσέχω, -cellere, (παθητ. μτχ. ex-celsus), § 89, 2.
- ex-clūdo** ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.
- ex-cudo** ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum), -cudēre.
- ex-cutio** (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').
- ex-erceo** ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.
- ex-īgo** ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre (ex + ago, § 115, 3, α').
- ex-īmo** ἐξάιρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').
- ex-olesco** ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχή exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἀδρὸς, τέλειος). Πρβλ. adolesco.
- ex-olesco** φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Πρβλ. ad-olesco.
- ex-pergiscor** ἐξεγείρομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.
- ex-perior** πεῖραν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.
- ex-sisto** ἐξάνισταμαι. Βλ. consisto.
- ex-sto** ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.
- ex-timesco** ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.
- ex-uo** ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.
- facesso** πράττω, -cessīvi, -cessītum, -cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικὸν τοῦ τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει : -ficio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' και § 117.
- fallo** σφάλλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ falno, § 86, 2).
Σουπῖνον deceptum, ἐκ τοῦ decipēre.
- farcio** σάττω, farsi, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (fassus sum), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 και fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὐνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. και 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (και ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ῥ. fid-, § 86, 2, α').
- fingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ῥ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. και facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ῥ. flec-, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, flētum, flēre, Πρβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixī, flictum, fligēre, (ῥ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : afflīgo καταβάλλω, conflīgo συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου florescō (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ῥ. flu- καιflug-).
- fodio**, § 84 και § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλλω, fōvi, fōtum, foveēre.
- flango** κατάγγυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ῥ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α', και § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (και frēssum), frendēre.
- frico** ψήχω, τρίβω, fricui, frictum και fricātum, fricāre, § 89, 3.

frigeo ψυχρός είμι, frigēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου frigesco, -scēre, § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, frui. Μτχ. μέλλ. fruitūrus. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ῥ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere, § 80 (ῥ. fru- καὶ frug-).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4. Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. fūgīturus.

fulcio ἐρείδω, fulsi, fultum, fulcīre, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, fulsi, fulgēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου fulgesco ἀναλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, functus sum, functum, fungi, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, -mui, (-mītum), -mēre.

gero φέρω, gessi, gestum, gerēre, (ῥ. ges-, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γαυριῶ, ἀφίεμαι, gestīre, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῖνον gressum ἀντι grassum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, -bui, -hītum, -bēre, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ.

Ἐν συνθέσει -hibeo, ὡς adhibeo προσφέρω, prohibeo κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, haesi, (haesum), haerēre, § 89, 3. Μτχ. μελλ. haesurus.

haurio ἀντλῶ, hausi, haustum, haurire, § 89, 3, (ῥ. haus-, - πρβ. § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, hiscēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ hio, § 110, 2, α'.

horreo φρίττω, § 89, 2. Ἐκ τούτου horresco, horruī, horrescēre, § 110, 2, α'.

(**icio** ἢ) **ieo** πλήττω, īci, (ictum), icēre. Μτχ. μέλλ. icturus. Παθητ. μτχ. ictus

- i-gnosco** συγγιγνώσκω, -gnōvī, -gnōtum, -gnosċere. Πρβλ. co-gnosco.
- il-licio** δελεάζω, -lexi, -lectum, -licċere, (in + lacio, § 84 και § 115, 3, α').
- im-buo** ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- im-mīneo** ἐπίκειμαι, im-minċere, § 89, 2.
- im-pingo** (in + pango). Βλ. com-pingo.
- im-plīco**, § 89, 4, α'.
- in-cendo** ἀνάπτω. Πρβλ. ac-cendo.
- in-cīdo** ἐμπίπτω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. cado.
- in-cīdo** ἐντέμνω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. caedo.
- in-clūdo** ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo και clāudo.
- in-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cūbitum, -cumbċere. Βλ. ac-cumbo.
- in-cutio** ἐνσειώ. Βλ. con-cutio και quatio.
- in-dīco** κηρύττω. -dīxi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον indīco, -āvi, -ātum, -āre δηλῶ).
- in-digeo** ἐνδέομαι, -gui, -gċere, § 89, 2. Βλ. egeo.
- in-dulgeo** χαρίζομαι, -lsi, -lgċere, § 89, 3.
- in-duo** ἐνδύω. Βλ. ex-uo.
- in-fringo** κατάγνυμαι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.
- in-gemisco** ἐπιστένω, -mui, -miscċere, § 89, 2. Βλ. gemo.
- in-gruo** ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.
- in-icio** (προφ. in-jicio) ἐμβάλλω. Βλ. conicio.
- in-quam**, § 98, 2, β'.
- in-sculpo** ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.
- in-sto** ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. instāurus.
- intel-lċgo** κατανοῶ, -lexi. -lectum, -legċere, § 115, 3, Σημ. 1.
- in-tueor** προσβλέπω, -tuċeri. Πρκμ. aspċxi, ἐκ τοῦ aspicio.
- irascor** ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρκμ. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.
- jaceo** κεῖμαι, jacui, (jacitum), jacċere. Μτχ. μέλλ. jaciturus.
- jacio**, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jċci, -jectum, -jicċere, ὡς abicio (προφ. abjicio), con-icio (προφ. conjicio) κλπ., § 115, 3. α'.
- jubeo** κελεύω, jussi, jussum, jubċere.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 89, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laccio ἐρεθίζω, -ssīvi, -ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν ἀντιθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμαίνομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -lido, § 115, 3, β'.

lambo λείχω, -bi, -bītum, -bēre.

languo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτονος γίγνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, latum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον labor, laetus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, §§ 88 καὶ 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo πωλοῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

lino λείχω, -nxi, -ngēre.

lino § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scere, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἰμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madescō* βρέχομαι, -dui, -descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
- malo**, § 95.
- mando** μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
- maneo** μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
- mansuesco** τιθασσεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμμαι, -cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, -dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρκμ. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιός τινός εἰμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum, -rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, -rsi, -rsum, -rgēre.
- metior** μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 3.
- meto** θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
- mingo** οὐρῶ, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ *mig-*, § 89, 1· πρβλ. ὁ - *μιχ* - εἶν).
- minuo** ἐλαττῶ. Ὡς τὸ *tribuo*.
- miscuo** μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-*, Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω.).
- misereor** οἰκτίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (*me*) οἰκτος ἔχει (*me*), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.
- moneo** παραινῶ, -nui, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordi*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
- morior**, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvi*, *motum*, *movēre*.
- mulceo** ψήγω, θέλω, -lsi, -lsum, -lcēre.
- mulgeo** ἀμέλω, -lsi, -lctum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω).

nanciscor ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.

nascor γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*, ὅθεν

- a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασίγνη-
-τος).
- neco**, § 86, 1, α' και § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, enecūi και
enecāvi, enectum, enecare.
- necto** συνδέω, nexi και nexui, nexum, nectēre.
- neg-lēgo** και neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legēre. § 115, 3,
Σημ. 1.
- neo** νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστῶτος γ'
πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
- nequeo**, § 94.
- ningit** και ninguit νίφει, ninxit, ningēre, § 99, 1. Πρβλ. § 24.
- niteo** λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco στίλ-
πνός γίγνομαι, -tescēre, § 110, 2, α'.
- nitor** ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nixum ἢ nisum, niti, § 80.
- noceo** βλάπτω, -cui, (-cītum), -cēre.
- nolo**, § 95.
- nosco** γινώσκω, novi, notum, noscēre (ῥ. gno —, ὅθεν a-gnosco,
co-gnosco, κλπ., ὣν τὸ σουπῖνον -gnītum. Πρβλ. γι-γνώ-σκω και
nascor).
- nubo** ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubēre, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-,
πρβλ. νύ-μ-φη).
- nuo** νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-
nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuēre.
- ob-do** ἐπιτίθημι. Βλ. do.
- ob-dormisco** καταδαρθάνω, -mīvi, -miscēre, § 89, 2 και 110, 2, α'.
- ob-icio** (πρόφ. ob-jicio) προβάλλω. Βλ. ab-icio.
- ob-liviscor** ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
- ob-oedio** ὑπακούω, (ob + audio).
- ob-sideo** πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
- ob-solesco** παλαιούμαι, -levi, (-lētum), -lescēre. Βλ. exolesco.
- ob-sto** ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
- oc-eīdo** καταδύομαι, -cīdi, (-cāsum), -cidēre. Βλ. cado.
- oc-eīdo** φονεύω, -cidi, -cisum, -cidere. Βλ. caedo.
- oc-cūlo** ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -culēre.
- odi**, § 98, 1.

of-fendo προσκρούω. Βλ. de-fendo.

oleo ὄζω, -lui, -lĕre, § 89, 2.

operio καλύπτω, -perui, -pertum, -perĭre. Βλ. aperio.

oportet, § 99, 2.

opperior ἀναμένω, -perĭtus ἢ pertus sum, -pertum, -periri, § 80

ordior ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.

orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum, (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri, § 80 (ρ. or-, ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν : orĕris, orĭtur, orĭmur, orimini — orĕrer, orĕrentur, κλπ.

os-tendo δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.

paciscor συντίθεμαι, pactus sum, pactum; pacisci, § 80.

paenitet (me) , μεταμέλει μοι, -tuit, -tĕre, § 99, 2.

palleo ὠχρός εἶμι, -llui, -llĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρῶ, -llui, -llescĕre, § 110, 2, α'.

pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandĕre.

pango, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.

parco φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcĕre, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum, ἐκ τοῦ temperare.

pareo φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rĕre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap) pariturus.

pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.

pāseo, § 86, 2, γ'.

pateo ἀναπέπταμαι, -tui, -tĕre, § 89, 2.

pator, § 84.

paveo, ἐπτόημαι, pavĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοῦμαι, pavescĕre, § 110, 2, α'.

pecto κτενίζω, pexum, pectĕre,

pellieo ἐφέλκομαι, -lĕxi, -lĕctum, -licĕre. Βλ. lacio.

pello ὠθῶ, pepŭli, pulsum, pellĕre, § 87, 2, β'.

pendeo κρέμαμαι, rependi, pendĕre, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.

pendo ζυγίζω, rependi, pensum, pendĕre, § 87, 2, β'.

per-cello καταράσσω, καταβάλλω, -cŭli, -culsum, -cellĕre.

per-cutio πατάσσω. Βλ. *qualio*.

per-do ἀπόλλυμι, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. *do*.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρός, *per-rēxi*, *per-rectum*, *pergēre* (*per* + *rego*).

peto φέρομαι πρός, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

piget (*me*) λυπεῖ (*με*), (*pigūit*), *pigēre*, § 99, 2.

pingo, § 89, 1, β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, *placui* καὶ *placītus sum*, *placītum*, *placēre*. ('Ως τὸ *habeo*). Σύνθετα : *com-placeo*, *per-placeo*, ἀλλὰ *dis-plīceo*.

plango πλήττω, -nxi, -nctum, -ngēre, (ῥ. *plag-*, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, *plausi*, *plausum*, *plaudēre*.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πτύσσω, (*plicui*), *plicātum*, *plicāre*, § 89, 3. Εὐχρηστον σύνθετον : *ap-plīco*, *ex-plīco*, *applicāvi* καὶ *applicui* — *explicavi* καὶ *explicui*, κλπ.

pluit ὕει, *pluit* καὶ (ἀρχαϊκῶς) *pluivit*, *pluēre*, § 89, 1.

polleo ἰσχύω, *pollēre*, § 89, 2.

polliceor ὑπισχοῦμαι, *pollicītus sum*, *pollicītum*, *pollicēri*, § 80.

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucēre, § 89, 3.

polluo μαιίνω. 'Ως τὸ *tribuo*.

pōno ἀποτίθημι, (*posīvi*) καὶ *posui*, *posītum*, *ponēre* (*po* + *sino*)

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμόν, (-*reci* καὶ) -*rēxi*, -*rectum*, -*ricēre*, (*por* + *jicio*, ἤτοι *jacio*, § 115, 3, α').

por-rīgo καὶ (κατὰ συγκοπὴν) *porgo* προτείνω, -*rēxi*, -*rectum*, -*rigēre*, (*pot* + *rego*, § 115, 3, α').

por-tendo προλέγω. Βλ. *tendo* καὶ § 87, 2, Σημ.

posco, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπῖνον *postulātum* ἐκ τοῦ *postulare*.

pos-sīdeo κέκτημαι, -*sēdi*, -*sessum*, -*sidēre*. Βλ. *sedeo* καὶ § 115, 3, α'.

pos-sīdo κτῶμαι, καταλαμβάνω, -*sēdi*, -*sessum*, -*sīdēre*. Βλ. *sido*. **possum**, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -*tītus sum*, -*tītum*, -*tiri*, § 80.

poto πίνω, *potāvi*, *potum*, *potāre*, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.
- prae-dīco** προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον praedīco, -cāvi -cātum, -cāre διακηρύττω).
- prae-sto** προέχω, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.
- prandeo** ἀριστῶ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει -prīmo, -pressi, κλπ. § 115, 3, α'.
- pro-do** προφέρω, προδίδω. Βλ. do.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-flīgo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.
- promo** ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).
- pudet**, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.
- pungo**, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -punxi, π.χ. interpugno, interpunxi, κλπ.
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διαταράττω, κλπ.
- queo**, § 94.
- queror** μέφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques-. πρβλ. § 23, 2, Σημ.)
- quiesco** ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.
- rado** ξέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -ripio, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. do.
- re-fello** ἀνασκευάζω, -felli, -fellēre. Σουπῆνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.
- rēfert** (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētuli, rēfferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rego** εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.
- re-miniscor** ἀναμνησκομαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 1. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

- reor** λογίζομαι, *rātus sum, rēri, § 80.*
- re-pello** άπωθώ, *reppūli, repulsum, repellēre.* Βλ. *pello.*
- reperio** άνευρίσκω, *reppēri, repertum, reperire.* Πρβλ. *comperio.*
- rēpo** έρω, -psi (-ptum). -pēre, § 87, 2, γ'.
- re-poseo** άπαιτώ, -poscēre. Βλ. *posco* και § 89, 2.
- resipisco** άναφρονώ, -sipui, -sipiscēre. Έκ τοῦ *sapio* πρβλ. § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- re-spondeo** άποκρίνομαι, -spondi, -sponsum, -spondēre. Βλ. *spondeo.*
- resto** ύπολείπομαι, -stīti, -stāre. Βλ. *sto.*
- re-ticesco** άποσιωπώ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Έκ τοῦ *taceo*, § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- re-vertor**, § 81, 2.
- re-vivisco** άναζώ, -vixi, -viviscēre. Έκ τοῦ *vivo*, § 110, 2, α'.
- rideo**, § 89, 3 και § 115, 2, β'.
- rigeo**, ριγώ, -gūi, -gēre.
- rōdo** τρώγω, *rōsi, rōsum, rodēre*, § 87, 2 γ'.
- rudo**, § 89, 3.
- rumpo** ρήγνυμι, *rūpi, ruptum, rumpēre.*
- ruo** καταρρίπτω, καταφέρωμαι, άνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. *ruitūrus*). Βλ. και *con-gruo, in-gruo.*
- saepio** (ήττον όρθώς *sepio*) περιφράττω, *saepi, saeptum, saepire*, § 89, 3.
- salio** άλλομαι, *salui, (saltum), salire.* Έν συνθέσει -*silio, -silui, (-sultum), -silire*, § 115, 3, α'.
- salvēre**, § 89, 3.
- sancio** κυρώ, *sanxi, sanctum, sancire*, § 89, 3.
- sapio**, § 84, και § 89, 2. Έν συνθέσει -*sipio, (-sipui), -sipēre*, § 89, 2 και § 115, 3, α'. Βλ. και *resipisco.*
- sarcio** έπισκευάζω, *sarsi, sartum, sarcire*, § 89, 3.
- scalpo** σκαλίζω, γλύφω, -psi, -ptum, -pēre, § 87, 2, γ'.
- scando**, § 88, 1, β'. Έν συνθέσει -*scendo*, ώς *descendo* καταβαίνω, κλπ. § 115, 3, α'.
- scindo** σχίζω, *scīdi, scissum, scindēre*, (ρίζ. *scid-*, § 86, 2, α').

- scio** οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυνθάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.
- scrībo** γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.
- sculpo** γλύφω. Ὡς scalpo.
- seco**, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.
- sēdeo** κάθηναι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo, -sēdi, -sēssum, -sidēre ἄλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115, 3, α' καὶ Σημ. 2.
- senesco**, § 86, 2, γ'.
- sentio** αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.
- sepelio** θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.
- sequor** ἔπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.
- sero**, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum, § 115, 3, α'.
- sero** εἶρω, (serui), sertum, serēre.
- serpo** ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.
- sīdo** καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.
- sileo** σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.
- sino**, § 89, 4, Σημ. 1.
- sisto** ἵστημι, stīti, (ἤ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3).
Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἄνευ ὑπίτιου.
- soleo**, § 81, 1.
- solvo** λύω, solvi, solūtum, solvēre.
- sono** ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.
- sorbeo** ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.
- sordeo** ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.
- spargo** πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo, § 115, 3, α'.
- specio**, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, -spēxi, spectum, -spicēre, § 115, 3, α'.
- sperno** καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.
- splendeo** λάμπω, -dūi, -dēre.
- spondeo** ἐγγυῶμαι, sponondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.
- spuo** πτύω. Ὡς τὸ tribuo.
- squaleo** ἀυχμῶ, -lēre, § 89, 1.

- statuo** ἰδρύω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.
- sterno** στορέννυμι, strāvi, strātum, sternĕre.
- sternuo** πτάρνυμαι, -nui, -nuĕre, § 89, 2.
- stinguo**. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguĕre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω, προέρχονται ἐξ ἑτέρου stinguo = κεντῶ.
- sto** ἵσταμαι, stĕti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.
- strepo**, § 89, 3.
- strideo** τρίζω, -di, -dĕre καὶ strido, -dĕre, § 99, 2, καὶ 3.
- stringo** σφίγγω, strinxi, strictum, stringĕre.
- struo** σωρεύω, strūxi, structum, struĕre.
- studeo** σπουδάζω -dui, -dĕre, § 89, 2.
- stupeo** ἔκθαμβός εἰμι, -pui, -pĕre, § 89, 2.
- suādeo** πείθω, suāsi, suāsum, suadĕre, § 89, 3.
- suēscō** ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescĕre.
- sugo** μυζῶ, sūxi, suctum, sugĕre.
- sum**, § 77 καὶ 100, 2.
- sūmo** λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumĕre. (Ἐκ τοῦ subs + ĕmo).
- suo** ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- surgo** ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrĕxi, surrectum, surgĕre. (Ἐκ τοῦ sub + rego). Καὶ subrigo.
- tabeo** τήκομαι, -bĕre, § 89, 2.
- taceo** σιωπῶ, tacui, tacĕre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχὴ tacitus, ἐπίθετον = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν ἀντιθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.
- taedet** (me) σιχαίνομαι, taeduit ἢ (per)taesum est, taedĕre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- tango**, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐφάπτομαι. -tīgi, -tactum, -tingĕre, § 115, 3, α'.
- tĕgo** στέγω, texi, tectum, tegĕre.
- temno** καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnĕre.
- tendo**, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendĕre.
- teneo** κρατῶ, tenui, (tentum), tenĕre. Ἐν συνθέσει -tineo, -tinui,

- tentum, -tinēre, § 115, 2, β', και 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω, σουπῖνον sustentatum, ἐκ τοῦ sustentare.
- tepeo** χλιαρός εἶμι, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι, -pui, -pescēre, § 110, 2, α'.
- tergeo** και σπανίως tergo σμήχω, tersi, tersum, tergēre (και ter-gēre). Πρβλ. § 89, 3.
- tēro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** ὑφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.
- timeo** φοβοῦμαι, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tingo** ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.
- tollo** αἶρω, (sus-tuli, sub-latum), tollēre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β', και § 89, 3.
- tono** βροντῶ, -nui, (nītum), -nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, -pēre, § 86, 2. Ἐκ τούτου torpesco (ναρκοῦμαι), -pui, -perscēre, § 110, 2, 2, α'.
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahere.
- tremo** τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' και § 89, 4, Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.
- tueor** τηρῶ, tuēri, § 80. Πρκμ. tutātus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου tumesco (ὀγκοῦμαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** κρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινος, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urēre (ῥιζ. us-, ἐκ τῆς eus- Ἑλλ. εὔω πρβλ. § 23, 2, Σημ.).
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βαίνω (*vāsi, vāsum*), *vadĕre*, § 87, 2, γ'.
- valeo** υγιάινω, *valui, valĕre*. Μτχ. μέλλ. *valiturus*.
- vĕho** ὀχῶ, *vexi, vectum, vehĕre*.
- vello** τίλλω, ἀνασπῶ, *velli, vulsum, vellĕre*, § 88, 1.
- vendo** πωλῶ, *-dīdi, -dītum, -dĕre*. Ἐκ τοῦ *venum*, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πτωσιν ὀνόματος *venus* (= πώλησις) καὶ *do*. Παθητ. *veneo*.
- veneo** πωλοῦμαι, (*venīvi ἢ venīi, venītum*), *venīre*. (Ἐκ τοῦ *venum* + *eo*. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1).
- vĕnio**, § 89, 3.
- vereor**, § 80.
- vergo** κλίνω πρὸς τι, *versi, vergĕre*, § 89, 2.
- verro** σαρρῶ, (*versum*), *verrĕre*.
- verto** στρέφω, *verti, versum, vertĕre*.
- vescor** ἐσθίω, *vesci*, § 80 καὶ § 89, 2. Πρκμ. *ēdi*, ἐκ τοῦ *edo*.
- veto** ἀπαγορεύω, § 89, 4. Σημ. 1.
- vīdeo** ὀρῶ, *vīdi, vīsum, vidĕre*, § 89, 3.
- vieo** δέω, πλέκω, *viētum, -ĕre*, § 89, 2.
- vigeo** ἀκμάζω, *-gui, gĕre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *vigesco* ἀναθάλλω, *-gui, -gescĕre*, § 10, 2, α'.
- vincio** δέω, *vinxi, vinctum, vincire*, § 89, 3.
- vineo** νικῶ, *vīci, victum, vincĕre*, § 86, 2.
- vireo** χλωρός εἰμι, *-rĕre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *viresco* χλοάζω, *-rui, -rescĕre*, § 110, 2, α'.
- viso** ἐπισκέπτομαι, (*visi*), *visĕre*, § 89, 2. Βλ. *video*.
- vivo** ζῶ, *vīxi, vivĕre*. Μτχ. μέλλ. *victūrus*, § 100, 1.
- volo**, § 95.
- volvo** ἐλίττω, *volvi, volūtum, volvĕre*.
- vomo** ἐμῶ, *-mui, -mītum, -mĕre*.
- voveo** εὐχομαι, τάζω, *vōvi, vōtum, vovĕre*.

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθώριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ M.M. καὶ τοῦ M.P.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μάρτιου, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἦτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π.Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγένετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτόρων κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῆθεν ἦσαν τὰ ἐξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis= μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγένετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμῆσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὅλως τρόπον, τὸν ἐξῆς :

Τρεῖς ὠρισμένοι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Καλάνδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνῆπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγένετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγουμένη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιπρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρῶτον τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὄρισμόν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν **δι' ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὠρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariæ ἢ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quarto ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὀλοκλήρων ἡ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatum contulerat Catilina **in** ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est **ex** ante diem V Idus Octobres. — In Formiano esse volumus usque **ad** pridie Nonas Maias.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων.

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἦτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνύμου (cognōmen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω.

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed. = aedīlis.
can. = candidātus.
cos. = consul.
coss. = consules.
D. = Divus.
des. = designātus.
E. Q. R. = eques Romanus.
Ictus = iuris consultus.
imp. = imperator.
leg. = legatus.
O. M. = optimus maximus.
p. = populus.
p.c. = patres conscripti.
pl. = plebs.

P. M. ᾗ Pont. Max = pontifex maximus.

pr. = praetor.

P. R. = populus Romanus.

praef. = praefectus.

proc. = proconsul.

Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.

Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.

Quir. = Quirites.

Resp. = respublica.

S. C. ᾗ S C tum = senatus consultum.

S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.

tr. = tribūnus.

tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν.

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου. § 121).

a.d. = ante diem.

a.u.c. = ab urbe condita.

C. ᾗ Cal. = Calendae.

Id. = Idus.

N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων.

d.d. (d). = dono dedit (dicavit).

D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).

d.s. = de suo.

d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.

f. = filius ᾗ filia.

f.c. ᾗ fac. cur. = faciendum curavit.

g.p.r.f. = genio populi romani feliciter.

h.s.e. = hic situs (ᾗ sita) est.

l. = libertus ᾗ liberta.

n. = nepos.

pr. = pronēpos.

(p.) v.a. = (pius) vixit annos.

s.t.t.l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς.

s.v.b.e.e.v. = si vales bene est ; ego valeo.

s.d. (ἤ s. p. d.) = salutem dicit (ἤ salutem plurimam dicit).

6. Ἐν βιβλίοις.

cf. = confer.

i.e. = id est.

l.c. = loco citato.

l. l. = loco laudato.

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

3. Συμπεράσματα

Η μελέτη αυτή έδειξε ότι η χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι πολύ σημαντική για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματά τους. Η τηλεόραση και το ραδιόφωνο είναι τα πιο δημοφιλή μέσα, ενώ τα έντυπα μέσα χρησιμοποιούνται λιγότερο. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι οι πολίτες που χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι περισσότερο ενημερωμένοι και συμμετέχουν περισσότερο στην πολιτική ζωή. Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι η χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την πολιτική συμμετοχή των πολιτών.

4. Βιβλιογραφία

- Α. Β. Καραγιάννης, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 1995.
- Β. Γ. Παπαδόπουλος, Η Δημοκρατία στην Ελλάδα, Αθήνα, 1998.
- Γ. Δ. Παπαδόπουλος, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 2000.
- Δ. Ε. Παπαδόπουλος, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 2002.
- Ε. Ζ. Παπαδόπουλος, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 2004.

5. Πηγή

- 1. Α. Β. Καραγιάννης, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 1995.
- 2. Β. Γ. Παπαδόπουλος, Η Δημοκρατία στην Ελλάδα, Αθήνα, 1998.
- 3. Γ. Δ. Παπαδόπουλος, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 2000.
- 4. Δ. Ε. Παπαδόπουλος, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 2002.
- 5. Ε. Ζ. Παπαδόπουλος, Η Πολιτική Συμμετοχή των Πολιτών στην Ελλάδα, Αθήνα, 2004.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structū-ra*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλά εἶναι ἢ αὐτὴ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subiectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὅποῖον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἀντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις: *divitissimus est (is), qui paucis contentus est* πλουσιωτάτος ἐστὶν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πού).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ *κατὰ γενικὴν* (*κτητικὴν* κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* τίθεται καὶ *κατὰ δοτικὴν* πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ καὶ *κατ' ἀφαιρετικὴν* πρὸς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ ἰδιότητος: *Themistoclis consilium salutī fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλή (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν· *bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, θαρρῶ· *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεταννοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδετικοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*) ἢ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις οἷα ἡ λεγομένη Ἄττικὴ σύνταξις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

Α Ι Π Τ Ω Σ Ε Ι Σ

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασία καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὅποια καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῦν πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *venit Romā* ἔρχεται ἐκ Ῥώμης· (ablativus separativus, ἦτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. Θέτις ἀνέδου **πολιῆς ἄλός**).

2) **μετὰ τίνος**; (μὲ ποιόν; μὲ τί; πῶς;) ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῦν δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποion συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνεργείαν του: *decem navibus Romam rediit* μὲ δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν· (ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν**).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἦτοι ἡ **ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ**, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: *secūri* (ἀφαιρ.) *hostem percussit* διὰ πελέκως τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε· (πρβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *cum* μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχη ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν: *cum exercitu profectus est* ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τις τι εἶναι πρόσωπον, τίθεται ἡ *per* μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) *operā* ἢ *auxiliō* μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: *per servum certior factus est* ἐπληροφορήθη διὰ τοῦ δούλου. *Ciceronis operā* *respublica conservata est* διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Ὅτω καὶ *operā meā, nostrā* -- *operā tuā, vestrā*, κ.τ.τ., ἀντὶ *per me, per nos, per te*, κλπ.

3) **ποῦ**; ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸν τόπον ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *Babylōne mortuus est* ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι· (*ablative locativus*, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατήρ αὐτόθι μίμνει ἀγρῶ).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πῶσις λαμβάνεται εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενικὴ. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων.

1. Ἡ γενικὴ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (*genetivus possessivus*) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.ἄ., ἔχει τὴν ἐννοίαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἦτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις (*genetivus explicativus* ἢ *epexegeticus*).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμία ἐπιστολὴ σου. Ἄν ὅμως ὑπάρχῃ καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικῶς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου· (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετικὴ** (*genetivus partitivus*) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρόθμως ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνικὴ γενικὴ ὀνόματος οὐσιαστικῶ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ ταιούτης δὲ γενικῆς συντάσσονται:

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πῶσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προσθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid nihil*, κλπ. Π.χ. *multum laboris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil exprētit praemii* ἢ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ· *quid novi? nihil novi? τί νέον; οὐδὲν νέον;*

Σημειώσεις. Ἐν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελεῖ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπιθέτον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χρῆσις γενικῆς διαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (*tantum audaciae* τοσαύτη τόλμη, ἀλλὰ) **ad tantam audaciam** εἰς τοσαύτην τόλμην (*aliquid boni* ἀγαθόν τι, ἀλλὰ) **aliquid memorabile** ἀξιωματικόν τι (καὶ οὐχὶ **aliquid memorabilis**, γεν.).

β) τὰ ποσοτικά ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἰκανὴν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (*genetivus obiectivus*) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τῆς αὐτῆς γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπιθέτον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τινος**, καὶ *certiorem facio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τινος**.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλαὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινὰ ἰδιότητα : (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα εἰδώς, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων.

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὁποῖα, ὅταν εἶναι ἐνεργητικά μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων *legati foederis Carthaginenses admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὅμως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *iniurias obliviscitur* λησμονεῖ τὰς ὕβρεις *illud semper memento* ἐκείνου αἰεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, συντάσσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλεῖστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae)

1) τὰ δικαστικὰ ῥήματα (verba iudicialia), ὡς accusare, damnare, absolvēre, κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁπίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades **proditionis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν· **consulem** condemnaverunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem **capitis** (ὑπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ damnare aliquem **capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἐντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως de μετ' ἀφαιρετικῆς : cum (**repetundarum** ἤ) **de repetundis** damnaverunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κλέψεων ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem **de vi** (ἐπὶ βίᾳ). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται **δι' αἰτιατικῆς** : eum pudet **deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· paenitebit **vos huius consilii** (μεταμελήσει **ὑμῖν** ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῆτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἐν τὸ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναισθήματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : **me** pudet **ea dicere** αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἐν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μετ' ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : non te **haec pudent** ? δὲν αἰσχύνονται διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα **intērest** (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῖ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ **πρόσωπον**, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : **Ciceronis** interest διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει τὸν Κικέρωνα). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικῆ (mei, tui, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ' ἐντ'

αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοίχων κτη-
τικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*, ὡς *mea (tua)*)
interest διαφέρει μοι (σοι) μὲ (σέ) ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2,
Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἄλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum*
(ἢ *vestrum*) *interest* πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινὰ, ἐκφράζεται ποιη-
λοτρόπως, ἦτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βου-
λητικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς
ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ) : *tua et mea maxime*
interest te valere ἢ (*ut valeas*) σὲ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης.
hoc reipublicae interest τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει
τινὰ τι ἐκφράζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*) :
illud Ciceronis magni intererat ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις β'. Ὁμοίως μὲ τὸ *interest* συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον
αὐτοῦ *refert* (δικάφορον τοῦ *refert*, ἦτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* = ἀναφέρω).
Ἄλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.) refert*
καὶ *quid refert? nihil refert* τί ἐνδιαφέρει ; οὐδόλως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ δοτικὴ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία
(ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ
εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶ-
ναι πολλά, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας
Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, si-*
milis (κλπ.), *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται
καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κι-
κέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος τινὶ - φίλος τινός, κ.τ.τ.). Πάν-
τοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri*, κλπ.) *similis* ὅμοιος ἐμοὶ (σοί,
ἡμῖν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ *mihī*
(*tibi*, κλπ.) *similis* οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ
ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῆ πρὸς ταῦτα

σημασίαν : naturae (δοτ.) *convenienter vivere* συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενῆς πρὸς ταῦτα πρόθεσις *prope*, § 102, 1) : *proxime Pompeium sedebat* ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος) : *Ubii proximi Rhenum incoluerunt* οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατώκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei* : *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* αἴμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων.

134. Ἀντικειμένον κατὰ δοτικὴν δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν πρὸς τινα ἐνεργεῖν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρόπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare, ignoscere, placere, fidere, invidere, favere, irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.τ.τ.: *oboediamus legibus* πειθώμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστὸς ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ. *haec ornamenta tibi conveniunt* ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσί σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere, narrare, indicare, dare, mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς δοτικῆς, ἦτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσὶν *suum cuique tribuere* (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad, ante, cum, in, inter, ob, post, prae, sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα:

adsum alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι· committo alicui pecuniam ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· succedo alicui διαδέχομαι τινι· resisto alicui ἀνθίσταμαι τινι· terror incidit exercitui φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς prodesse, nocere alicui ὠφελεῖν, βλάπτειν τινά, (ἀλλὰ πρβλ. λυσιτελεῖν τινι), suadere, persuadere alicui πείθειν, καταπειθεῖν τινά, blandiri alicui κολακεύειν τινά, κ.ἄ. —parcere alicui φείδεσθαι τινος: Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νά... philosophia medetur animis ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς mihi (tibi, κλπ.) invidetur φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.): parcetur victis (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχῃσι χάριτος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν τινι καὶ ἀγαπᾶν τινι). Οὕτω π.χ. consulo aliquem (π.χ. medicum) συμβουλευομαι τινι — consulo alicui (π.χ. fratri) ἐπιμελοῦμαι τινος, φροντίζω περὶ τινος· caveo, timeo aliquem ἢ aliquid φυλάττωμαι, φοβοῦμαι τινι ἢ τι — caveo, timeo alicui (rei) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβοῦμαι ὑπὲρ τινος, περὶ τινος, (διὰ τινι, διὰ τι), tempero aliquid κεράννυμι τι — tempero alicui (= parco alicui) φείδομαι τινος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Μετὰ δοτικῆς τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς induere, exuere alicui aliquid ἐνδύειν, ἐκδύειν τινά τι adspargere, circumfundere alicui aliquid περιβάλλειν, περιχέειν τινά τι· adspargere, inspergere alicui aliquid ῥαίνειν τινά τινι: Herculi tunicam induit τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσσε· murum urbi circumdederunt τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα donare, adspargere, circumdare, induere καὶ intercludere συντάσσονται ὅχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς victori coronam donant τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται κατ' victorem coronam donant τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις interdicere alicui aqua et igni (ἀφαιρ.) εἴργειν τινά ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων interdicere alicui aquam et ignem καὶ interdicere aliquem aqua et igni).

135. Μετά ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὑποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτικὴ προσωπική **κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἠθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου**). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ἐν τῇ φράσει *est alicui nomen ἢ cognomen* (ἔστι **τινι** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (*nomen ἢ cognomen*), εἴτε κατὰ δοτικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. *est meo filio nomen Gaius* καὶ *est meo filio nomen Gaius* (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάϊος).

2) **Δοτικὴ χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος *vacare* (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος *nubere* (ὑπανδρεύεσθαι **τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. *Cicero vacabat philosophiae* (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. *Venus nupsit Vulcano* (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν **Ἥφαιστον**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὸ *nubere* ἀρχῆθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι, θέτειν** (νυμφικὴν **καλύπτραν**). Ὡστε *nubere alicui* κυρίως = **καλύπτεσθαι χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρός λέγεται *aliquam uxorem in ἢ matrimonium ducere* ἄγεσθαι **τινα, λαμβάνειν τινὰ γυναῖκα, σύζυγον**.

3) **Δοτικὴ τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου** (*dativus auctōris*) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: *Sors sua est cuique ferenda* τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν **mihī consilium iam diu captum est** ἀπόρρασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρβλ. ὁ ποταμός ἐστίν **ἡμῖν διαβατέος ταῦτα θεμιστογένει** γέγραπται).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Καὶ μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικόν) ποιητικόν αἶτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς *ab* (ἢ *a*) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγγρυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερουνδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥήμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ δοτικὴν: **a patribus consulendum est libēris** οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ *consulo* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. "Αν λοιπὸν ἐλέγετο *patribus consulendum est liberis* ἢ το δυνατόν νὰ ἐκληφθῆ καὶ = περὶ τῶν πατέρων πρέπει νὰ φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρύθμως χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικὴ**, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ (*dativus finalis* ἢ *dativus praedicatorius*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire*, κ.ἄ.δ., ἵνα δηλωθῆ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημασιωμένης πράξεως. Συνοπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἕτερα δοτικὴ (*χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου*). "Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνοπάρχει πρὸς τούτους καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (δοτ.) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (δοτ.) *Caesari miserunt* οἱ Αἰδουοὶ ἵππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπιβοήθειαν ἐπεμψαν (πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια).

3. Ἡ αἰτιατικὴ.

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως.

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (*σπανία* καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἡ ἐπιρρηματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (Βλ. § 133, 3).

2) *Συνήθως* εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς ἀναφωνήσεις πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum! o me miserum!* οἶμοι ἐγὼ τλήμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσελθούσα ἐκ πληρεστέρων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποίαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου: *videte me miserum!* ὁρᾶτέ με τὸν ἄθλιον. (Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἔ τὸν ἄθλιον!).

β') Μετὰ ῥημάτων.

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Λα-

τινικῆ ἢ **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον**, π.χ. Romulus Remum interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥῶμον ἀπέκτεινε· Deus aedificavit mundum ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον**, π.χ. sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν· longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὃ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: dulce ridet ἡδὺ γελά (= dulcem risum ridet)· graviora patimur βαρύτερα πάσχομεν.

Ὅμοιως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν, ὡς stadium currere (= cursum stadii currere· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)· piscis sapit mare ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= piscis saporem maris sapit· πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει **θάλασσα**), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἄλλα λαμβάνονται ὡς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως (ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα aequare, adaequare (**aliquem** ἢ **aliquid** = ἰσοῦσθαί τινι), iuvare, adiuvarē (**aliquem** = βοηθεῖν τινι), sequi, seculari (§ 80, **aliquem** = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν **τινά**), decere, dedecere (**aliquem** = πρέπειν, οὐ πρέπειν τινι· πρβλ. ὁμῶς § 134, 1) : virtus maiorum **famam** adaequat ἡ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται **τῇ φήμῃ**· te toga decet **σοὶ** πρέπει ἡ τῆβεννος·

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς indignari, queri (§ 80 **aliquid** = ἀγανακτεῖν, μεμφιμοιεῖν ἐπὶ τινι), ridere (**aliquid** = γελάειν ἐπὶ τινι), iniuriam queror = μεμφιμοιῶ **ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ**.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι :

α) τὰ **παιδευτικὰ** (docere, edocere) καὶ τὸ ῥῆμα celare (**aliquem aliquid**, **τινά τι**) : Cato filium litteras docuit ὁ Κάτων τὸν

υιόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς *poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νά τι)* : *pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει* καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος *rogare (ἐρωτᾶν)* ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισημοῦ λόγου *rogare aliquem sententiam ἐρωτᾶν τινα τὴν (ἐαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ)*.

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς· *appellare, κλπ.*), **δοξαστικά** (ὡς *putare, existimare, κλπ.*), **προχειριστικά** (ὡς *creare, eligere, κλπ.*), **μεταποιητικά** (ὡς *facere, reddere, κλπ.*), κ.ἄ.τ.: *solitudinem pacem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσιν· cupiditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς κα-Θιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiozem facere (aliquis rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α')*.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ'· (*induere, κλπ.*).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *trans*, ὡς *transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ.* (= *διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.*), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινα (*ποταμόν, κ.τ.τ.*), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν *trans* : *dux exercitum flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitum trans flumen traduxit)*.

Σημείωσις. ῥήματα δίπτωτα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν §§ 130 καὶ 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἐφαιρετικὴ.

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων.

141. Ἐφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (συναδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου: *vir summō ingenio ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφύεστατος) (ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν ablativus sociatīvus, § 128, 2. Πρβλ. νεσελλ. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολὺ μυαλό).*

Χρησιμοποιεῖται ὅμως πρὸς δῆλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ **γενική** (*genetivus qualitātis*), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκῆς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία** κ.τ.π.: *vir magnae prudentiae* ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος)· *fossa pedum quindecim* τάφρος δεκαπέντε ποδῶν· *puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς **προσδιορισμὸς ἐπιθέτου** (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικῆ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) **καθαρὰ ἀφαιρετικῆ** (§ 128, 1) συνάπτεται

α) με ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.π., ὡς *liber, nudus, orbis, vacuus*, (*alienus*) κ.ἄ.τ.: *liber metu* ἀπληλαγμένος **φόβου** (ἄφοβος)· (πρβλ. νεοελλ. : ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδες)·

β) με συγκριτικὰ ἐπίθετα : *nemo fuit divitior Croeso* οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου· (*ablativus comparativus*, **ἀφαιρετικῆ συγκριτικῆ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν **συγκριτικὴν γενικὴν** τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ. : ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία : *Cato, quo tum nemo fuit doctior* ὁ Κάτων, οὗτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* (= ἤ) καὶ ὁμοιοπτώτως μετὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : *patria mihi carior est quam vita* (= *carior vitā*) ἡ πατρίς ἐμοὶ προσηφιαιστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἢ ἡ ζωῆ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ *quam* ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν μετὰ τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως : *peius victoribus* (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικῆ) *quam victis* (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικῆ) *accidit* χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. *Brutum non minus amo quam tu* τὸν Βροῦτον ὄχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σὺ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικῆ *te*, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς = ἡ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ *plus, amplius, longius* ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ *quam* ὁμοιοπτώτως μετὸν α' ὅρον : **plus** (ἢ *amplius*) *mille homines convenerunt* πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) **ἀφαιρετικῆ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας** (§ 128, 2).
συνάπτεται

α) με τὰ ἐπίθετα *onustus*, *praeditus*, *refectus*, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus*, *fretus*, *laetus*, *superbus*, *tristis*, κ.τ.τ.: *navis frumento onusta* ναῦς πλήρης σίτου· *paucis contentus* ὀλίγοις ἀρκοῦμενος (ὀλιγαρχίης)· (πρβλ. *vesell.* : γεμᾶτος με χόρτο, κ.τ.τ.)·

β) με τὰ ἐπίθετα *dignus*, *indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν** (*ablativus limitationis*) : *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος· *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) τὸν ἕτερον πόδα· *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν· ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior ἢ minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος)· *maximus ἢ minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος)·

γ) με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ διαφορά** (*ablativus mensurae ἢ discriminis*) : *dimidio minor* κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσω· *multis annis ante* πολλοῖς ἔτεσι πρότερον· *paulo post* ὀλίγω ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων.

143. α') Μετὰ **καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς** (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν**, προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *expellere*, *prohibere*, *abesse*, *liberare*, *privare*, *spoliare*, κλπ. (*ablativus separativus*), *careere*, *egere*, *vacare* (*ablativus inopiae*). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ **καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου** : *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπῆλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου· *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἑτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλὰκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὐτὴ δηλοῖ πρόσωπον : *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράννων ἠλευθέρωσε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐπὶ **καταγωγῆς** ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (*ablativus originis*) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ **ἀμέσου** καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ **ἐμμέσου** καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri) : Achilles ex Thetide natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος· ple-
rique Belgae a Germanis orti sunt οἱ πλεῖστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ-
γονται. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διὸς — οἱ ἀφ' Ἑρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§
128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἦτοι

1) τὰ δηλοῦντα πλησμονὴν ἢ πλήρωσιν, ὡς abundare, (com-,
ex -) im - plere, cumulare κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, orna-
re, imbuere, instruere, κ.ἄ.ῶ. (ablativus copiae). Ἐκ τούτων τὰ
ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου
ἀντικειμένου: otio abundat περισσὴν σχολὴν (ἄνεσιν) ἔχει· aras do-
nis cumulant τοὺς βωμοὺς δῶρων πληροῦσι· cives victores laudibus
ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνους κοσμοῦσι· (πρβλ. § 142, 2, α).

2) τὰ σημαίνοντα πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν, (ἐκ)τιμᾶν,
ἐκτιμᾶσθαι, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ veneo), emere, condu-
cere, locare, stare, constare, esse (μετ' τὴν σημασίαν τοῦ τιμᾶσθαι,
ἀξιζεῖν), docere, κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ τιμὴ ἢ ἀμοι-
βὴ ὠρισμένη (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τού-
των δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικει-
μένου: hortum viginti minis emit τὸν κήπον (ἀντὶ) εἴκοσι μνῶν
ἠγόρασε· decem talentis constat τιμᾶται (κοστιζεῖ) δέκα ταλάντων·
Socrates non docebat mercēde ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μι-
σθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῆ)

“Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται
ἀορίστως δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ),
τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus pretii).
Ὅτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γε-
νικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ρημά-
των aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ
esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ
multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi,
plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihil, π.χ. vendit agrum
tanti, quanti eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν τόσον, ὅσον ἠγόρασεν αὐ-
τόν· pluris decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ
πλείονος ποιῆσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα.

3) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικὴν τὸ ἀντικείμενόν των) : quousque tantem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονὴν μας; fungitur officiis ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα: lacte et carne vescuntur με γάλα καὶ κρέας τρέφονται: urbe potitus est ἐκυρίευσε τὴν πόλιν. (Ἄλλὰ πάντοτε rerum potiri καὶ οὐχὶ rebus potiri=γίγνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἐξουσίαν)

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (= χρεῖα ἐστὶ) : **libris nobis opus est** βιβλίων (ἡμῶν χρεῖα ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδτετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος) : **consulto** (= consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι

Σημείωσις. Μετὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri nobis opus sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ὑπάρχει χρεῖα, ἐκφράζεται δι' οὐδτετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας : Themistocles celeriter, **quae opus erant**, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπενόει.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἴτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πρᾶγμα (ablativus rei efficientis) : **discordia maximae res dilabuntur ὑπὸ τῆς διχονοίας** (μετὴν διχόνοιαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. "Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἴτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζώου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς ab μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, ablativus auctoris) : Roma a **Romulo** condita est ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου: eo a **natura ipsa** deducimur εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα: (βλ. καὶ § 135, 3)

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς gaudere, laetari, dolere, maerere, κ.τ.τ. (ablativus causae, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας: πρβλ. § 131) : **delicto dolere, correctione gaudere oportet** ἐπὶ μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῆται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρει.

Σημείωσις. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μετὰ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἴτιον τὸ κινοῦν τινα εἰς τινα πρᾶξιν εἶναι amore, odio, metu, misericordia, spe, κλπ. : **hostes metu** abscesserunt οἱ πολέμοι ἐκ φόβου (ἕνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύναται ὅμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

αὐται νὰ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικά τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς coactus, ductus, compulsus, incitatus, κλπ., odio, amore, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτως εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ **κωλύον αἴτιον**, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως prae καὶ αἰτιατικῆς : **morbo impeditus non adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς** (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον **prae lacrimis loqui non potest** ἔνεκα τῶν δακρῶν δὲν δύναται νὰ ὁμιλῇ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικὴν, ὡς antecellere, antevenerire, praestare, superare, malle, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὅποια ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ μέτρον ἢ διαφορὰν** (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ') : **hostes numero militum superant** οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν **multo malo hoc κατὰ πολὺ** προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δῆλωσιν **τοῦ τρόπου** ἐνεργείας τινὸς (ablativus **modi**, ἀφαιρετικὴ **τροπικὴ**) : **summa aequitate res constituit μετὰ** μερίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικά τοῦ τρόπου εἶναι silentio, (hoc, eo) modo, (ea, simili) ratione, (hac, ea, illa) conditione, lege, (nostro, maiorum) more, (aequo, forti) animo, κ.ἄ.τ.

Ὡσαύτως ἀφαιρετικά δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς capite nudo ἢ operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudis, κ.ἄ.τ. : **multi pecudum ritu vivunt πολλοὶ βοσκομάτων** δίκην (ὡσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιαί πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὄχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1 - 2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. : ἐνίκησεν Ἰσθμοῦ καὶ **Νεμέα**· οἱ λαγὼ τῆς **νυκτὸς** νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δήλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δήλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δήλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde ? πόθεν ;) διὰ τῆς ex ἢ (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in horto sum — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe ἔρχομαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ μὲν γενικὴ (τοπικὴ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἐνικιοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῆ δὲ ἀφαιρετικὴ (τοπικὴ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἰασδῆποτε κλίσεως : Romae, (Corinthi, Deli) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athēnis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ. — ἐν Βαβυλῶνι, κλπ :

2) εἰς δήλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ αἰτιατικὴ : eo Romam (Athenas, Sardes, κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεεις, κλπ. :

3) εἰς δήλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) : venio Romā (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξήγησις αὐτῶν : in oppido Citio ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῶ ἀπλῶς Citii = ἐν Κιτίῳ) · in oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῶ ἀπλῶς Cirtam = εἰς Κίρταν) · ex urbe Corintho ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῶ ἀπλῶς Corintho = ἐκ Κορίνθου). Ἀλλὰ : Corinthi (in) pulcherrima Graeciae urbe — Tarquinius se contulit, in urbem Etruriae Florentissimam — Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχη ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπίθετον totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse : π.χ. totā urbe, totā Italiā, totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ) — ipsā Romā, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis, κλπ.

Σημείωσις 3. Ὁμοίως μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα domus, (§ 30, 3), rus καὶ humus (§ 17), π.χ. domi est οἶκος ἐστὶ—humi sedet χαμαὶ κάθεται — domum (rus) rediit ἐπέστρεψεν οἶκαδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — domo profugit ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρίδος — rure rediit ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — humo surgit ἀνίσταται χαμῶθεν. Κατὰ δὲ τὸ domi, ὅπερ σημαίνει ὄχι μόνον οἶκοι ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν καιρῶ εἰρήνης), λέγεται καὶ belli ἢ militiae (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις domi bellique — domi militiaeque (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως, λέγεται in bello, in militia.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua ? πῆ ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς per καὶ αἰτιατικῆς : via Appia — per forum proficiscitur διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ terra, mari (= per terram, per mare) — terra marique διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β' Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται :

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando ?) : quā nocte natus Alexander est, eādē Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι : (eō, quō) tempore, annō, diē — (eā, quā) horā, aestate — (primā, secundā, tertiā) vigilia κ.τ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον : biduo seiemus ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. Agamemnon vix decem annis unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων μόνις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πρᾶξις τις : quaedam bestiolae unum diem vivunt ζῶντιὰ τινὰ μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2 γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικά, κτητικά (§ 56 και § 57).

150. 1) Αἱ πλάγαι πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας: *laudo me* ἐπαινώ ἑμαυτὸν — *laudatis vos* ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτούς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (*sui, sibi, se*), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (*suus, sua, suum*) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἀμέσου ἢ ἐμμέσου): *Ajax gladio se interfecit* ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε· *sua pauci vitia cernunt* ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι· *Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod filios suos corrumpere* οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτη εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*nos, vos, se*) μετὰ τῆς προθέσεως *inter* πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας: *furtim inter se aspiciabant* λάθρα προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἐξῆς: λαμβάνεται δις τὸ οἰκεῖον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία *alter* (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ *alius* (ἐπὶ πολλῶν), πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκειμενον), δεῦτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ὅποیان ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως: *manus manum lavat*· (πρβλ.: *χειρ χεῖρα νίξει*)· *alter alterum adiuvat* βοηθοῦσιν ἀλλήλοις· *alius alium increpabant* ἐπέπληττον ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλ.: κατηγοροεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικά, ὀριστικά (§ 58 καὶ § 59).

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *tuus*): *ista vox* αὕτη ἢ φωνὴ (σου)· *iste furor tuus* αὕτη ἢ μανία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία *is* (*ea, id*) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοη-

τῆς δείξεως, ἤτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὅποιον ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ ἢ νὰ διασαφηθῆ διὰ προσδιοριστικῆς ἀναφορικῆς προτάσεως): *apud Helvetios longe nobilissimus fuit Orgetorix*; *is coniurationem fecit* παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ Ὀργέτοριξ· οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε· *divitissimus est is, qui paucis contentus est*. (Βλ. § 124).

Οὕτως εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις λαμβάνεται ἡ *is* ὡς **ἐπαναληπτικῆ** ἀντωνυμία : *Deum agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ*.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν *is* δύναται ν' ἀκολουθῆ πρότασις ἐκφερομένη καὶ ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ *qui*) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ *ut*), ὅποτε ἡ *is* ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν *talis* (τοιοῦτος) : *non is sum, qui* (= *ut*) *terrear* δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ἀόριστοι (§ 62).

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀόριστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὅποια σημαίνουν ὅ,τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τίς**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὅποιον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ : *quaedam bestiolae unum diem vivunt* (βλ. § 149, 3). Πέρσης **τίς**·

2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς *aliqui*, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς : *dicat quispiam* (εἶποι τις ἄν) δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις· *sine ulla spe pacis domum redierunt* ἄνευ τινὸς ἐλπίδος εἰρήνης· οἵκαδε ἐπέστρεψαν· *an quisquam Croeso divitior fuit?* ἄρα γε ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου ; (= οὐδεὶς ὑπῆρξε, κλπ.)

3) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς *qui*, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς *aliquis* μετὰ τὰ μόρια *si*, *nisi*, *ne*, *num* καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει : *ne quid respublica detrimenti capiat* μὴ τινα ἢ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α')· *num quod* (= *aliquid*) *vestigium apparet?* μὴ τί ἔχνος φαίνεται· *quo quis*

sapientior est, eo solet esse modestior ὅσῳ τις σοφώτερος εἶναι, τόσῳ συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται.

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : **se quisque** diligit ἑαυτὸν (= ἕκαστος) φιλεῖ· **suum cuique** tribuendum est. (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικὰ τακτικά : **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον· **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μόλις δέκατὸς τις (= μετὰξὺ τῶν δέκα εἰς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος·

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν γένει : **quam quisque** norit (= novit) artem, in hac se exercēat· πρβλ. ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις : *legem brevem esse oportet* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· *patriae irasci nefas est* οὐχ ὄσιόν (ἔστι) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ **εἰδικόν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **λεκτικὰ** καὶ τὰ **δοξαστικὰ** ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *dicere, narrare — putare, iudicare, κλπ.*)· ἐκτός τούτων ὅμως καὶ τὰ **αἰσθητικά**, τὰ **γνωστικά**, τὰ **μνήμης**, **δείξεως** ἢ **δηλώσεως** σημαντικά καὶ τὰ **ψυχικοῦ πάθους** σημαντικά, (ὡς *sentire, videre, audire — scire, ignorare — meminisse, § 98, 1, obvivisci — demonstrare, docere, certiorum facere — gaudere, dolere, adminari, κλπ.*), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται **μετὰ μετοχῆς** (κατηγορηματικῆς) : *Democritus dicebat* innumerabilis esse mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι· *sensit animus se suā vi, non alienā moveri* ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται· *memento te hominem esse* ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· *fortuna gaudet illudēre rebus humanis* ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασι.

Σημείωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικὴν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ *quod* : *doleo quod amicis careo* λυποῦμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ **τελικόν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **ἐφετικά** καὶ τὰ **δυνητικά** ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *vellere, nolle, malle, cupere — posse, scire* μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἰκα-**

νόν εἶναι, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς) : volunt omnes boni videri πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνωνται· mons moveri coepit τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινήται (βλ. § 98, 1, Σημ.)· desino loqui παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατική σύνταξις (accusativus cum infinitivo).

Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν : Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν.

Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: nego me esse mendacem (ego nego — me esse) ἀρνοῦμαι, ὅτι εἶμαι ψεύστης· Socrates nihil se scire profitebatur (Socrates profitebatur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδετικὸν) Alexander Jovis filium se appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλεῖται ἢθελῆσε· cupio me esse clementem (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπιεικῆς.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ προελθούσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (οἷα τὸ iubeo, sino — video, audio, κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν dominus iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατὸν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) servos ὡς στενωτέρου συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (abire) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (dominus) iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ legem brevem esse oportet, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα oportet δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἤτοι χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) ἐπιφωνηματικῶς (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλούσας ἀγανάκτησιν, ἐκπληξίν, κ.τ.τ. : ο *spectaculum miserum ! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum ! ὦ ἄθλιον θέαμα ! Ἐντὸς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατάρχη θρίαμβον (εἶς) πειρατῆς ! (Πρβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῖ !)*.

2) ὅλως ἰδιορρύθμως, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγῆσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένης, μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος: *Hoc ubi Verres audivit... minitari absenti Diodoro, vociferari palam, lacrimas interdum vix tenere ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐδέρρης... ἡ πείλει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκράυγαζε φανερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξύ μόλις συνεκράτει. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. π.χ. "Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ φωνάζῃ... = ἔκλαιε, ἐφώναζε).*

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πρᾶξις μέλλουσα νὰ γίνῃ ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλούμενην πρᾶξιν : *spero (sperabam, κλπ.) amicum meum venturum esse ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπιζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἦρχετο ὁ φίλος μου, κλπ.)*.

Ἄλλὰ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῆς περιφράσεως *fore ut ἢ futurum esse ut μεθ'* ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος: *spero fore (ἢ futurum esse) ut amicus meus veniat ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου: sperabam fore (ἢ futurum esse) ut amicus meus veniret, κλπ. (§ 77, 4)*.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερεῖται σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2) : *Romani sperabant fore ut Galli vincerentur οἱ Ῥωμαῖοι ἤλπιζον ὅτι θὰ νικηθῶσι (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται: credo fore ut huius*

facti te **paeniteat** πιστεύω ὅτι. θὰ μεταμελήθῃς διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην (§ 131, 2).

2. Ἡ Μετοχή.

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστῶτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιεῖται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις, (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ πρῶβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) **ἐπιθετικὴ** (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρθρου) : *iucundi sunt acti labores* (= *labores qui acti sunt*) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις **ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ**, ὡς *ab urbe condita* (ἀπὸ τῆς κτιθείσης πόλεως =) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης) *post Troiam delētam* (μετὰ τὴν καταστραφεῖσαν Τροίαν =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) **κατηγορηματικὴ.** Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστῶτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (*video, audio, κλπ.*) καὶ τὰ ῥήματα *facio, fingo, induco, κ.ἄ.τ.* (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ *παριστάνειν, παρουσιάζειν*) : *Catonem vidi in bibliotheca sedentem* εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον. *Homerus facit Polyphemum cum ariēte colloquentem* ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κριόν. (Πρῶβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἷαι π.χ. *audio aliquem legentem* καὶ *audio aliquem legere*, πρῶβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς : ἀκούω τινὸς **λέγοντος** καὶ ἀκούω **τινὰ λέγειν**, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρρηματική**, (ἤτοι δηλοῦσα χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι α') **συνημμένη** (participium coniunctum), ἤτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει: omne malum nascens facile opprimitur πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται. mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν.

β) **ἀπόλυτος** (participium absolutum), ἤτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικὴν, διὸ λέγεται ablativus absolutus (ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): Solon et Pisistratus Servio Tullio regnante vigerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤκμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σερούτου Τυλλίου.

160. Διαφύρω πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι.

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιοῦται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ συνημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ): Amulius expulsō fratre regnavit (Amulius expulit fratrem - Amulius regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐκβαλὼν τὸν ἀδελφόν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὁμοῦς ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις συνημμένης μετοχῆς, (ἡ ὁποία ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς), π.χ. haec locutus abiit ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνθ' his dictis abiit).

2) **ἄνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς**, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν) ὡς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τούτου.

α') **οὐσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξιωματὶ ἰδιαιτέρων τινῶν σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς consul, praetor — arbirer, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adulescentulus, senex, κ.ἄ.τ.:

β') **ἐπίθετον** δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus, κ.τ.τ. Δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὑπὸ ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὡς Augustus natus est Cicerone et Antonio consulibus ὁ Αὐγούστος ἐγεννήθη ὑπατευόντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) - τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου patre vivo haec domus aedificata est ὠκοδομήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρός.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος esse (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλείπει ἐν τινι γλώσσει δὲν δύναται βέβαια νὰ νοῆται ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ ablativus absolutus δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. § 155, 2. Σημ.). Διεμορφώθη καὶ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ προσεθεῖσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὑποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον, κ.τ.τ. (§ 145 κ.ε.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt, ἀρχῆθεν ἡ ἀφαιρετικὴ gladiis μετὰ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν districtis εἶναι ἀφαιρετικὴ ὄργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς : « οἱ στρατιῶται μετὰ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα (ἦτοι γυμνά) ὤρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρόν ». Ἄλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο : « οἱ στρατιῶται ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν (ἦτοι ἀνασπασάντες τὰ ξίφη) ὤρμησαν, κλπ », ὅποτε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη κατόπιν π.χ. καί : venit in Italiam Tarquinio regnante, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούδιον καὶ τὸ γερουδιακόν.

161. α') Τὸ γερούδιον (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουδίου δηλοῦσης σκοπὸν (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar, τὸ ῥήμα esse (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἰκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα creare, deligere, praeficere, κ.τ.δ., αἱ φράσεις operam dare, tempus dare, diem dicere καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα, ἰδίως σύνθετα, με δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα vir, ὡς decemviri, tresviri, κ.τ.τ. : aqua semper utilis est bibendo (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν =), ἵνα τὸ πίνῃ τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουνδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερουνδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς: homo non ferendus ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός·

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χρῆσις δύο συντάξεων, ἧτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**: (delere Carthaginem) delenda est Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδὼν (legere libros) libri nobis legendi sunt ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὦ φ ε λ η τ έ α σοι ἡ πόλις· ε ὕ π ο ι η τ έ ο ι οί συμμαχεῖν βουλόμενοι)·

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον, ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς: (eo porεύομαι) domum nobis eundum est πορευτέον ἡμῖν οἴκαδε· (obtempero legibus, δοτ.) obtemperandum nobis est legibus· (πρβλ. π ε ι σ τ έ ο ν τῶ νόμῳ)·

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν ἢ ἀναδέχεσθαι** τι πρὸς ὠρισμένον τινὰ σκοπόν, ὡς do, trado, mitto, relinquo — accipio, suscipio, permitto, loco — curo: urbs militibus diripienda tradita est ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) π ρ ὸ ς δ ι α ρ π α γ ῆ ν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπομένα).

163. Γερουνδιακὴ ἔλξις (attractio gerundiva), ἧτοι χρῆσις

τοῦ γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου.

Συνηθέστατα **κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις** τὸ γερουνδιακόν δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερουνδίου καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν **ἐνεργητικὴν**. Ὅταν δηλαδὴ τὸ γερουνδίου ἀνήκη εἰς ῥῆμα μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου τούτου τίθεται **κατὰ τὴν πτῶσιν** αὐτοῦ, τὸ δὲ γερουνδίου τίθεται **κατὰ τὸ γένος** καὶ τὸν **ἀριθμὸν** τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνθηθέστερον) *consuetudo immolatorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σ η μ ε ί ω σ ι ε. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ μετὰ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσομένων ῥημάτων, *utqr, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῆθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἡ ἐλπίς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται πάντοτε γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὡσάκις ἢ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χρῆσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βῆρος.

2) νὰ γίνῃ χρῆσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (ὅχι *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σ η μ ε ί ω σ ι ε α'. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἢ χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικείμενου εἶναι προαιρετικὴ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae reipublicae* ἢ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὅμως χρῆσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενον τοῦ ἐπίθετον ἢ ἀντωνυμίαν **οὐδετέρου γένους**: *ars vera et falsa diiudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum diiudicandorum*) ἡ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ε β'. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 4). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαιτέρους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνικῇ. Διὰ τῶν ἐπὶ πλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γενεῖ, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, **ὀρίζεται ἀκριβέστερον** ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ χρονικὴ σχέσις δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομ.)

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ.

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπλοῦ μέλλοντος εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) Ὁ παρακείμενος (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum) : *Catilina coniurationem fecit* ὁ Κατρίνας συνωμοσίαν ἔκαμε

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum) : *seripsi epistulam* (γέγραφα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) Ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ : *scripseram epistulam* (ἐγεγράφειν =) εἶχον γρά-

ψει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθοῦσα πρᾶξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρία προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως: *legati, quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανῆλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς παρέσχον Κορινθίους. "Ὅχι: παρεσχήρισαν).

4) Ὁ τετελεσμένος μέλλων χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *scripsero epistulam* (γεγραφῶς ἔσομαι =) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πρᾶξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρία προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως: *quidquid petieris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅ,τι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις 1. "Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακειμένοι με σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *pōni* = *scio* γινώσκω (πρβλ. *οἶδα*), *constitū* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. *ἔστηκα*) κλπ., 2) ὑπερσυντέλικοι με σημασίαν παρατατικοῦ, ὡς *noveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. *ἤδειν*), *constiteram* = *stabam* ἵστάμην (πρβλ. *εἰστήκειν*) κ π., 3) τετελεσμένοι μέλλοντες με σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *novero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitero* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. *ἔστήξω*) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις 2. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρктиκοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώς, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακειμένος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακειμένος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρῆσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρόνικόν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ παραλήπτης, θὰ ἔχη πλέον εἰς χεῖράς του καὶ θὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικῶς ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακειμένος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος: *Nihil*

habebam (= habeo), **quod scribēram** (= scribam), neque enim novi quicquam **audieram** (= audivi) et ad tuas omnes **rescripseram pridie** (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὅποῖον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκούσει καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπήντησα χθές. **Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit** (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρατημένας προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 75, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (coniunctivus), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιότερον συνεχωνεύθη πρὸς τοὺς ἄλλοις ἢ εὐκτική (optativus). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ coniunctivus ὡς ἀντίστοιχος ὅχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὠρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') Indicativus. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Arnenis non οὐ, δέν, neque, κλπ.): *Catilina coniurationem fecit*, (βλ. § 166, 2, α): *hoc fieri non potest* τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὠρισμέναι λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὅποῖον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: *paene mei oblitus sum* ὀλίγου ἐπελαθόμην (= λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἔλησμονήσα): *aequum est* (ἢ *aequum erat*) *hoc facere* χρὴ ἢ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττεις ἢ δὲν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') Imperativus (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῦ προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέξιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ. : lege ἀνάγνωθι : properate σπεύδετε, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δὲ

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἣτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεταί **πάντοτε** : *egredere ex urbe, Catilina, edue tecum omnes tuos* ; *purga urbem* ἐξέλθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατρίλινα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὸν πόλιν· *iustitiam cole et pietatem* δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πρᾶξις : *eras petito* (β' ἐνικ.)· *tibi dabitur* αὐρίον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῇ· *respondeto* (β' ἐνικ.)· *ad ea, quae rogavero* ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἂ φ ο ὕ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος **εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον) : *regio imperio duo sunt iique consules appellantor* ; *nemini parento* βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἐχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὑπατοὶ καλεῖσθων (= νὰ καλῶνται)· *μηδενὶ δὲ ὑπακουόντων* (= εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἠπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) μετὰ τοῦ *velim* (§ 95) : *dicas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν εὐχρεσθῆσαι (κυρίως = θὰ ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ *ne* (= μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου : *hoc ne facias* ἢ *ne feceris* (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσης τοῦτο· *puer ne telum habeat* πᾶσις ὄπλον μὴ ἔχέτω (= νὰ μὴ ἔχη).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) *ne* μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων : *hominem mortuum in urbe ne sepelito* *neve urito* (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς πό-

λεως νά μή θάπτῃ τις, μηδὲ νά καίῃ. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσης.

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ eave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : fac ne quid aliud eures μὴ φροντίζε ἢ μὴ φροντίσης δι' ἄλλο tu eave credas μὴ πιστεύε ἢ μὴ πιστεύσης.

172. γ') Coniunctivus (βλ. § 168). Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιοῦται.

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (coniunctivus voluntativus ἄρνησις ne)

α) εἰς δήλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (coniunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος : eāmus ἴωμεν (πᾶμε) ne eunctemur μὴ μέλλωμεν (ἄς μὴ βραδύνωμεν.)

β) εἰς δήλωσιν προσταγῆς (coniunctivus iussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δήλωσιν ἀπαγορεύσεως (coniunctivus prohibitivus), μὲ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντας ἐνταῦθα, ἦν καὶ ὁ ἐνεστώσ σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου : videant consules, ne quid republica detrimenti capiat (ὀρώντων =) νά προσέξουν οἱ ὕπατοι, μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινά (§ 129, 2, α') : ne feceris μὴ πράξεις : ne faciat μὴ πραττέτω, μὴ πράξῃ : moratus sit nemo μηδεὶς μελλήσάτω ἢ μηδεὶς μελλήσῃ (κανεὶς νά μὴ βραδύνη)

γ) εἰς δήλωσιν εὐχῆς (coniunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχετικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον utinam (εἴθε) : valeant mei cives ὑγαίνουσιν οἱ ἐμοὶ πολῖται : ne vivam, si scio μὴ ζῶην, εἰ οἶδα (πρβλ. νά μὴ ζήσω, ἄν...) : ne viverem εἴθε (νά) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ) : utinam viveret εἴθε (νά) ἔζη, (ἀλλὰ δὲν ζῆ) : utinam diutius vixisset εἴθε νά ἔζη, (ἢ νά εἶχε ζήσει) πλειότερον.

δ) εἰς δήλωσιν παραχωρήσεως (coniunctivus concessivus).

κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτικῇ): **odērint, dum timeant** **μισούντων** (ἄς μισοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται·

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικὰς προτάσεις (coniunctivus dubitativus ἢ deliberativus: ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστῶτα: **idquar an sileam?** νὰ εἶπω ἢ νὰ σιγήσω; **quid faciam?** τί ποιήσω; τί νὰ κάμω;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικῇ coniunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικὸν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνομενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως: **huic cedāmus?** εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν; **quid facerem?** (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν); τί νὰ ἔκαμνα; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**).

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (coniunctivus potentialis) ἐν τῷ **π α ρ ὀ ν τ ι** (κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ὀ ν τ ι** (κατὰ παρατατικὸν): **dicat quispiam ἢ dixerit quispiam** λέγοι τις ἂν — εἴποι τις ἂν, (μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς); **velim** βουλοίμην ἂν (θὰ ἤθελα); **qui vidēret urbem, captam (esse) dicēret** ὅστις ἤθελεν ἴδει τὴν πόλιν, (εἴποι ἂν =) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν).

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (coniunctivus irrealis) ἐν τῷ **π α ρ ὀ ν τ ι** (κατὰ παρατατικὸν) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ὀ ν τ ι** (κατὰ ὑπερσυντέλικον): **sine amicis vita tristis esset** ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἂν =) θὰ ἦτο, (ἀλλὰ **δὲν εἶναι**). **O si tacuisses, philosophus mansisses** ὦ ἂν ἤθελες σιγήσει!! φιλόσοφος (διέμεινας ἂν =) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμείνει — ἀλλὰ **δὲν διέμεινες**).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις.

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις.

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως**, ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου: **quo vadis?** ποῦ ὑπάγεις; **ubi fuisti?** ποῦ ἦσο; ποῦ ἐπῆγες; **quando redibis?** πότε θὰ ἐπαλέθης;

β) καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α') : quis credat hoc ? (τίς ἂν τοῦτο πιστεύσει ;) ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ ; quid facerem ? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν ;) τί νὰ ἔκαμνα ; (Ῥητορικὰ ἐρωτήσεις Βλ. § 106, 10, Σημ.).

2) Ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορρηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ἰδιαίτερου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10) : Clodius insidias fecit Milioni ? κατεσκευάσεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι ; fuistine in foro ? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μορίων (etiam = ναί, non = οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὡς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥμιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero (τὸναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀνωνομίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64) : quid scribis ? (τί γράφεις ;) Epistulam. — quando redibis ? (πότε θὰ ἐπανέλθῃς ;) Cras (αὔριον).

175. Ὅταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (= πότερον) ἢ τὸ ἐγγλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (= ἤ) : utrum verum an falsum est ? verumne an falsum est ? πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστὶ ;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως : verum an falsum est ? elloquar an sileam ? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὄχι ; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non ? π.χ. fuisti(ne) ibi an non ? ἦσο ἐκεῖ ἢ ὄχι ;

... (mirrored text) ...

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

176. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιχοῦσης δευτερεύον τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαιτέρως πῶς τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ τῶν ὑπάρχουσιν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδέτερου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἥτοι ἐκ τοῦ quod = ὅ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἡδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id, κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοὶ ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. quod me valere putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ ὅτι νομίζεις ὅτι ὑγιάνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἴτιον** τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως

(erras), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ οὕτω : « πλανᾶσαι (νομίζων), διότι νομίζεις, (πὺ νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω ».

Οὕτως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς **αἰτιολογικὸν** quod, ὡς π.χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιουμένου εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σὲ φιλοῖ ἡ Ἀφροδίτη ! **si** habereimus illos leones ! **εἴθε** (νὰ) εἴχομεν τοὺς λέοντας ἐκείνους ! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεός).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. o si tacuisses ! philosophus mansisses (= ὡ **εἴθε** νὰ εἴχες σιωπήσει ! θὰ εἴχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἠδύνατο νὰ ἐκκληφθῆ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (ὡ **ἂν** εἴχες σιωπήσει, κλπ. κλπ).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις.

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ **ἐγκλισις**, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς. (Πρβλ. π.χ. **χαίρω** ὅτι **εὐδοκιμεῖς**. Οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι ὁ Κῦρος οὐ **φαίνοιτο**, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ **χρόνος** τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμῆνῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. **λέγω** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** = **ἐρῶ** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** — **ἔλεγον** ἢ **εἶπον** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** ἢ ἵνα **πεισθῆίητε**).

2) Ἐν τῇ **Λατινικῇ** εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἐγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερεύουσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νόηματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. **expectavimus, dum pater venit** περιεμείναμεν, ἕως ἔτου **ἦλθεν** ὁ πατήρ — **expectavimus, dum pater veniret** περιεμείναμεν, ἕως ἔτου **νὰ ἔλθῃ** ὁ πατήρ), **χρόνος** ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμῆνῃ ὁ αὐτὸς, ἔταν μεταβληθῆ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ. **non sum ita hebes, ut istud dicam** δὲν εἶμαι τόσον ἀμβλύνους, ὥστε νὰ **εἶπω** αὐτό· ἀλλὰ **non eram ita hebes, ut istud dicērem** δὲν ἤμην τόσον ἀβλύνους,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτὸ κλπ.). Ἀ κ ο λ ο υ θ εῖ δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, **ὠρισμένος ἐκάστοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς**, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικὸς ἢ παρωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio temporum). Ἐν ἐξηρητημένῃ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν,

1) ὅταν τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρθᾶται, εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ** (ἦτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλλοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικὸς, (ἐνεστώτως μὲν ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρκοῦς, παρακείμενος, δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλων, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης)· π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas	τί γράφεις
quaesīvi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris,	τί ἔχεις γράψει ἢ τί ἔγραψες
quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturūsis	τί μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσει	nā γράψης ἢ	τί θὰ γράψης.

2) ὅταν δὲ τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρθᾶται εἶναι χρόνου παρωχημένου, (ἦτοι παρατατικοῦ, **ἱστορικοῦ** παρακειμένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικοῦ), τίθεται ἐπίσης παρωχημένος χρόνος, (παρατατικὸς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελικὸς δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικὸς τῆς περιφραστικῆς συζυγίας, ἦτοι τύπου εἰς — *urus essem*, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἦτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres	τί ἔγραψες
quaesīvi	ἠρώτησα	quid scripsissēs	τί εἶχες γράψει ἢ τί ἔγραψες
quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses	τί ἔμελλες νὰ γράψης ἢ τί θὰ ἔγραψες.

Σημείωσις 1. Ἐξερτημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μεταγωγῆς (ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακού. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρκτικοὶ ἢ παρωχημένοι, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ ἢ παρωχημένου: Athenienses Delphos miserunt consultum, quo modo se defenderent σὶ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένοις) εἰς Δελφούς ἐπεμψάν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα miserunt εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικός ἐνεστῶς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτικός χρόνος (οἷος εἶναι γραμματικῶς), ἄλλοτε δὲ ὡς παρωχημένος (ἦτοι ὡς perfectum historicum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς).

γ'. Αἱ ἐξερτημέναι προτάσεις.

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτός ἐάν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (ἄρνησις non): Themistocles, **quod non** satis tutum se Argis videbat, Corcyram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἐβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod somnum capere non posset** τὴν νύκτα ἐξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἦδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν cum, ὡς: cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀλλοθὴ τινὰ αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, non quod habērem magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολὴν δίδω προὐς σέ, οὐχί διότι ἔχω πολλὰ τινα, τὰ ὁποῖα νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (βλ. § 178)

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν τρία εἶδη (καὶ οὐχί τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν οἰοῦ δ ἢ π ο τ ε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως) : si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἰ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2, α')· hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπεῖμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus) ἱσ τ ο ρ ι κ ο ῦ χ ρ ὀ ν ο υ. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἠρνούμην, ἐψευδόμεν ἂν· plures interfecti essent, nisi nox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἢ νῦν πέρας τῆ μάχης ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus) ἀ ρ κ τ ι κ ο ῦ χ ρ ὀ ν ο υ. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἤδύνασο)· si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem eum dixeris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἰ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνητον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἶδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἶδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἐν τε τῇ ὑπόθεσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: *si hoc feceris* (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), *paenitebit te* ἐὰν τοῦτο ποιήσης, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως: *poetarum libros, cum est otium, legere soleo* ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολὴν ἔχω =) ὁσάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγιγνώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς),

1) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflare constituit* ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατὸν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ὦν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) ὅταν εἰσάγονται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' ὀριστικὴν εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μὴδ' ὀλίγως ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἑτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis, quantus, quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποιὸν ἢ ποσόν), ὡς *sicut, quam, quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' **ὀριστικὴν**, (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis habēri vult, talis est οἷος νομίζεσθαι* ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν *haec sicut exposui, ita gesta sunt ταῦτα*, ὡσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi, tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν πρβλ. 172, 2, α'): *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram a-desset, horrebant οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα* (καὶ) ἀπόντος, ὡσεὶ οὗτος ἦτο παρὼν ἐνώπιόν των, ἔφριссον.

5. Τελικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*), ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ: *edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῆ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῆ, ἵνα τρώγῃ: *angustias Themistocles quaerebat ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενά ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέζητει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῆ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178).

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενον τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπληγῆ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῆ ἐτόλ-

μα' (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα) : *tanta vis probitātis est, ut eam in hoste etiam diligāmus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἡ δυνάμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συνηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόντων ἐπιτακτικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*, κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τούτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων : *maiora deliquerunt, quam ut iis ignosci possit* διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ, κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos ἢ consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κατόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ.ἄ.δ. : *accidit, ut abessent* = συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες. — *spes victoriae efficit, ut milites fortius pugnent* ἡ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρειότερον νὰ μάχωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. *quin*).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε κατ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀκολουθοῦν δέ :

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντιχείμενον) ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχήν, ἐπιθυμίαν ἐν γένει, ὡς *dicere, (ad) monere, respondere, scribere, imperare, postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere*, κ.τ.τ. *opto, ut salvus redeas* εὐχομαι (σῶρον ἐπανελεθεῖν σε =) νὰ ἐπανεέλθῃς σῶος cura, *ut valeas* (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν =) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής

Pythia respondit, ut Athenienses navibus se defendērent ἢ Πυθίᾳ (ἀνέειλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου·

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμενον) τριτοπροσώπων ῥημάτων, ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.τ.τ.: restat, ut doceam (λοιπόν ἐστὶ διδάξει με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω· prudentiae est, ut sociorum saluti consulātis (φρόνιμόν ἐστὶ ἐπιμελεθῆναι ὑμᾶς =) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, māllem (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἦτοι ἄνευ τοῦ ut, ὡς velim pater mox redeat (βουλομένη ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανελθῇ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ· mallet tacuisses θὰ προετίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ εἰσώπας (§ 176). Ἐναῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλῆν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνατικῆς καὶ ἐτέρως εὐχετικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ ne (καὶ σπανίως διὰ τοῦ quominus), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ quin ἢ τοῦ quominus: lex impedit ne hoc fiat ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι =) νὰ γίνῃ τοῦτο· Socrates non recusavit quin (ἢ quominus) poenam subiret ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρθώμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρωνται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ ne, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ γίνῃ τι τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: timeo ne sero pater veniat φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ· timebant ne evenirent

ea, quae ceciderunt ἐφοβοῦντο, μὴ γίνουιν ἐκεῖνα, ἄπερ συνέβησαν·

2) διὰ τοῦ **ut** ἢ **ne non**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μὴπως δὲν γίνεται ἢ δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνῃ τι, τοῦθ' ὅπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα : **timeo ut** (ἢ **ne non**) **sustineant** milites **impetum** hostium φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν οἶαν τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται, (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2), καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187 κ.έ.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἄνευ διαφορᾶς σημασίας, ὡς **concedo, permitto ut exēas** ἢ **tibi exire** συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοὶ ἐξίεναι =) νὰ ἐξέλθῃς; **prohibeo, impedio ne veniat** ἢ **eum venire** (κωλύω αὐτὸν ἔλθειν =) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὅμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς **timeo exire** φοβοῦμαι (ἐξέλθειν =) νὰ ἐξέλθω (ἐκ φόβου δὲν ἔρχομαι)· **timeo ne moriar** φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω· **concedo tibi hoc verum esse** (ὁμολογῶ σοὶ τοῦτο ἀληθὲς εἶναι =) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς — **concedo tibi ut hic maneat** ἐπιτρέπω (σοὶ ἐνθάδε μένειν =) εἰς σὲ νὰ μένῃς ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106, 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὡσάκις δηλοῦν πραγματικὸν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῦοῦ ἢ πρὸ τοῦ ὁποῦοῦ ἢ μετὰ τὸ ὁποῦοῦ γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ θὰ γίνῃ τι : **dum vivo, spero** ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω, **postquam hostes flumen transierunt, proelium commissum est** ἀφοῦ οἱ πολεμιοὶ διέβησαν τὸν ποταμὸν, συνήφθη μάχη· **domi mansimus, dum pater rediit** ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν **dum** εἰς διηγήσεις, λαμβανόμενον μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον, συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ἱστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Λατινισμός) : **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat** (= pugnabat) **interfectus est** ὁ Μαρδόνιος, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφονεύθη.

Τὸ δὲ **postquam**, ὡσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμὸς δηλῶν χρονικὴν διαφορὰν, ἦτοι ποσὸν χρόνου μεσολαβούντος μεταξὺ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελικοῦ ἀντὶ παρακειμένου (ἀορίστου § 166, 2, α') : **De-**

cem annis postquam ille natus erat (= natus est), *consul factus sum* δέκα ἔτη ἀρότου ἐκεῖνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκείνου), ὑπατος ἐγενόμην. (Πρβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐ π ι - ὀ υ μ ί α ν ἢ ἐπιδικωόμενον σκοπὸν : *domi manebimus, dum pater redeat* ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μείνωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανεέλθῃ ὁ πατήρ· *expectabamus, dum hostes flumen transirent* περιεμένομεν, ἕως ὅτου οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβῶν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π.χ. *est* (*erat, fuit*) *dies ἢ tempus*, κ.τ.τ. : *fuit tempus, cum Germanos Galli virtute superarent* ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. "Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πρᾶξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνυποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικωόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου : *cum Romam venero, tibi scribam* ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐ π α ν ἄ λ η ψ ι ν π ρ ὶ ἄ ξ ε ω ς , ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐ γ γ έ ν ε ι καθ' ὀριστικὴν ἀρκτηικοῦ τινος χρόνου : *cum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere* ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μανθάνωμεν· *cum rus veni, ad te adeo* ὁσάκις (ἔχω ἔλθαι =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ π α ρ ε λ θ ὄ ν τ ι καθ' ὀριστικὴν παρατακτικοῦ ἢ ὑπερσυντελικού : *cum ruri eram, ad te adibam* ὁσάκις ἤμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχόμην πρὸς σέ· *ubi rus veneram, venando delectabar* ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηροῶν =) μὲ τὸ κυνήγιον ἑτερπόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ *cum* καὶ τοῦ *antēquam* καὶ *priusquam* παρατηρητέον ὅτι :

1) Τὸ μῦριον *cum* (ἀρχαϊκῶς *quum*) προῆλθεν ἐκ τοῦ *quom*, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *qui*, ἀρχικῆ

δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξια ιδιαίτερας σημειώσεως, ἦτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἢ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀνεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est μόλις οἱ πολέμοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix... transierant, proelium commissum est· πρβλ. § 166. 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἦτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (cum coincidens ἢ explicativum): cum tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν, φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ)·

Σημείωσις. Περί τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, quam fidem dedit (= non dimisit eum, antequam κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῆθεν καθ' ὑποτακτικὴν (coniectivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῆθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2) $\bar{\Sigma}$ Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): hostes non prius fugere destite-

runt, quam ad Rhenum pervenerunt οἱ πολέμοιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίοτε ὅμως ἐναλλάσσονται αἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρητημένοι ἢ πλάγια ἐρωτήσεις (Βλ. § 178).

193. Αἱ ἐξηρητημένοι ἢ πλάγια ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἰ μὲν ἀπλᾶ διὰ τινος τῶν μορίων ne, num, nonne ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2)·

β) αἰ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ utrum ἢ τοῦ ne εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ an (ἢ anne) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ an ἢ τοῦ ne εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ « ἢ ὄχι » ἐν διπλῇ ἐξηρητημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ necne (σπανίως δὲ διὰ τοῦ annon) : quaeritur a philosophis, **utrum** sint dii **necne** ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι (Πρβλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν: quaesivit, num quid novi eo absente **accidērit** ἠρώτησεν, **ἄν τι** (ἢ **μή τι**) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. Num quid novi me absente accidit ?) : saepe non utile est scire, **quid futurum sit** πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ· nesciebam, **quo fugērem** ἠγγούον, τοῦ νὰ φύγῃ inter praetores magna est contentio, **utrum** moenibus se **defendant** an obviam **eant** μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων· neutri sciebant, **vicissent** **victine** **essent** οὐδέτεροι ἐγγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῆ.

194. Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ si (= εἰ, ἂν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἰ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς **ἀποπειρας** (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : circumfunduntur hostes, **si** quem aditum reperire possent συνωθοῦνται περὶξ οἱ πολέμοιοι, (ἂν ἢ) **μήπως** θὰ ἠδύναντο νὰ

ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κῦρος ἔεται, εἴ τι δύναίτο βοῶ-
 ὄησαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio*, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.ῶ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές·

Σημείωσις. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an*, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα **ἴσως**: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦται τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἤλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἔλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δὲν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δὲν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικᾶς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικᾶς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικᾶς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντιπλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον): *nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint* ποῖται οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· *non recuso, quin tibi oboediam* δὲν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· *quis est* (= *nemo est*) *quin hoc intellegat* ? τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο ; (ὅστις δὲν κατανοεῖ τοῦτο ;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. : ὁ δ' ἀνάινετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον **quin** ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (= οὐ, δὲν πρβλ. *ne - scio* οὐκ οἶδα· *ne - uter* οὐδέτερος), ἀρχικῆ δὲ σημασίᾳ αὐτοῦ εἶναι **πῶς ὄχι ; πῶς δὲν ;** ὡς *quin respondes* ? πῶς (διατί) δὲν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ **quin** μὲ ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακελευσματικὴν (= ἄγε, ἴθι, — ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, οἵα *hoc fieri potest* ? *Quin* ? *experiamus* (= δύναται τοῦτο γενέσθαι ; πῶς ; πειραθῶμεν ἢ πειραθῆμεν ἂν), προῆλθε κατόπιν τὸ **quin** *experiamus* (= ἄγε πειραθῶμεν), ἄς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ **quin** ἐξ ἀπλῆς ἀρχῆθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἑτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ **quin**, ἀφοῦ αἱ δύο αὐταὶ προτάσεις συνεδέθησαν στενώτερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ **quin** *tibi oboediam* ? *non recuso* (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ ; δὲν ἀντιλέγω ἢ *non recuso*· *quin tibi oboediam* ? προῆλθε κατόπιν τὸ *non recuso*, *quin tibi oboediam*. (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

195. Λί ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικάς, ἧτοι ἀναφορικάς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : *odi homines, qui mali sunt* μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, *οἳ καὶ εἰσιν*· *nemo est, qui hoc neget* (*negaverit*) οὐδεὶς ἐστίν, *ὅστις τοῦτ' ἂν ἄρνοίτο* (ἢ ἂν ἄρνηθείη § 170, 2, α')· *bonum tibi librum dono, quem legito* ἀγαθόν σοι βιβλίον δωροῦμαι, *ὃ ἀνάγνωθι*.

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῇ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) ἀντὶ ὀριστικῆς *καθ' ἑλξιν* πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (*attractio modi* ἑλξίς ἐγκλίσεως) : *quis eum diligat, quem metuat* ? (ἀντὶ *metuit*) τίς ἂν φιλοῖη (τοῦτον), *ὃν μισεῖ* ; Πρβλ. ἔρδοι τίς, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμίη ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δευτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*et, autem, igitur* κλπ.) : *multas ad res peritiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose* (= *eos igitur legite* κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὀφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· *ταῦτα λοιπὸν ἀναγνώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς*. (Περὶ οἰκίας συντάξεως τῆς *ὄς* βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικάς προτάσεις, ἧτοι ἀναφορικάς αἰτιολογικάς, ὑποθετικάς, τελικάς, ἀποτελεσματικάς, ἐνδοτικάς, παραβολικάς. Ἐκ τούτων.

α) αἰ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαί, (αἰ ὑποῖσι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινος ἐπιφωνηματικῆς ἔκφρασιν),

β) αἰ ἀναφορικαὶ τελικαί,

γ) αἰ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικά, καὶ

δ) αἰ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικά

ἐκφέρονται κανονικῶς *καθ' ὑποτακτικὴν*· π.χ. *o fortunate Achilles, qui* (= *cum*) *Homerum praecōnem factorem invenēris* ὦ ἄλβιε Ἀχιλλεῦ, *ὄς* (= *διότι*) *τὸν Ὅμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες* (πρβλ. § 179)· *legati Delphos missi sunt, qui* (= *ut*) *deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (*συμβουλευ-*

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεόν (πρβλ. § 184)· **non is sum, qui** (= ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.)· **Athenienses, qui** (= cum) **barbaris numero inferiores essent, tamen victoriam consecuti sunt** οἱ Ἀθηναῖοι, **ἀν καὶ ἦσαν** ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὁμῶς κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα **aptus, idoneus, dignus, indignus**· π.χ. **vir est dignus, qui** (= ut) **laudētur** ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: **tantum scimus, quantum memoria tenemus** τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικαὶ: **qui** (= si quis) **tacet, consentire videtur** ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1)· **qui** (= si quis) **hoc credēret, erraret** ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2)· **qui** (= si quis) **hoc credat, erret** ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178).

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (**oratio recta**), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (**oratio obliqua**). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου, ἦτοι

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν), π.χ. (εὐθύς λόγος: **innumerabiles sunt mundi**) — **Democritus dicebat innumerabiles esse mundos.** (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστώτος ἢ παρατακτικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187). π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milites rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescindērent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλάγιῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. εὐθύς λόγος: *quid faciam?* § 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξη.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου· π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens, cui nihil sit timendum? τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπη νὰ φοβῆται;* (πρβλ. § 195, 2, γ')). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites? = nihil est quod veremini*) — *Caesar*

sar graviter **incusavit** milites, **quid tandem vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρητημέναι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' **ὑποτακτικὴν** (Εὐθὺς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, quod **scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθὺς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aciebant**, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugērent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulisset (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἦδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφῆρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελ.

Κεφάλαιον Α'	5
--------------	-------	---

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β'	Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
--------------	--------------------------	-------	----

Κεφάλαιον Γ'	Κλίσεις τῶν ὀσισστικῶν	13
--------------	------------------------	-------	----

1.	Πρώτη κλίσις	(Declinatio prima)	13
2.	Δευτέρα κλίσις	(» secunda)	14
3.	Τρίτη κλίσις	(» tertia)	16
4.	Τετάρτη κλίσις	(» quarta)	24
5.	Πέμπτη κλίσις	(» quinta)	25
6.	Ἄνόμολα ὀνόματα	26

Κεφάλαιον Δ'	Τὰ ἐπίθετα	29
--------------	------------	-------	----

1.	Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
2.	Τριτόκλιτα	31
3.	Ἄνόμολα	34
4.	Αἱ μεταχθί	34
5.	Τὰ πρὸςθετικά	35

Κεφάλαιον Ε'	Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomina)	41
--------------	-----------------------------	-------	----

Κεφάλαιον ΣΤ'	Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
---------------	-----------------------------	-------	----

Κεφάλαιον Ζ'	Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
--------------	--------------------	-------	----

Κεφάλαιον Η'	Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)
--------------	--------------------------------------	-------	-------

1.	Ἐπιρρήματα	(Adverbia)	97
2.	Προθέσεις	(Praepositiones)	97
3.	Σύνδεσμοι	(Coniunctiones)	99
4.	Ἐπιφωνήματα	(Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

	Σελ.
Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος άνωμάλων ρημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Όλίγα περί 'Ρωμαϊκοῦ 'Ημερολογίου	136
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. Όνόματα προσώπων	139
2. Όνόματα άρχόντων, άρχών, έπισήμων εϋχών κ.τ.τ.	139
3. Χρονολογιών	140
4. Έν έπιγραφαίς μνημείων	140
5. Έν έπιστολαίς	141
6. Έν βιβλίαις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' Όροι τής προτάσεως και συμφωνία αυτών	145
Κεφάλαιον Β' Αί πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. 'Η γενική α') Μετά ούσιαστικῶν, επιθέτων και έπιρρημάτων	147
β') Μετά ρημάτων	148
2. 'Η δοτική α') Μετ' ούσιαστικῶν, επιθέτων και έπιρρημάτων	150
β') Μετά ρημάτων	151
3. 'Η αιτιατική α') Μετ' όνομάτων ή έπιρρημάτων ή άπολύτων	154
β') Μετά ρημάτων	154
4. 'Η άφαιρετική α') Μετ' όνομάτων και έπιρρημάτων	156
β') Μετά ρημάτων	158
5. Αί πλάγαι πτώσεις εις προσδιορισμόν του τόπου και του χρόνου	161
Κεφάλαιον Γ' Παρατηρήσεις τινές εις την χρῆσιν των άνωνομιών	
α') Προσωπικά, κτητικά	164
β') Δεικτικά, όριστικά	164
γ') Άόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οι ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
1.	Τὸ ἀπαρέμφατον	167
2.	Ἡ μετοχή	170
3.	Τὸ γερουνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
1.	Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
2.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
3.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνθεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
α')	Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
β')	Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις	184
γ')	Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις	
1.	Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
2.	Ἐπιθετικαὶ προτάσεις	187
3.	Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
4.	Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
5.	Τελικαὶ προτάσεις	189
6.	Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
7.	Βουλευτικαὶ προτάσεις	190
8.	Χρονικαὶ προτάσεις	192
9.	Ἐξηρημέναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις	195
10.	Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

ΕΚΔΟΣΙΣ Κ', 1976 (IV) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 53.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2702/15-4-76
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : Ι. ΔΟΥΡΑΚΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - ΚΟΥΚΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ Κ. 196 (IV) - ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ 32.000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 1702/15-4-76
ΕΚΤΥΠΩΣΗ : Λ. ΔΟΥΡΑΚΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΛΑΣΤΙΑ : ΔΕΛΤΑΡΑΤΟΣ - ΚΟΥΡΝΑΣ

0020556859

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

